

T.C.

BAHÇEŞEHİR ÜNİVERSİTESİ

**BOŞANMA SÜRECİNDEKİ ERKEKLERE GÖRE
BOŞANMA SÜRECİ VE BUNU ETKİLEYEN
FAKTÖRLERİN BELİRLENMESİ**

Yüksek Lisans Tezi

DİDEM ÇETİNKAYA

İSTANBUL, 2018

T.C.

BAHÇEŞEHİR ÜNİVERSİTESİ

SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

AİLE DANIŞMANLIĞI YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

**BOŞANMA SÜRECİNDEKİ ERKEKLERE GÖRE
BOŞANMA SÜRECİ VE BUNU ETKİYELEN
FAKTÖRLERİN BELİRLENMESİ**

Yüksek Lisans Tezi

DİDEM ÇETİNKAYA

Tez Danışmanı: DOÇ. DR. İSHAK AYDEMİR

İSTANBUL, 2018

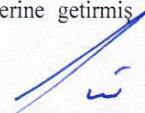
T.C.
BAHÇEŞEHİR ÜNİVERSİTESİ
SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
AİLE DANIŞMANLIĞI

Tezin Adı: Boşanma Sürecindeki Erkeklere Göre Boşanma Süreci ve Bunu Etkileyen Faktörlerin Belirlenmesi

Öğrencinin Adı Soyadı: Didem ÇETİNKAYA

Tez Savunma Tarihi: 02.01.2018

Bu tezin Yüksek Lisans tezi olarak gerekli şartları yerine getirmiş olduğu Sağlık Bilimleri Enstitüsü tarafından onaylanmıştır.

Yrd. Doç. Dr. Hasan Kerem ALPTEKİN
Enstitü Müdürü
İmza

Bu tezin Yüksek Lisans tezi olarak gerekli şartları yerine getirmiş olduğunu onaylıyorum.

Öğr. Gör. Seda Gökçe TURAN
Program Koordinatörü
İmza

Bu Tez tarafımızca okunmuş, nitelik ve içerik açısından bir Yüksek Lisans tezi olarak yeterli görülmüş ve kabul edilmiştir.

Jüri Üyeleri

İmzalar

Tez Danışmanı
Doç. Dr. İshak AYDEMİR

Üye
Yrd. Doç. Dr. Nesrin GÜLÜM

Üye
Prof. Dr. Gülsüm ÇAMUR DUYAN

ÖNSÖZ

Aile, insan ihtiyaçlarının karşılandığı alanların en başında gelmekte ve aynı zamanda toplum içinde hayati önem taşımaktadır. Ailenin fonksiyonlarını yerine getirip getirememesi, toplumsal yaşamın dengesini, düzenini ve bunların sürekliliğini etkilemektedir. Sağlıklı ve fonksiyonel aile, sağlıklı bir toplum yapısının oluşmasına ve bu sağlıklı yapının devam etmesine katkı sağlar.

Aile olgusu evlilik ile yapılandırılırken, evlilikte aşk ve cinselliğin birbirini tamamlama görevi vardır. Günlük hayatta karşılaşılan problemler, ani sosyal değişiklikler, ekonomik durum aile fertlerini etkileyerek kişilerde strese neden olmakta, sonucunda ise evlilik ve cinsel yaşama etki etmektedir. Yaşanan sorunlar evlilikten beklentileri etkileyerek evliliğin gidişatını, karı koca niteliğini azaltmaktadır.

Ülkemizde erkeklerin gözünden boşanma süreci ve bunu etkileyen faktörleri belirlemeye yönelik az sayıda araştırma yapılmış olmasından hareketle; boşanma sürecindeki erkeklere göre boşanma süreci ve bunu etkileyen faktörlerin belirlenmesi konusunda araştırma yapılması önemli görünmektedir.

Araştırmanın her aşamasında katkılarını esirgemeyen, görüşleri ile beni sürekli yönlendiren çok değerli tez danışmanım Doç. Dr. İshak AYDEMİR'e teşekkür ederim.

Tez aşamasında sağladığı değerli katkıları ve manevi değerini hiç esirgemeyen sevgili eşim Tuncer ÇETİNKAYA'ya ve canım annem Hamiyet GÖZÜM'e veri bulmamda desteklerini esirgemeyen dostlarıma ve arkadaşlarıma, çalışmalarım süresince bana hep moral ve güç veren kuzenim Hilal AYYILDIZ'a ve gülüşü ile bana hayat enerjisi veren minik oğlum Arman ÇETİNKAYA'ya sevgi, minnet ve teşekkürlerimi sunarım.

Ocak, 2018

Didem ÇETİNKAYA

ÖZET

BOŞANMA SÜRECİNDEKİ ERKEKLERE GÖRE BOŞANMA SÜRECİ VE BUNU ETKİLEYEN FAKTÖRLERİN BELİRLENMESİ

Didem ÇETİNKAYA

Aile Danışmanlığı Yüksek Lisans Programı
Tez Danışmanı: Doç. Dr. İshak AYDEMİR

89, Ocak, 2018

Bu araştırma, boşanma sürecinde olan erkeklerin boşanma sürecine bakış açılarını anlamak ve boşanma kararı vermelerini etkileyen faktörlerin belirlenmesini amaçlamaktadır.

Araştırmanın evreni belirli ve ulaşılabilir olmadığından, çalışma evreni, araştırma kapsamında kartopu örnekleme yöntemi kullanılarak ulaşılabilen boşanma aşaması veya boşanmış erkeklerden oluşmaktadır.

Araştırmanın amacı doğrultusunda görüşme formu hazırlanmış ve hazırlanan görüşme formu üç bölümden oluşmaktadır. Katılımcının sosyo-demografik özelliklerini (yaş, öğrenim durumu, evlilik yılı, çocuk sayısı, ikamet yeri, çocuk sayısı, sosyal güvence, evlilik sayısı vb.) içeren birinci bölüm, katılımcının evlilikte cinsel yaşamına yönelik düşüncelerini içeren ikinci bölüm ve üçüncü bölümde Golombok-Rust Cinsel Doyum Ölçeği bulunmaktadır. Bu çalışmaya boşanmış veya boşanma sürecinde olan 70 erkek katılmayı kabul etmiştir. Elde edilen bulgular ve sonuçlar tablo ve grafikler şeklinde düzenlenerek sayı, yüzde, ortalamalar, çapraz tablolar, parametrik (t testi, annova (varyans analizi) testi) ve nonparametrik (ki kare, varyans analizi gibi) hipotez test analizleri yapılmıştır.

Araştırmada elde edilen bazı bazı bulgu ve sonuçlar şöyledir; Boşanma sürecindeki erkeklerin eğitim seviyelerinin yüksek, çoğunlukla kentte, flört ederek evlenip çekirdek aile şeklinde yaşadıkları, çoğunluğunun hiç çocuk sahibi olmadığı olanların ise en fazla 1 veya 2 çocuğa sahip oldukları, boşanma kararı verme sürecinde katılımcıların önceden

boşanma girişiminde bulunmadığı, bu karardan önce profesyonel destek alma oranının çok az olduğu, destek alanların ise çoğunlukla aile danışmanını tercih ettiği, boşanmaya karar veren kişilerin çoğunlukla kendileri olduğu belirlenmiştir.

Araştırmaya katılan erkelerin yüzde 27,1'inde kötü ve yüzde 25,7'sinde huzurlu ve yüzde 20'sinde ise olumlu hissettiği görülürken, boşanmayı etkileyen en önemli sorunları, birinci sırada ilgisizlik ve beklentilerin gerçekleşmemesi, ikinci sırada kıskançlık/eş baskısı, üçüncü sırada cinsel problemler, diğer sıralarda sırasıyla başka birinin varlığı, maddi sorunlar, işsizlik, anne-baba müdahalesi, alkol, kumar gibi kötü alışkanlıklar olduğu belirlenmiştir.

Ayrıca erkeklere göre, cinsellikle ilgili sorunların evliliği etkilediği ve evlilikte cinselliğin problem olarak görüldüğü, boşanma nedeni olarak cinselliği görme durumunun ölçek alt basamağında yüksek düzeyde anlamlı farklılıklar olduğu, eş aldatma durumu (kaçınma boyutu) ile cinsel ilişki isteğinin eş tarafından reddedilmesinde (cinsel ilişki sıklığında) anlamlı fark oluştururken, cinsel yaşamın doyuruculuğunda (kaçınma) yüksek düzeyde anlamlı farklılıklar olarak tespit edilmiştir.

Anahtar Kelime: Aile, Cinsellik, Boşanma, Kaçınma, Empotans

ABSTRACT

THE DIVORCE PROCESS ACCORDING TO MEN, WHO ARE UNDERGOING THE PROCESS OF DIVORCE, AND THE DETERMINATION OF THE FACTORS AFFECTING THE PROCESS

Didem ÇETİNKAYA

Family Consulting Master Program
Thesis Advisor: Doç. Dr. İshak AYDEMİR

89, January, 2018

This research is aiming to understand the perspectives of the men who are undergoing the divorce process and to identify the factors affecting the divorce decision.

In this research Snowball Sampling Method is used. Snowball (chain) sampling is the chain sample creating a process where after making contact with an individual selected from the random universe, with the help of this individual, a new individual is interviewed. At first there is no tangible universe. Therefore, there is no sampling. We reach the phenomenon we desire to research through other people. In this context, the study starts with finding a divorced or divorcing couple and gathering information with reaching the men with the help of close friends, field professionals (lawyers, psychologists, family counselor, social worker, child development specialist, teacher, etc.). After collecting data the power analysis is made and with the sufficiency of 70 units, the research was completed.

Because the research universe is not specific and achievable, the work universe consists of, within the scope of the research, divorced or divorcing males who are reached through the Snowball sampling method. This study was conducted with 70 male participants who were divorced or divorcing.

The samples of the study consist of 70 males who are divorced or divorcing, and live in our country and agree to take part in the research.

The data of the research is applied with the interview form which is prepared according to the aim of the research. Interview form consists of three parts. The first part contains the socio-demographic specifications of the participant (age, education status, year of marriage, number of children, place of residence, number of children, social security, the number of marriage, etc.). The second part contains the thoughts of the participant on his marital sex life and third part contains the Golombok-Rust sexual satisfaction scale.

After collecting the data, a database is created in SPSS 21 program and the data is processed and the analysis of the socio-demographic characteristics of participants, the views related to sexual life in the process of marriage and sexual satisfaction scale of the data contained was carried out. The findings in this context are put in the form of tables and charts and averages, percentages, cross-tables, parametric (t-test, annova (variance analysis) test) and nonparametric (Chi-square, variance analysis) hypothesis testing analyses are made.

Also the socio-demographic features located on the scale are taken into account and parametric and nonparametric hypothesis tests of 7 subfactors analysis were conducted separately.

In this context, the data obtained are as follows: It has been seen that the level of education of men in the divorce process is high, they mostly live in cities and big cities, they get married by flirting and live as a nuclear family, the majority have no children, and if they have children, it is 1 or 2 children at most, in the process of making a divorce decision, the participants do not attempt to divorce in advance, the rate of getting a professional support before this decision is very low, those who get support mostly prefer family counselors, the people decide to divorce mostly by themselves.

In our study, it has been seen that the participants feel about divorce as 27.1 percent bad, 25.7 percent peaceful and 20 percent positive, while among the most important problems affecting a divorce, it has been determined that indifference and unrealized expectations come in the first row, jealousy/peer pressure in second row, sexual

problems in third row and other problems respectively the presence of someone else's, financial problems, unemployment, parent intervention, bad habits such as alcohol and gambling.

According to the results of the research, it has been found that the sexual problems have an effect upon the marriage and sexuality in the marriage is seen as a problem, there is a high level of meaningful difference in the subscale of seeing sexuality as a reason for divorce. While the spouse infidelity (avoidance dimension) and rejection of the sexual desire by the spouse (sexual intercourse frequency) are found to be making a meaningful difference, the satiety (avoidance) of sexual life brings about a high level of meaningful differences.

Key Words: Family, Sexuality, Divorce, Avoidance, Impotence

İÇİNDEKİLER

TABLolar	xi
KISALTMALAR	xiv
1. GİRİŞ	2
1.1 ARAŞTIRMANIN PROBLEMATİĞİ	2
1.2 ARAŞTIRMANIN AMACI	4
1.3 ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ	5
1.4 ARAŞTIRMANIN SAYILTI LARI	6
1.5 ARAŞTIRMANIN SINIRLILIKLARI	6
1.6 TANIMLAR	6
2. LİTERATÜR TARAMASI	8
2.1 AİLE KAVRAMI	8
2.1.1 Aile Türleri	11
2.1.2 Evlilikte Uyum ve Doyum	13
2.2 EVLİLİKTE CİNSELLİK VE CİNSEL DOYUM	15
2.2.1 Evlilikte Cinsellik ve Cinsel Sağlık	17
2.2.2 Cinsel Sorunlar	20
2.2.2.1 Cinsel istekte azalma (Hipoaktif cinsel istek) bozukluğu	20
2.2.2.1.1 Cinsellikten tikslenme bozukluğu	20
2.2.2.1.2 Cinsel uyarılma bozuklukları (Eretil bozukluk)	21
2.2.2.2 Orgazm bozukluğu	21
2.2.2.2.1 Prematür ejakülasyon	22
2.2.2.3 Cinsel ağrı bozuklukları	22
2.3 BOŞANMA	23

2.3.1 Boşanma Nedenleri	23
2.4 BOŞANMA NEDENLERİ İLE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR.....	25
2.4.1 Boşanma Nedenleri Konusunda Yurt Dışında Yapılan Bazı Araştırmalar.....	25
2.4.2 Boşanma Nedenleri Konusunda Ülkemizde Yapılan Bazı Araştırmalar.....	26
3. VERİ VE YÖNTEM	29
3.1 ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ.....	29
3.2 ARAŞTIRMA GRUBU (EVREN ve ÖRNEKLEM).....	29
3.3 ARAŞTIRMANIN VERİ TOPLAMA ARACI.....	30
3.3.1 Golombok-Rust Cinsel Doyum Ölçeği (Erkek Formu)	30
3.4 VERİLERİN TOPLANMASI	32
3.5 VERİLERİN ANALİZİ	33
4. BULGULAR.....	34
4.1 BOŞANMA SÜRECİNDEKİ ERKEKLERİN ÇEŞİTLİ DEĞİŞKENLERE GÖRE BOŞANMA KARARI VERMESİNİ ETKİLEYEN FAKTÖRLERE İLİŞKİN BULGULAR	34
4.1.1 Boşanma Sürecindeki Erkeklerin Demografik Özelliklerine Göre Boşanma Kararı Vermesini Etkileyen Faktörlere İlişkin Bulgular	34
4.1.2 Erkeklerin Sonlanan veya Sonlanmakta Olan Evliliklerine İlişkin Görüşleri.....	35
4.1.3 Erkeklerin Boşanma Kararı Verme Sürecine İlişkin Görüşleri	37
4.1.4 Boşanma Sürecindeki Erkeklerin Evliliklerindeki Cinsel Yaşamına İlişkin Bulgular	40
4.2 GOLOMBOK-RUST CİNSEL DOYUM ÖLÇEĞİ ALT FAKTÖR DEĞERLERİNİN ÇEŞİTLİ DEĞİŞKENLERE GÖRE KARŞILAŞTIRILMASINA İLİŞKİN BULGULAR.....	47

4.2.1 Golombok-Rust Cinsel Doyum Ölçeği Alt Faktör Değerlerinin Demografik Özelliklere Göre Farklılık Gösterip Göstermediğine İlişkin Bulgular	47
4.2.2 Golombok-Rust Cinsel Doyum Ölçeği Alt Faktör Değerlerinin Evliliklerindeki Cinsel Yaşamlarına Göre Farklılık Gösterip Göstermediğine İlişkin Bulgular	54
5. ARAŞTIRMANIN GENEL BULGULARI	68
6. TARTIŞMA ve SONUÇ	74
6.1 BOŞANMA SÜRECİNDEKİ ERKEKLERİN DEMOGRAFİK ÖZELLİKLERİNE GÖRE BOŞANMA KARARI VERMESİNİ ETKİLEYEN FAKTÖRLERE İLİŞKİN SONUÇLAR	74
6.2 BOŞANMA SÜRECİNDEKİ ERKEKLERİN BOŞANMA KARARI VERMELERİNİ ETKİLEYEN FAKTÖRLERE İLİŞKİN SONUÇLAR	75
6.3 BOŞANMIŞ VEYA BOŞANMA SÜRECİNDEKİ ERKEKLERE GÖRE EVLİLİKLERİNDEKİ CİNSEL YAŞAMLARINA İLİŞKİN SONUÇLAR.....	78
6.4 GOLOMBOK-RUST CİNSEL DOYUM ÖLÇEĞİ SONUÇLARI	82
6.5 ÖNERİLER	87
KAYNAKÇA	90
EKLER	
Ek 1 Görüşme formu	102
Ek 2 Ölçek kullanım izni	107
ÖZGEÇMİŞ.....	108

TABLULAR

Tablo 4.1: Tanıtıcı bilgiler	34
Tablo 4.2: Evlilikle ilgili bazı bilgiler	36
Tablo 4.3: Boşanma durumuna ilişkin görüşler	37
Tablo 4.4: Boşanma nedenlerine ilişkin bazı bilgiler.....	39
Tablo 4.5: Evlilikte cinsel yaşam ve yaşanan sorunlara ilişkin girişimler	40
Tablo 4.6: Evliliklerindeki cinsel yaşama ilişkin görüşler	42
Tablo 4.7: Evliliklerindeki cinsel yaşamlarını etkileyen faktörler	43
Tablo 4.8: Yaşanan cinsel problemleri evlilikte anlaşmazlık nedeni olarak görme	44
Tablo 4.9: Cinsel problemleri boşanma nedeni olarak görme durumu	44
Tablo 4.10: Evlilik yaşamındaki cinsel yaşamlarına ilişkin bilgiler	45
Tablo 4.11: Eşine ve biten/bitmekte olan evliliğine ilişkin duygularına Ait bilgiler	45
Tablo 4.12: Golombok-Rust cinsel doyum ölçeği alt faktör değerlerinin betimsel istatistikleri	47
Tablo 4.13: Golombok-Rust cinsel doyum ölçeği alt faktör değerleri ve öğrenim durumu karşılaştırması.....	48
Tablo 4.14: Golombok-Rust cinsel doyum ölçeği alt faktör değerleri ve yaşanan yere göre karşılaştırması.....	49
Tablo 4.15: Golombok-Rust cinsel doyum ölçeği alt faktör değerleri ve evlenme şekline göre karşılaştırması	51
Tablo 4.16: Golombok-Rust cinsel doyum ölçeği alt faktör değerleri ve aile türüne göre karşılaştırması.....	52
Tablo 4.17: Golombok-Rust cinsel doyum ölçeği alt faktör değerleri	

ve akrabalık durumuna göre karşılaştırması	53
Tablo 4.18: Golombok-Rust cinsel doyum ölçeği alt faktör değerleri ve boşanmaya ilk karar veren kişi olma durumuna göre karşılaştırması	54
Tablo 4.19: Golombok-Rust cinsel doyum ölçeği alt faktör değerleri ve cinsel işlev sorunu yaşama durumu ile karşılaştırması	55
Tablo 4.20: Golombok-Rust cinsel doyum ölçeği alt faktör değerleri ve cinsellikle ilgili eşlerden kaynaklanan sorunun evliliğe etkisinin karşılaştırması.....	55
Tablo 4.21: Golombok-Rust cinsel doyum ölçeği alt faktör değerleri ve cinsel yaşamın doyuruculuğu ile karşılaştırması.....	57
Tablo 4.22: Golombok-Rust cinsel doyum ölçeği alt faktör değerleri ve eşi aldatma karşılaştırması.....	58
Tablo 4.23: Golombok-Rust cinsel doyum ölçeği alt faktör değerleri ve cinsel uyum sorunlarının evlilik uyumunu bozma durumu ile karşılaştırması	59
Tablo 4.24: Golombok-Rust cinsel doyum ölçeği alt faktör değerleri ve cinsel ilişki isteğinin eş tarafından reddedilme durumunun karşılaştırması	60
Tablo 4.25: Golombok-Rust cinsel doyum ölçeği alt faktör değerleri ve evlilik öncesinde veya sürecinde cinsellikle ilgili eğitim alma durumunun karşılaştırması	61
Tablo 4.26: Golombok-Rust cinsel doyum ölçeği alt faktör değerleri ve yaşanan cinsel problemlerin evlilikte anlaşmazlık nedeni olarak görme durumunun karşılaştırması.....	62

Tablo 4.27: Golombok-Rust cinsel doyum ölçeği alt faktör değerleri ve boşanma nedeni olarak cinselliği görme durumunun karşılaştırılması	64
Tablo 4.28: Golombok-Rust cinsel doyum ölçeği alt faktör değerleri ve cinsel yaşamda eşine karşı şiddet uygulama durumunun karşılaştırması	65
Tablo 4.29: Golombok-Rust cinsel doyum ölçeği alt faktör değerleri ve evlenme yaşının cinselliği etkileme durumunun karşılaştırması	66

KISALTMALAR

CİSED	:	Cinsel Sağlık Enstitüsü Derneği
DPT	:	Devlet Planlama Teşkilatı
DSÖ	:	Dünya Sağlık Örgütü
GRISS	:	Golombok – Rust Cinsel Doyum Ölçeği
TBMM	:	Türkiye Büyük Millet Meclisi
TDK	:	Türk Dil Kurumu
TMK	:	Türk Medeni Kanunu
TÜİK	:	Türkiye İstatistik Kurumu

1. GİRİŞ

Bireyin gelişiminde aile çok önemlidir. Bireyin ihtiyaçlarının karşılandığı en önemli ve en değerli ortam yetiştiği ailedir. Ayrıca aile, toplumun en küçük birimi olup toplum için hayati önem taşımaktadır. Ailenin fonksiyonlarını yerine getirip getirememesi, toplumsal yaşamın dengesini, düzenini ve bunların sürekliliği ile yakından ilgilidir. Çünkü aile toplumsallaşmanın gerçekleştiği ilk ve önemli bir sosyal kurumdur. Bu amaçla toplumsallaşmanın ilk basamağını oluşturan aile, toplumsal düzeni ve dengeyi kurmaktadır. Buna karşılık aile kurumu da toplumdaki düzensizlik ve dengesizliklerden etkilenmektedir. Aile toplumun temel yapısı olması nedeniyle temelin sağlıklı olup olmaması toplumun durumunu da etkilemektedir. Sağlıklı ve fonksiyonel aile, sağlıklı bir toplumun üst yapısının oluşmasına ve bu sağlıklı yapının devam etmesini sağlamaktadır (Çelik 2013, ss. 1-10).

Sanayileşme sürecinde oluşan sorunlar, hızlı toplumsal değişimler, ailenin yapısını doğrudan etkilemiş ve etkilemeye de devam etmektedir. Aile yapısı, ailenin kendi içinde kabul ettiği ve sürekli tekrarladığı davranış örüntüleri sonucu oluşan, aile üyelerinin kendi aralarında etkileşimini sağlayan ve bu etkileşimle ilgili düzenlemeler koyan davranış örüntülerinden oluşmaktadır. Ailenin yapısı, aile içi bağların yakınlığı, yaşanan bölgenin toplumsal tutumları, sosyal değişime gösterilen tepki, maddi koşullar, kültürel özellikler gibi birçok değişkenle ilişkili olarak farklılık göstermektedir (Gottman 1998, ss. 169-197).

Aile ve evlilik yapısını, işleyişini yönlendiren bazı sosyo-demografik ve ekonomik faktörler vardır. Evlilik ilişkisinde kat edilen her bir basamak bir diğer basamağın nasıl yönleneceğini belirlemektedir. Bu nedenle evlilik ilişkisinde her basamağın sağlıklı tamamlanıp tamamlanmaması diğer basamağın olumlu veya olumsuz şekilde tamamlanmasına neden olmaktadır. Toplumsal, duygusal ve kişilik farklılıkları bu aşamalarda ilişkiyi etkileyen önemli etmenlerdir. Aile ve evlilik ilişkisinin bireylere sağladığı en önemli fonksiyonlar; duygusal, sosyal, psikik, cinsel, ekonomik ve soyun devamını sağlamaktır (Gülsün, M ve diğ., 2009).

Boşanmış veya boşanma sürecinde olan erkeklere göre boşanma sürecini etkileyen faktörlerin belirlemeyi amaçlayan bu çalışmanın amacı doğrultusunda yapılan bu çalışmada araştırmanın problematiği, amacı, konuya ilişkin kavramsal çerçeveye ilişkin bilgi, yöntem, bulgular , tartışma, sonuç ve öneriler bölümlerinden oluşmaktadır.

1.1 ARAŞTIRMANIN PROBLEMATİĞİ

Bireyin fiziksel ve psikolojik ihtiyaçlarının en başında aşk ve fiziksel yakınlık (cinsel ilişki) gelmektedir. İlişkinin kurulması ve devam ettirilmesinde en önemli motivasyon kaynağının ise aşk ve cinselliğin olduğu düşünülmektedir (Morokoff J, Gilliland R. 1993). Aşk ve cinsellik evlilik ilişkisinde birbirini tamamlayan ve birbirleriyle anlaşılan değerlerdir. Bunun için evlilik ilişkisinde aşk ve cinsel ihtiyaçlar karşılıklı ve birbirinin dönüşümlü ifadesi olduğu oranda duygusal ihtiyaçları karşılar (Kayser 1993).

Evlilikte, eşlerin karakteristik özellikleri, ilişkilerinden beklentileri ve öz varlıklarını algılayış şekilleri aşk ve cinsel hayatlarını etkilemektedir. Örneğin; evli bir erkek eşin öz varlığını algılayışı düşük ise evlilik hayatında aşk ve cinsellik ile ilgili sorunlar yaşayabilir veya aşk ve cinsellik hakkında mazoüst davranışlar sergileyebilir. Eşlerin yaşadığı cinsel tatmin, eşlerde evlilik ilişkilerini güvence altına alma ihtiyacını oluşturmaktadır. Eğer bu güven ilişkisi pekişir ve tatmin edici olursa eşlerin ilişkisi farklı bir anlam kazanır ve bu basamaktan sonra eşler arasında sevgi oluşur ve bunun sonucunda da eşler birbirlerine saygı duyar. Birbirlerine saygı duyan eşler kendilerini güvende, rahat hisseder ve duygusal, fiziksel açıdan da ilişkilerini tatmin edici bulur. Evlilik ilişkisinde eşlerin ilişkilerini güvende ve tatmin edici bulmaları ilişkilerinin niteliğini pozitif yönde etkilemektedir. Pozitif yönde ilerleyen ilişkide eşler arasında karşılıklı bağımlılık gelişir. Bağımlılığın geliştiği ilişkide kişiler birbirini olduğu gibi kabul eder ve alışkanlık, eksikliklerini tamamlama sürecini tamamlayarak ilişki doyum noktasına ulaşır (Kersten 1990, ss. 257-265).

Eşlerden birisinin veya her ikisinin beklentileri doğrultusunda aşk ve cinsel doyum yaşanmıyorsa evlilik ilişkisinde sorun yaşanması da olasıdır. Eşler birbirlerini yetersiz

bulup hayal kırıklığına uğramışlarsa aralarında güven duygusunun oluşması beklenemez. Karşılıklı güvenin bulunmadığı bir ilişkide eşler birbirini aldatır ve ilişkilerine yeterli çaba ve özeni göstermemeleri beklenir. Sonuç olarak ilişkide güven duygusu yok olur ve boşanma, ayrı yaşama, fiziksel şiddet, aşağılama gibi durumlar ortaya çıkar. Bu sürecin sonunda da boşanma fikri doğar (Aydın 1998, ss. 605-607).

Yaşadığımız dönemin aile yapısına baktığımızda duygusal ihtiyaçları karşılama isteğinin çok fazla olduğunu görmekteyiz. Evli eşlerin çalışmak durumunda olması aşk ve cinsel hayatlarını istedikleri şekilde yaşayamamalarına neden olurken yoğun iş hayatı; evine ve eşine yeteri zamanın ayrılamaması eşler arasında sorun yaşanmasına neden olmaktadır. Eşlerin birbirlerine yeterli ve kaliteli zaman ayıramamaları, birbirlerinden ve ilişkilerinden uzaklaşıp ilişkilerinden doyum alamamalarına neden olmaktadır. Yeterli doyumun alınmadığı bir ilişkide eşler farklı arayışlara yönelebilir, böylece eşler birbirlerini aldatabilir ve ilişkide güven duygusu yok olur. Eşlerin karakteristik özellikleri, karşılıklı güven duygusunun varlığı, eşlerin birbirini yeteri kadar tanımaları bu sürecin farklılaşmasını sağlayabilir. Şayet eşler karşılıklı güveni, saygıyı sağlamış ve birbirlerini oldukları gibi kabul etmişlerse bazı esas sorunlar yaşanmayabilir.

İnsanoğlu cinsellik güdüsüyle doğar, en temel aşk ve cinsellik güduları ile yaşar. Bu nedenle bu güdülerin doyurulması gerekmektedir. Aşk ve cinsellik eşleri birbirine kenetleyen, aile olmalarını pekiştiren en önemli unsurdur. Ancak aşk ve cinsellik evliliğin yürümesini sağlayan tek etmen değildir, diğer öğeler ile bütünleşmesiyle doyum sağlanmaktadır (Kayser 1993).

Evliliğin en önemli unsuru cinsel tatmindir. Bunun sağlanamaması hukuk alanında evlilik birlikteliğinin sarsılması ve boşanma sebebi olarak cinsel ilişkinin kadın veya erkek tarafından kurulamaması, kurulmaması veya cinsel sorunların yaşanması olarak belirtilmektedir.

Evlilikte mutluluk; cinsel doyum, eşlerin bu doyumunu nasıl anladığı ve cinsel ilişki sıklığı ile orantılı olduğu yapılan çalışmalarla belirlenmiştir. Evlilikte yaşanan cinsel

sorunlar evlilikteki uyumun niteliğini ve etkileşimini belirlemektedir. Cinsel hayatında sorunu olan eşler, fiziksel temas içeren tüm davranışları cinsel ilişki için adım atıldığını düşünerek yakınlaşmaktan kaçabilir, bu durum cinsel hayatın ekseninden çıkarak tüm ilişkiyi etkisi altına alarak bozabilmektedir. Böylece aile içi dengeyi yok etmektedir.

Cinsel ilişkide yaşanan sorunlar, evlilik ilişkisinden beklentileri, aile içi sorunlar ile mücadele etme ve sorunları çözme becerilerini, evlilikten alınan hazzın azalmasına, huzurun ve cinsel ilişki niteliğinin azalmasına neden olmaktadır (Öztürk ve Arkar 2014, s. 17). Boşanmaya giden süreçte cinsel tatminin önemli bir faktör olduğu düşünüldüğünden, bu faktörün araştırılması önem taşımaktadır.

Yapılan literatür taramasında, boşanma sürecinde cinsel doyumun etkisini araştıran çok az sayıda çalışmaya rastlanmıştır. Ayrıca konunun erkekler açısından yetersiz düzeyde araştırıldığı ise önemli bir tarama sonucudur. Bu nedenle araştırmaya konu olan boşanma sürecindeki erkeklere göre boşanma süreci ve bunu etkileyen faktörlerin belirlenmesi araştırmacı için merak konusu olmuştur.

1.2 ARAŞTIRMANIN AMACI

Bu araştırmanın amacı, boşanmış veya boşanma sürecinde olan erkeklere göre boşanma sürecini etkileyen faktörlerin belirlenmesidir. Bu amaca uygun olarak aşağıdaki alt amaçlar soru cümleleriyle tanımlanmıştır. Bu alt amaçlar;

- a) Boşanmış veya boşanma sürecinde olan erkeklerin sosyo-demografik özellikleri nelerdir?
- b) Boşanmış veya boşanma sürecinde olan erkeklere göre cinsel yaşamlarının boşanmalarına olan etkisi ve bunu etkileyen faktörler nelerdir?
- c) Boşanmış veya boşanma sürecinde olan erkeklere göre evlilik sürecindeki cinsel yaşamlarına ilişkin görüşleri ve bunu doyurucu bulma (Cinsel doyum ölçüğü) hangi düzeydedir?

Ayrıca, araştırmanın amacı doğrultusunda, boşanmış veya boşanma sürecinde olan erkeklerin bazı sosyo-demografik özellikleri dikkate alınarak yapılan karşılaştırmalarda anlamlılık düzeylerini ortaya koyan hipotezler test edilmiştir.

1.3 ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ

Evlilik, iki kişinin birlikteliğini, karşılıklı cinsel doyumunu ve neslin devamını sağlayan bir ilişkidir. Evlilik; toplumdan topluma farklılıklar gösteren, aile kurumunu oluşturarak neslin devamını sağlayan iki bireyin bir araya gelmesi ile oluşmaktadır.

Evlilik sürecinde, cinsellik ve cinsel sorunlar eşler arasındaki uyumu ve aile içi huzuru etkileyen en önemli unsurdur. Yaşanan cinsel sorunlar eşlerin birbirlerinden duygusal ve fiziksel olarak uzaklaşmasına neden olarak çatışmaların ortaya çıkmasına neden olmaktadır. Cinsel anlamda yaşanan bu sorunlar ilişkinin bütününe yansiyarak ilişkiyi olumsuz etkilemektedir. Bu kapsamda yaşanan cinsel sorunlar, eşlerin evlilikle ilgili beklentilerini, evliliklerindeki sorunları çözme isteği ve evliliklerinden aldıkları heyecanı azaltarak ev içi huzuru olumsuz etkileyerek, evliliğin niteliğini azaltmaktadır.

Evliliklerde yaşanan ciddi cinsel sorunlar, evlilik ilişkisini etkileyerek bazen dolaylı bazen de doğrudan boşanmaların nedeni olabilmektedir. Günümüzde, boşanmaların önemli bir nedeni olarak cinsel sorunların olduğu düşünülmektedir. Toplumsal yapımızda cinsellik ve cinsel konular ve sorunlar tabu olarak görüldüğünden sorgulanmaya yanaşılmamaktadır. Hep mahrem bir konu olarak karşımıza çıkmaktadır. Boşanmaya olan etkisi gerçek anlamda bilinmemektedir. Ayrıca yapılan literatür taramasında erkek özelinde bu konuya ilişkin yapılan çalışmaya da rastlanılmamıştır. Bu çalışma, erkek özelinde cinsellik, cinsel yaşam ve cinsellik sorunlarının boşanmaya olan etkisinin ortaya konulacak olması bu çalışmayı önemli kılmaktadır. Ayrıca, elde edilen sonuçlar, bu konuya ışık tutan önemli bir kaynak olacağı düşünülmektedir.

1.4 ARAŞTIRMANIN SAYILTI LARI

Araştırmanın temel sayılıtları Őunlardır:

- a) Araştırmaya katılmayı kabul eden erkeklerin konuya ilişkin görüŐlerini samimi bir Şekilde ifade ettikleri varsayılmaktadır.
- b) Araştırmada kullanılan görüşme formunda yer alan sorular araştırmanın amacına uygun olduğu varsayılmaktadır.
- c) ĀalıŐmada kullanılan cinsel doyum lĀeėi erkeklerin cinsel doyumlarını lĀmeye uygundur.
- d) Araştırmada erkeklere göre cinsel sorunların boşanmaya olan etkisini ortaya koymak iĀin elde edilen sonuĀlar aile danışmanlığı ve diğer ilgili alan ve mesleklere literatür kaynağı oluŐturacaėı varsayılmaktadır.

1.5 ARAŞTIRMANIN SINIRLILIKLARI

Araştırmanın verileri İstanbul Anadolu Adalet Sarayı Aile mahkemesine başvuran erkek eşlerden toplanması planlanmıŐtır. Adalet Bakanlığı bu ĀalıŐmaya izin vermesine rağmen İstanbul Anadolu Adalet Sarayı yetkilileri tarafından izin verilememesi bu araştırmanın önemli bir sınırlılığıdır.

Cinsellik konusunun mahrem ve tabu olarak algılanması konusu, boşanma sürecinde veya boşanmış olan erkeklere ulaŐmayı engelleyen diğer bir önemli sınırlılıktır.

Ayrıca, ulaŐılan 300 erkek bireyin 230'nun ĀalıŐmaya katılmayı kabul etmemesi araştırmanın diğer bir sınırlılığıdır.

1.6 TANIMLAR

a) *Aile Mahkemesi*: Aile ve Āocuėun korunmasını sağlayan etkili ve hızlı tedbirler olarak aile hukukundan kaynaklanan sorunlarla ilgilenen özel mahkemelerdir (www.barandogan.av.tr, 2017).

b) *Boşanma Süreci*: Evli çiftlerin birlikteliklerini hukuksal zeminde sonlandırmaya karar vermesiyle başlayan psikolojik ve sosyal bir süreçtir.

c) *Cinsel Yaşam*: Cinsel yaşam ilk bireyin kendini tanımasıyla başlayan ve karşılıklı güvene, dürüstlüğe ve saygı üzerine kurulan, eşler arası etkin iletişimin ve paylaşımın olduğu bir birlikteliktir.

d) *Evlilikte yaşanan sorunlar*: Ailenin bir bütün olarak işlevlerini yerine getirmesini ve bütünlüğünü engelleyen olumsuz sorunlardır. Ailenin bütünlüğünün bozulmasındaki asıl sebepler sevgi, saygı ve güven duygusunun zayıflaması ayrıca maddi sorunlar, ilgisizlik, iletişim sorunları, kişilik çatışması gibi sorunlardır.

e) *Empotans*: Cinsel birlikteliği başlatacak ölçüde cinsel organın sertleşmemesi veya cinsel birlikteliğin sonuna kadar sertliği sürdürememesidir (www.cemkece.com.tr/, 2017).

f) *Dokunma*: Cinsellikte dokunma, eşlerin birbirlerine duygusal ve fiziksel olarak sevgilerini ifade şeklidir.

g) *Kaçınma*: Bireyin cinsel istek konusunda sorunlar yaşayarak eşi ile olan ilişkisinde cinsel istek ve alakasının azalmasıdır (www.cetad.org.tr/, 2017).

2. LİTERATÜR TARAMASI

Bu bölümde aile kavramı, aile türleri, evlilikte cinsellik ve cinsel doyum, boşanma ve boşanmayı etkileyen faktörler gibi konulara ilişkin kuramsal bilgiler aile danışmanlığı kapsamında ele alınmıştır.

2.1 AİLE KAVRAMI

Aile toplumsal yapıyı oluşturan en önemli sosyal kurumların başında gelmektedir. Aile kurumu, insanlığın tarihi kadar köklü bir geçmişe sahiptir. Ailenin pek çok değişik tanımı vardır. Bu tanımlar, toplumdan topluma, kültürden kültüre ve toplumsal değişime bağlı olarak farklılık gösterebilmektedir. Bu nedenle ailenin genel, geçer bir tanımını yapmak zordur.

Türk Dil Kurumu (TDK), aile kavramını şöyle açıklamaktadır; “Evlilik ve kan bağına dayanan, karı, koca, çocuklar, kardeşler arasındaki ilişkilerin oluşturduğu toplum içindeki en küçük birlik, aynı soydan gelen veya aralarında akrabalık ilişkileri bulunan kimselerin tümüdür” (TDK 2018).

Birleşmiş Milletler, aile kurumunu şu şekilde tanımlamaktadır; “Aile, kan, yasa ve evlilik yoluyla birbirlerine belirli derecelerde akrabalıkları bulunan hane halkı üyelerinden meydana gelen bir kurumdur” (BM 1967 Akt. Danışoğlu, 1990, s. 1).

Ailenin, aile üyelerinin bileşimine göre değişim göstermektedir. Örneğin, anne-baba ve çocuklardan oluşan aile tipi çekirdek aile olarak tanımlanırken, iki kuşaktan fazla üyelerin birlikte yaşadığı aile tipi ise geniş aile olarak tanımlanmaktadır. Bu bağlamda geleneksel aile ekonomik bir birim iken çekirdek aile ise hizmet üreten birim olarak değerlendirilebilir (DPT 2001, s.7). Aynı şekilde ailenin kesin ve net bir tanımını yapmak mümkün olamamaktadır. Çünkü, zamana, mekana, kültüre, teknolojik değişimlere, toplumsal değişimlere göre ailenin tanımı, içeriği ve formu değişiklik gösteren bir özelliğe sahiptir. Örneğin, günümüzde, eşcinsel evliliklere izin veren

lkelerdeki bu evlilikler vasıtasıyla oluşan birlik aile olarak tanımlanıp tanımlanmayacağı tartışılmaktadır.

ağımızı etkileyen endüstrileşme ve kentleşme olguları beraberinde aile kurumunu da şekillendirmiştir. Ayrıca sanayileşme ile birlikte kırdan kente gçler de artarak ailenin yapısına işlevlerine yönelik değişiklikler ortaya çıkarmıştır. Yapısal değişimde, endüstrileşmeye bağlı olarak geniş aile tipinden çekirdek aileye bir dönüşüm yaşanmıştır. Bu yaklaşım geniş ailenin çekirdek aileye dönüşümü ile aile yeleri arasındaki rol ve görev dağılımının yeniden düzenlenmesi üzerinde durmaktadır. Sosyal ve kültürel yapıda meydana gelen değişimler aileyi iki farklı sorun ile karşı karşıya bırakmıştır. Birincisi toplumsal değişimlerin yarattığı dinamiklerin aileye etkileri (rneğin toplumun aile üzerindeki etkileri) ve bu değişimlerin ailenin i dinamiğinde meydana getirdiği aksaklıklar (rneğin, aile içi iletişim ve etkileşim bağlamında üyelerin yaşadığı sorunlar)'dır (DPT 2001: 17).

Aile, toplumsallaşmanın birinci aşamasını meydana getirerek toplumsal düzene ve dengeye etki etmektedir. Aile, toplumsal bir oluşumun tabanı olduğundan, yetkili bir toplumsal oluşumun kurulmasında etkin aile yapısı önemli bir ögedir (nal 2013, s.589).

On yedinci yüzyılda ağdaş veya çekirdek aile olarak betimlenen toplumun başlıca elemanı olan aile yapısal ve fonksiyonel olarak biçimlenmeye başlamıştır. Sanayi toplumları öncesinde geniş aile, etkili akrabalık bağları sanayi inkılaplarıyla beraber anne, baba ve çocuklardan meydana gelen çekirdek aile yapısına dnşmştir. On sekizinci yüzyılda, kadınların yaşam biçiminde ve statülerinde değişimin başlamasıyla sevgiye dayalı evlilik temelleri oluşturulmuş ve sorumlu erkek eş, kadının aile içinde daha çok çocuklarla ilgili etkin rol almasını isteyerek annelik ve eş görevini daha ön plana almıştır. Endüstri devrimi ve bunun getirmiş olduğu toplumsal dönüşüm ile aile olgusu derinden etkilenmiştir. Sanayi reformu öncesinde üretim birliği olarak algılanan ev, sanayi reformuyla beraber üretim birliğinden uzaklaşmıştır. Sanayi devrimi öncesinde üretici olan kadın, sanayileşmeyle üretici görevini ve bilincini ön plana çıkarmıştır (Abadan 1982).

Endüstrileşme ve kentleşme süreci ve üretim ilişkilerinde medyana gelen değişimler, her toplumun kendi dinamikleri içinde farklılık gösterdiğinden aile tipleri bakımından farklılıklar yaşanmaktadır (DPT 2001, s.18).

Toplumsal dönüşümle beraber aile ve evliliğin anlamı ve öneminde de değişiklikler meydana gelmiştir. Bireysel özgürlük ve düşüncelerin oluşması, kişilerin haklarının ayrımında olması, aile içindeki bağların ve duygusal ilişkilerin bozulmasına neden olmuştur. Aile üyeleri iş yaşamlarındaki görevlerini yerine getirirken çocukların evde olması, takip ve desteklenmesi gereken eğitim ve öğretimin nerede ise tamamının ev dışındaki kuruluşlara aktarılması, aile ilişkisinin zarar görmesindeki en önemli etken olarak ortaya çıkmıştır (Clarke-Stewart ve Brentano 2006).

Aileyi bir araya getiren tek yer olan evde geçirilen vakit daralmış ve bu konuda Giddens (2000, s. 95) Christopher Dierson’la “Modernliği Anlamlandırmak” olan mülakatında şunları belirtmiştir:

“Daha geçen nesle kadar evlilik yerleşik geleneklerce yapılandırılmıştı. İnsanlar evlendikleri zaman ne yaptıklarını biliyorlardı. Evlilik cinsiyet, ırk ve benzeri şeyler bakımından büyük ölçüde belirlenmişti. Şimdi ise yeni risk biçimleriyle çok daha açık bir sistem. Evlenen herkes boşanma oranlarının çok yüksek olduğunun ve kadının geçmişte olduğundan daha büyük bir eşitlik talep ettiğinin bilincindedir. Evlilik kararı oluşumu açısından eskisine göre daha farklıdır. Daha önce hiçbir zaman böylesine yüksek boşanma ve yeniden evlenme oranının olduğu bir toplum görülmemiştir. Örneğin; hiç kimse bunun aile ve çocukların sağlığına dair gelecekte doğuracağı sonuçları bilmiyor”

Aile olgusunun tabanı evlilik ile yapılandırılırken, evli olma hali diğer yandan kadın ve erkeğin hür istek ve uyumu ile bu beraberliği meydana getirmesidir. Karı ve koca beraberliklerinin yaşam boyu süreceğini düşünerek birbirlerine güvenle sarılır, mutluluğu, üzüntüyü, zorluğu bölüşerek birlikteliklerinin devam etmesini sağlar. Başka bir deyişle evlilik kurumu, beslenme, yerleşim, dış tehlikelerden kendini savunma, pozitif karı-koca bağı, cinsel tatmin ve sosyal görevleri de kapsamaktadır (Gülsün ve diğ. 2009, ss. 68-79). Bu konularda birbirinin eksikliğini tamamlayan karı kocanın evlilik hali, sağlam ve düzenli bir toplum üst yapısının oluşmasında ve bu sağlıklı oluşumun devam etmesine katkıda bulunmaktadır.

Çağdaş yaşamın getirdiği problemler, ani sosyal değişiklikler aile biçimine direk etki etmektedir. Ailenin yapısal durumu, yaşanan çevre, sosyal dönüşüm hızı, iktisadi şartlar ve sosyokültürel özelliklere göre değişkenlik göstermektedir. Meydana gelen bu problemler şahıslarda stres durumunun oluşmasına neden olmakta, böylece evlilik ve cinsel yaşantılarına etki etmektedir. Sanayileşme ve çağdaşlaşma evlilik şeklini biçimlendirmiş, bu değişimden etkilenen aile yapısı ve evlilik biçimlerinin daha iyi yorumlanmasını sağlamıştır (Süleymanov 2009).

2.1.1 Aile Türleri

Endüstrileşme ve kentleşme süreci ve üretim ilişkilerinde medyana gelen değişimler, her toplumun kendi dinamikleri içinde farklılık gösterdiğinden aile tipleri bakımından farklılıklar yaşanmaktadır. Örneğin, bu bağlamda ülkemizde aile tiplerini üye sayısı ve otorite ölçütüne göre iki grupta ele alınmaktadır.

Birincisi büyük ailedir. Büyük aileyi kök aile, birleşik aile ve geleneksel geniş aile oluşturur. Büyük aile, daha çok kırsalda yaşayan, tarımla uğraşan, akrabalık ilişkileri güçlü, erkeklerin otorite ve karar almada etkin olduğu, yaşlı erkeklerin aile sorumluluğunu üstlendikleri ve geleneklere bağlı aile tipidir. (DPT 2001, s. 18).

Geniş aile, birden fazla üyeye sahip olan ve geniş akrabalık yapısıyla var oluşunu devam ettiren aile çeşididir. Aile yapısında ana-baba, çocuklar, kuzenler, büyükanne ve büyükbaba, kardeşler vs. bulunabilmektedir. Geniş aile, en çok bilinen modeli ile geleneksel toplum yapılarında görünmektedir (Canatan ve Yıldırım 2011, ss.70-81).

İkincisi küçük ailedir. Küçük aileyi çekirdek aile, parçalanmış aile ve tamamlanmamış aile oluşturur. Küçük aile, akrabalık ilişkilerinin görece daha sınırlı olduğu otorite ve karar almanın aile üyeleri arasında görece paylaşıldığı, günümüzün koşullarına uygun yaşam tarzının benimsendiği aile tipidir (DPT 2001, s. 18).

Başka sınıflamalara göre ise aile türleri şöyledir;

a) *Çekirdek Aile*: Ana, baba ve çocuk(lar)dan meydana gelen oluşumdur. Toplumun tabanı olarak algılanan çekirdek aile, çocukların sosyalleşme aşamasında ve kültürün aktarımında önemli bir yere sahip olup günümüzde yaygın olup aile üye sayısında azalmalar görülmektedir.

b) *Tek Ebeveynli Aile*: Yaşamsal veya evlat edinme yöntemi ile sahip olunan çocukların mesuliyetinin bir tek bir ebeveynin üstlendiği aile çeşididir.

Evliliklerinin zorunlu kıldığı mesuliyetlerden uzaklaşma tek ebeveynli aileyi oluşturan bir diğer önemli sahip konudur. Tek ebeveynli aile yapılarını genelde kadın bireyler meydana getirmekte ve bu kadınların bir kez dahi evlilik gerçekleştirmeden evin idaresinin kadına dayanmasını temel almaktadır.

c) *Tekrar Evlilikle Oluşan Aile*: En az bir eşin daha önceden evlenip ve aynı zamanda en az bir eşin çocuk sahibi olması ile tekrardan evlenme yoluyla meydana gelen aile çeşididir.

Boşanma olgusunun arttığı çağdaş şehir ailelerinde tekrardan evlenme ve öz olmayan ailelerin meydana gelmesi git gide artan bir başka görüntüdür. Boşanmış ailelerin tekrardan evlilik gerçekleştirerek ve çocuklarını bir araya getirme sonucunda meydana gelen aile türüne “üvey aile” denilmektedir.

d) *Çocuksuz Aile*: Çocuklarının olmasından çekinen, çocuğu olmasını yaş veya sağlık koşulları sebebi ile istemeyen ailedir.

e) *Birlikte Yaşama*: Evlenmeden veya diğer bir deyişle resmi olarak evlilik yapmadan birlikte yaşama olarak betimlenmektedir. Yetişkinlerin, kadın ve erkeğin evlenmeden aynı evi paylaşmalarıdır. Beraber yaşayanların önemli bir kesimi genç bireylerden, hiç evlilik gerçekleştirilmeyenlerden ve boşanmış şahıslardan meydana gelmektedir.

f) *Yaşlı Aile*: Altmış beş yaş ve üzeri olan, emekli, dul kalmış, erişkin çocuklarla meşgul olma, deneyimleri ile genç bireylere rehberlik etme özellikleri taşıyan aile çeşididir.

g) *Çok Kuşaklı/Geniş Aile*: Anne ve baba, aynı zamana büyük anne- büyük babaların var olduğu aile çeşididir. Bu aile çeşidinin önümüzdeki senelerde artış göstermesi beklenmekle birlikte bu durumun başlıca iki sebebi vardır. Bu sebepler; ekonomik koşullar ve tıp alanının ilerlemesi ve gelişmesi olarak değerlendirilmektedir (Gladding 2015, s. 6).

Ailenin işlevleri mikro ve makro boyutta olmak üzere iki kategoride incelenebilir. Mikro boyutta, ailenin varlığını ve devamını sağlayan üreme işlevi, çocuğun toplumsallaştırılmasını sağlayan eğitim işlevi, aile üyelerini her türlü tehlikeye karşı koruyan koruyuculuk işlevi, psikolojik işlevi ve ekonomik işlevleri vardır. Makro boyutta ise ailenin üreme işlevi yoluyla toplumun devamının sağlanması ve kültürün kuşaktan kuşağa aktarılması işlevleri vardır (DPT, 2001). Bu bağlamda aile toplumun temel yapısını oluşturması, mikro ve makro boyutta bu kadar fonksiyona sahip olması onun uyumu, düzeni, doyumu aileyi önemli kılmaktadır. Ailenin temel öğeleri öncelikle eşlerdir. Eşlerin evlilik uyumu, doyumu (duygusal, cinsel, sosyal, ait olma gibi) ailenin sağlıklı olup olmama durumu etkilemektedir.

2.1.2 Evlilikte Uyum ve Doyum

Evlilik uyumu, olumlu ilgi şemasına sahip olma, eşlerin birbirleri ile olumlu duygulara ve amaçlara sahip olma, etkin iletişim meydana getirebilme, oluşabilecek sorunları sonuca erdirebilme yeteneği, aynı zamanda karşılıklı keyif yaratacak aktivite yapabilmeye olarak değerlendirilebilmektedir (Öztürk ve Arkar 2014, s. 17).

Spanier ve Lewis'e (1980) göre evlilik uyumu, bireyin evlilik ilişkisindeki gereksinimlerinin karşılanması bilincine sahip olmasıdır. Evlilik sürecinde elde edilen tatmin, evlilikteki arkadaşlıktan, dostluktan ve cinsellikten kazanılan tatmin gibi daha özel durumları da ifade edebilmektedir (Fennell 1993, Lauer- Lauer-Kerr 1990).

Collins ve Coltrane'a (1991) göre evliliğin en önemli bileşenlerinden samimi bağlılık, karşılıklı anlaşılabilirlik, düzenli bir cinsel yaşam, çocuklar, benzer ya da yakın meraklar,

ev içi iş paylaşımı, yeterli olan iktisadi güce ve ortak geçmişe sahip olma olarak değerlendirilmektedir.

Eşler arasındaki bağın başlıca ana ögesi cinsel tatmin düzeyleridir. Evlilik yaşamında cinselliğin formasyonu, zevk ve hazzın paylaşımı, yakınlığın güçlenmesi, yaşamın ve evliliğin karşımıza çıkardığı zorluklara karşı mücadele vermede dayanak olmasıdır. Yapılan araştırmalara göre, cinsel doyumun güçlenmesinin ve cinsel haz artışının evlilik uyumunu arttırdığı veya evlilik uyumunun cinsel tatmini arttırdığı, böylece de evlilik doyumunu arttırdığı değerlendirilmektedir (Kudiaki 2002, Hendrick-Sokolski 1999, Gilliland-Morokoff 1993).

Lawrance ve Byers (1995) cinsel tatmini, “bireyin cinsel ilişkisiyle ilgili olarak pozitif ve negatif yönlü boyutların öznel değerlendirmesinden baz alınarak “efektif bir refleks” olarak betimlemektedir. Uzun süre beraberliği bulunan eşler kendisinin ve eşinin cinsel tatmini kadar cinsel ilişkilerinin niteliği konusunda da öz eleştiri yapmaktadırlar.

Brody ve Costa (2009)’nın yaptıkları çalışmaya göre, cinsel tatminsizliğin önlenemez boyutta kapsama alanını genişlettiğini ve kadınların yüzde 58’i ve erkeklerde ise yüzde 57’sinin cinsel hayatlarından tatmin olmadıklarını ifade etmiştir.

Laumann ve çalışma gurubu (1994) yaptıkları araştırmalarda, cinsel tatmin ve iyilik durumunun iyi olma ile vazgeçilmez bir biçimde ilişkili olduğunu belirtmiştir.

Byers (2005), eşlerin çözümsüz çatışma yaşamalarını, birbirlerine sevgi ve saygı göstermemelerini ve tinsel uzaklıklarının olmasını cinsel tatminsizlikle ilgili olduğunu belirtmiştir. Cinsel tatmin ve evlilik bağı arasındaki ilişkinin çift yönlü olduğunu açıklamıştır. Byers’in 87 kişi ile gerçekleştirdiği tetkik sonuçlarına göre ilişki tatminindeki değişkenliğin cinsel hazda değişkenliğe sebebiyet verdiğini veya cinsel tatmindeki değişkenliğin ilişki hazzında değişkenliğe neden olduğu hipotezini desteklenmiştir. Ayrıca, aynı raştırmada cinsel tatmin ve ilişki doyumunun beraber değişkenlik gösterdiği saptanmıştır. Yapılan araştırmalar genel hatları ile evlilik tatmini ve cinsel tatminin birbirleri ile olan ilişkisini saptamıştır.

Türkiye’de, Kudiaki’nin (2002) gerçekleştirdiği çalışmada cinsel tatminin fazla olması, evlilik uyumunun yüksek olduğunu göstermiştir.

Çalışmalar sağlıklı bir evlilik hayatının etkileşim kalitesinin, problemleri sonuca kavuşturma yeteneği, güven, saygı ve düzgün cinsel yaşamın varlığı ile devam ettirilebileceğine işaret etmektedir.

Özellikle evlilikteki cinsel doyum düzeyi, eşler arasındaki ilişkinin uyumu ve tatmini açısından çok önemlidir. Cinsel doyum, eşler arasındaki uyumu güçlendirdiği için evliliklerin daha uzun süreli ve tatminkar olmasına katkı sağlamaktadır. Ancak cinsel doyum düzeyinin düşük olması, cinsel sorunların yanında duygusal, sosyal ve hatta şiddet boyutunda sorunların ortaya çıkmasına neden olabilmektedir. Aşağıdaki bölümde evlilik sürecinde cinsellik ve cinsel doyum konusu incelenmiştir.

2.2 EVLİLİKTE CİNSELLİK VE CİNSEL DOYUM

Geçmişten günümüze cinsellik, bireyler için hem bir haz hem de bir korku sebebi olmuştur. Gizemi sebebi ile de her zaman araştırılmaya ve yaşanmaya değer bir konu olmayı devam ettirmiştir. Cinsellik; yaşa, cinsiyete, bireysel yaklaşımlara, gelenek ve göreneklere dayanarak her kişi tarafından değişik biçimlerde tanımlanmaktadır. Cinsellik, çoğalış sebebinin yanında hayat standardının hayati öğelerinden birisidir (McCarthy ve McCarthy 2012, ss. 63-69).

Evlilik ilişkilerinde aşk (duygusal yakınlık) ve cinsel ilişki birbirini tamamlayan ve birlikte anlam kazanan bir görevi vardır. Bunun için evlilikte aşk ve cinsel ihtiyaçlar birbirinin dönüşümlü ifadesi oldukları oranda duygusal ihtiyaçları karşılarlar (Klemer 1970, akt Şimşek 1988 : 15).

Psikososyal ve cinsel bir kimliği olan insan, sadece çoğalış sebebiyle belli periyotlarda cinsel ilişki yaşamak zorunda değildir. Cinsellik, genel iyilik durumunun bir kümesi olup diğer hayati ihtiyaçlarla ahenk içerisinde duyumsanmalıdır (T.C. Sağlık Bakanlığı, 2005a).

Cinsellik, susamak sonucunda su tüketmek, açlık sonucunda beslenmek gibi dürtüler aracılığı ile yönlendirilen bir davranış biçimidir. Yaradılışın hiyerarşik yapısında; cinsellik içgüdüğü susuzluk, açlık ve kendini korumaktan sonra gelmektedir (Van der Akker 2012, ss. 171-184).

“Cinsellik; temas, mahremiyet, duygusal yakınlık, zevk, şefkat ve aşk gibi temel insan ihtiyaçlarının karşılanmasına bağlıdır. Cinsellik, birey ile sosyal yapılar arasındaki etkileşim aracılığıyla oluşur. Bu nedenle cinsellik bireysel, kişilerarası ve toplumsal mutluluk/iyilik için gerekli yapı taşlarından biridir” (Özdemir 2014, s. 6).

Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ) açıklamalarına göre cinsellik kavramı; fiziksel, tinsel, entelektüel ve sosyal yönlerin karakteri, etkileşimi ve aşkı zenginleştirici etkilerinin bileşiminden meydana gelerek doğumdan önce başlayarak yaşam süresince devam eden, insanların değerleri, inançları, hissiyatları, karakterleri, sevdikleri ve sevmedikleri olaylar, tutumları, davranışları, fiziki görünüşleri ve içerisinde buldukları toplumlara göre yapılan bir olgudur (CETAD 2008, Parrinder 2003).

Cinsellik; psikolojik, sosyal, ekonomik, politik, kültürel, hukuki, tarihi, dini, biyolojik ve ruhsal durumdan etkilenmektedir. Cinselliğin yaşamsal bir faktörü olmasa da, hayat kalitesini meydana getiren faktörler içerisinde önemli bir yeri vardır. Cinsellik, bazı zamanlarda sosyal ve psikolojik işlevi en geride ve dikkate alınmayan halinde, bazı zamanlarda da en baş köşeye oturtularak yaşamı kontrol altına alabilen, bozulduğundaysa patolojik yapının en önemli suçlusu olarak görülen, zaman zaman ise değinilmesinin bile toplum dinamiklerine olumsuz etki edeceği korkusuyla yasaklanan, zaman zaman mitlerin ve inanış yapılarının içerisine sızarak putlaştırılan ve esrarengiz bir kişiliğe bürünen, cinsel organların sınırları içerisine sıkıştırılmayacak kadar önemli ve çok yönlü bir olaydır.

Evlilikte cinsel hayatı eşlerin genel diyalogundan bağımsız düşünmek mümkün değildir. Eşler arasında etkileşimin olmaması veya çatışmaların cinsel fonksiyona etki etmesi olası bir sonuçtur. Cinsel problemler genel tutarsızlıklara veya tinsel kopmalara neden olmaktadır. Fiziki cazibe, etkileyicilik, olumlu veya olumsuz tüm davranışlar, evlilik

yaşı, çocukların varlığı, sosyo-ekonomik durum, paydaş hedef, hobiler ve cinsel hayat gibi evlilik hayatında mutluluğa etki eden unsurlar, uzun senelerdir profesyonellerin dikkatini çekmektedir. Son dönemlerde, cinsel yaşam ve evlilikteki mutluluk arasındaki ilişki ile ilgili araştırmalara eskisine göre daha çok değer verilmektedir. Evlilik hayatı, yiyecek, barınma ve dış tehditlere karşın savunmayı sağlayan dayanışma ve beraberlik, karı koca diyaloglarının yarattığı tatmin, cinsel olgunlaşmayı sağlayacak görevlerin paylaşımı, sosyal rol ve görevleri benimseme, bireysel girişimcilik ve yaratıcılığı desteklemeyi kapsamaktadır.

Eşler arasında sağlıklı etkileşimlerin kurulmasında, cinsel tatminin başlıca etkisi dikkate alınmalıdır (Kayır 1998). Evlilik yaşantısında cinsellik, doyumun bölüşülmesi, yakınlığın canlanması, hayatın zorlukları ile baş etme ve evliliğin getirdiği sorunlar ile savaşmada gerginlikleri azaltmaktadır. Cinsel yaşamın problemsiz olması evliliğe pozitif katkı verirken, cinsel problemlerin evliliğe negatif yönde etki ederek, karı kocanın birbirlerine karşın pozitif duygularını ve evlilik içindeki ilişkilerini tükettiği yönünde görüşler mevcuttur (McCarthy 1997, ss. 231-240).

2.2.1 Evlilikte Cinsellik ve Cinsel Sağlık

Cinsel yaşam, farklı insani faaliyetler gibi sosyal ve kültürel etkilere açıktır. Toplumlar yeni nesilleri yetiştirirken, zamanla öğrendiği olumsuz düşünceleri ve değer yargılarını da yeni nesillere aktarmaktadır. Birey hayata geldikten sonra kadın ve erkek olmalarına göre farklı şekillerde yetiştirilmekte ve bu büyüme sürecinde yetiştikleri kültür ve toplumlara göre bir kadın ya da erkeğin neleri uygulaması ve neleri uygulamaması gerektiğini öğrenmiş olmaktadır. Fakat bu süreçte deneyimlendikleri ve kanıksadıkları çoğu şey hatalı olmaktadır (Yetkin 1998).

Cinsellikle ilişkili inanışların nerede ise tamamı abartılı, taraflı ve hatalıdır. İnançlar özellikle cinsellikle ilgili esprilerde, fıkralarda, gündelik basın organlarında ve erotik yayınlarda sergilenmektedir. Bu inançların genellikle kadını aşağılayan, anlamsızlaştıran bir tarafı mevcuttur. Cinsel hayat ve cinsel doyum adeta erkek içindir ve kadınlar cinsel hayatın sarf edilecek mallarından oluşmuştur. Fakat cinsel inanışların

ve mitlerin yalnızca kadınlara zarar verdiğini belirtmek hatalı olmaktadır. Erkeği her koşulda, tüm kişiler ile ilişkiye girmekle ödevlendiren, hislerini açığa çıkarmayan seks makinası olarak anlamlandırarak erkeklerin de cinsel hayatlarını sevgi, aşk, seveda, sıcaklık, yakınlık hissetmek gibi insani özelliklerden koparmaktadır. Kadın aşığılanırken erkek ve kadını birbirlerinden ayırıştırmakta ve uzaklaştırmaktadır. Sonuç olarak kadın veya erkeğin cinsel hayatlarını negatif yönde etkilemektedir. Kişinin ilişki kurması kendisini, his, görüş ve hatta bedenini, psikolojik yapısını bir başka kişiye açma eylemidir. Kadın ve koca arasındaki ilişki ve cinsel yaşam kişiye sevimye layık olduğu hissiyatını yaşatarak diğer taraftan dışılığın ve erkekliğin onaylanma durumudur.

Gelişmiş toplumlarda cinsel yaşam ile ilgili mitlerin erkeklerde cinsel fonksiyon bozukluklarının sık yaşanmasına sebep olduğu belirtilmektedir. Kişinin yönelimlerinin, inançlarının, düşünce yapısında yanlış şekillendirilmiş kavramların cinsel fonksiyon bozulmalarını meydana getirdiği birçok yazar tarafından belirtilmekte ve desteklenmektedir (CETAD 2008).

Kişinin bulunduğu toplum yapısının cinsel yaşam görüşü bireylerin cinsel inanışlarına etki eden en büyük etmendir (Sungur 1999, ss. 165-171). Kişinin içinde bulunduğu toplumsal yapı cinsel yaşam hakkında öğrenme isteğine gereken önemi vermese de doğal dürtü her kişiyi, çocukluk ve ergenlik yaşamından başlayarak cinsel hayatı öğrenmeye yöneltmektedir. Aile üyeleri, örgün eğitim ve yazılı görsel basın, doğru cinsel öğrenme kaynağı olmadığı sürece arkadaşlar, erotik-pornografik içerikler gibi etrafta bulunan tüm kaynaklar kişi için cinsel hayatı öğrenme aracı olmaktadır (CETAD 2006).

Aile ve örgün eğitim kurumlarının, kişilerin cinsel yaşamı hakkındaki ilgilerini ve bilgi noksanlıklarını giderme konusunda yetersiz kalması sebebiyle, arkadaş çevresiyle deneyimleme ve erotik-pornografik içerikli materyaller önemli birer cinsel bilgi kaynağı haline gelmektedir (Francoeur ve Noonan 2001, ss. 602-638). Erkeklerin başlıca cinsel bilgi kaynağı yakın arkadaş çevresi ve erotik-pornografik içerikli materyallerdir (Bulut ve Ortaylı 2004, ss. 60-63).

Sigmund Freud'a göre, cinselliğe merak çocukluk döneminde başlamakta ve ergenlik döneminde cinsel aydınlanma oluşmaktadır. Çocukluk ve ergenlik döneminde psikoseksüel gelişim aşamasında eksik veya hatalı edinilmiş cinsel birikimler, cinsel yaşam ile alakalı yanlış ve abartılmış istekler kişinin erişkinlik dönemindeki cinsel inanç ve tutumlarını etkilemekte ve cinsel hayatında problem yaşanmasına ortam hazırlamaktadır (Miller 1983).

Çeşitli araştırmalarda, ergenlik öncesi kırsal bölgelerde yaşamış olmak ile şehir ve ilçe merkezlerinde yaşamış olmak erkeklerin cinsel yaşama karşı inançlarında değişkenlik göstermektedir. Cinsellik hakkında ilk öğrenme ve aydınlanma yaş ortalamaları, ergenlik öncesi süreçte bucak ya da köyde büyümüş olanlar, şehir ya da ilçede büyümüş olanlara kıyasla daha yüksek olarak saptanmaktadır. Bu iki tespit, köy veya bucakta büyüyenler arasında cinsel yaşamı, şehir ya da ilçede büyüyenlere nazaran daha geç ve daha az konuştuğunu ve cinsellik hakkında noksan ve hatalı öğrenmenin daha fazla olduğunu göstermektedir (TÜİK 2017).

Toplumsal yapımıza baktığımızda bireylerin gelenekçi, muhafazakar ve ataerkil biçimden daha çağdaş ve eşitliği savunan bireyler haline gelmiş olmasına karşın taşra bölgelerde gelenekçi, muhafazakar tutumların etkileri hala devam etmektedir (Kağıtçıbaşı ve Ataca 2005, ss. 317-337). Şehirde yaşam sürdüren toplumun büyük bir bölümü, ülkenin kırsal bölümünde dünyaya gelmiş ve çocukluk yaşantılarını orada geçirmiştir ya da kırsal bölge kültürü içinde büyüyen ve sonradan şehre göç etmiş olan ana-babaların çocuklarıdır. Bu aktif toplulukta, kırsal kesimdeki tutucu inanç ve yaklaşımların etkileri şehir hayatında da devam etmektedir (Sunar ve Fişek 2005, ss. 169-183).

Cinsel yaşam konusu, eğitimi kapsamasa da, belli bir zaman alınan örgün eğitim kişinin birçok konuda olduğu gibi, cinsel hayat hakkında da doğru bilgiye erişilmesi için önemli olduğu söylenmektedir (Torun ve diğ. 2011, ss 24-31).

DSÖ açıklamalarına göre cinsel sağlık, sadece hastalık, işlev bozukluğu ya da sakatlık olmamasından daha çok, tinsel, zihinsel ve sosyal anlamda cinsellikle alakalı iyi olma

durumudur. Cinsel sağlık; cinsellik ve cinsel münasebette; baskı, ayrımcılık ve zorbalıktan arınmış, hem zevkli hem de güvenli cinsel tecrübelerle sahip olma ihtimallerinin sonucu olarak, olumlu ve saygılı bir tutum gerektirmektedir. (www.who.int, 2017).

2.2.2 Cinsel Sorunlar

Cinsellik ile ilgili sorunlar, cinsel uyum sorunları, cinsel işlev bozuklukları şeklinde ele almak mümkündür. Bu konuya ilişkin olarak kadın ve erkeklerde spesifik olarak ortaya çıkan cinsel uyum ve cinsel işlev bozuklukları aşağıda incelenmiştir.

2.2.2.1 Cinsel istekte azalma (Hipoaktif cinsel istek) bozukluğu

Cinsel istek bozukluğu, kronik ve süregelen bir yapıda cinsel fantezilerin ve cinsel faaliyette bulunma isteğinin azalmış veya hiç olmaması durumudur. Azalmış cinsel istek bozukluğu cinsel hayatının tamamını etkileyebilmekte veya özel durumlarla ilgili olabilmektedir. Örneğin, birey partneri ile cinsel birleşme arzusu duymamasına rağmen mastürbasyon yapabilir veya pornografik film seyredebilir. Genellikle cinsel etkileşimi başlatmaz veya partneri tarafından başlatılması durumunda zorunluluk gibi kabul ederek isteksizce partnerine eşlik edebilir. Cinsel yaşam yoğunluğu genelde az olsa dahi, partnerden gelen istekler veya fiziki yakınlık ya da samimiyet amacı ile cinsel birleşme yoğunluğu azalmamış olabilmektedir (CETAD 2008).

2.2.2.1.1 Cinsellikten tikslenme bozukluğu

Cinsel birleşmeden iğrenti, partnerle cinsel birleşimden kaçınma ve tiksinti şeklinde olmaktadır. İğrenti, cinsel beraberliğin herhangi bir tarafıyla ilgili olabileceği gibi, bütün cinsel uyaranlara (öpme, okşama vb.) yönelikte olabilmektedir. Cinsel birleşme olduğunda bireyde ağır ürkeklik, bulantı, kalp çarpıntısı, bayılma duygusu gibi belirtiler görülebilmektedir. Etiyolojide daha çok travmatik cinsel yaşamların, çocukluk dönemi istismarların, tekrar eden ağrılı cinsel ilişkilerin ve türlü bilinç dışı çelişkilerin etkisi olduğu düşünölmektedir (Sungur 1992, ss. 60-64).

Birey cinsel birleşim kurmaktan iğrenmekte veya cinsel birleşim kurmaktan uzaklaşmaktadır. Bundan farklı cinsel faaliyetlerin iğrenti hissettirmesi veya cinsel isteği bulunmaması gerekmez, birey onanizm gerçekleştirir veya erotik materyaller ile uyarılıyor olabilmektedir (CETAD 2008).

2.2.2.1.2 Cinsel uyarılma bozuklukları (Eretil bozukluk)

Tatmin edici cinsel fonksiyon için doyurucu penis ereksiyon oluşmaması ya da devam ettirilememesi bu durumun tekrar eden özellikte olması erekil fonksiyon bozukluğu olarak tanımlanmaktadır. Organik kökenli cinsel fonksiyon bozuklukları içinde en çok erekil bozukluğa rastlanmaktadır. Performans kaygısı, evlilik dışı ilişkiler, kişinin partnerindeki cinsel fonksiyon bozukluğu, türlü cinsel mitler, abartılı beklentiler ve karı-koca arasındaki problemler de erekil bozukluğa sebep olmaktadır (Ekmekçioğlu ve Demirtaş 2006, ss. 220-225).

Eretil bozukluğun en önemli özelliği devamlı veya tekrarlayıcı bir şekilde doyurucu sertleşme sağlayamamak veya cinsel ilişki sona erene kadar sertleşmeyi devam ettirememektir (CETAD 2008).

2.2.2.2 Orgazm bozuklukları

Orgazm bozukluğu, orgazmın hiç gerçekleşmemesi, kısmi gerçekleşmesi veya uzun süreli bir uyarılma sonunda gerçekleşmesi olarak tanımlanmaktadır. Birey cinsel ilişki esnasında doyurucu sürede ve şiddette uyarılma olmasına rağmen, boşalma gecikir veya hiç gerçekleşmez (CETAD 2008).

Cinsel fonksiyon bozukluğu tedavisi amacı ile başvuruda bulunan erkekler içinde en az seviyede rastlanan bozukluklardan biridir ve orgazm bozukluğunun daha çok fazla temkinli ve kendini cinsel ilişkiye bırakmakta zorluk çeken, eşine karşı düşmanca hisleri olan erkeklerde görüldüğü belirtilmektedir (Sungur 1992, ss. 60-64).

2.2.2.2.1 Prematür ejakülasyon

Erken orgazm olarak da bilinen bu bozukluk ısrarlı ve tekrar eden şekilde, çok az cinsel uyarılmayla cinsel birleşim öncesinde veya birleşimin hemen ardından bireyin ve eşinin arzuladığı zamandan daha önce meydana gelen orgazm olarak tanımlanmaktadır. Klinik çalışmalar, bozukluğun, orgazm refleksi üzerinde kontrol sağlayamamanın öğrenilmemiş olduğundan kaynaklandığını belirtmektedir (Yetkin ve İncesu 1999, ss. 39-42).

Gerçekleştirilen bir diğer klinik çalışmasına göre sık olmayan cinsel birleşim peniste hassaslık eşiğini azaltarak ve erken orgazma neden olduğunu tespit etmiştir (Althof 2006, ss. 324-331).

2.2.2.3 Cinsel ağrı bozuklukları

Cinsel birleşimin sancılı olması anlamına gelen konu bozukluk; ağrı, birleşim esnasında, az öncesinde veya sonrasında oluşmaktadır (Sungur 1992, ss. 60-64).

Cinsel birleşme esnasında cinsel uzuvlarda kesintisiz veya tekrar eden şekilde ağrı oluşmaktadır (CETAD 2008).

Evlilik sürecinde cinsel yaşamın tatmin düzeyinin düşük olmasını etkileyen cinsel uyum sorunları ve cinsel işlev bozukluklarının yanı sıra eşlerin beklenti ve isteklerinin karşılanmaması, yoğun iş çalışma temposu, fiziksel ve mental yorgunluk, ekonomik sorunlar, fiziksel çekiciliğin azalması gibi faktörler eşlerin ilişkisini bozarak boşanmaya neden olabilecek özelliğe sahiptirler. Cinsel tatmin düzeyi düşük olduğunda eşler farklı arayışlar içerisine girebilir ve bu sorunlar çözülemediğinde boşanma sürecinin başlamasına neden katkı sağlayabilir. Uyumsuz ve doyumsuz bir evlilik (özellikle cinsellik sorunları) genellikle boşanma sürecini başlatan en önemli faktörlerin başında gelmektedir.

2.3 BOŞANMA

Boşanma; evliliğin yasal yollar ile sona ermesidir. Erkek ve kadının yeniden bir evlilik yapacak biçimde hukuksal bir kararla evlilik yaşamlarını sona erdirmesidir. (www.tuik.gov.tr, 2017).

Boşanma süreci, her kişide değişik ilerleyen bir kriz süreci olarak nitelendirilmekte ve bu sürecin başında ciddi boşanma düşüncesinin oluşması, sonrasında eşlerin mevcut problemler nedeniyle ayrılma olgusunun olgunlaşması ve tekrardan bir hayat oluşturma düşüncesi ile birlikteliğin sonlandırılmasıdır (Uyar 1999).

Evliliğin yasal ilişkisi mahkeme prosedürleri ile sona erdirilmekte, duygusal bağların bitmesi ise uzun süreler alabilmektedir. Boşanmayla sadece “partner olma” olgusu bitmemekte ve türlü sosyal ve psikolojik problemleri ortaya çıkarmaktadır. Boşanma ve evlilik, çok çeşitli ve kompleks olgulardır. Boşanma aşamasının her bireyde değişik etkileri ve zamanlaması olmakla birlikte, kimi benzer izler bırakmaktadır. Evliliklerin sonlanma süreci artık günümüzün başlıca sosyal problemlerinden biri haline gelmiştir. Türkiye İstatistik Kurumu'nun 2016 yılında istatistiklerine göre evlilik sayısı 594.493 boşanma sayısı ise 126.164'tür. Türkiye'de boşanma oranı, Avrupa ile karşılaştırıldığında düşük bir düzeyde kalmakta ancak yıllara göre boşanma oranları detaylandırıldığında ise önemli derecede yükseliş göstermektedir. Evlenme süresine göre boşanma yüzdeleri ise, ülkemizde 2016 yılına göre boşanmalarının yüzde 39,1'inin evlilik sürecinin ilk 5 senesi, yüzde 21'inde de evlilik sürecinin 6 ile 10. senesi arasında gerçekleştiği gözlemlenmektedir (www.tuik.gov.tr, 2017).

2.3.1 Boşanma Nedenleri

Boşanma, hukuk sisteminde belirlenmiş nedenlerden birinin oluşması durumunda ve bu nedenin hakim tarafınca tespiti ve boşanma doğrultusunda vereceği hükmü ile gerçekleşmektedir (Ardıç 2002, s. 302).

Türk Medeni Kanun'una (TMK) göre belirlenmiş özel boşanma sebepleri; aldatma, cana kast, kötü ya da onur kırıcı eylemde bulunma, suç işleme ve itibarsız yaşam sürme, terk etme ve zihin sağlığını kaybetme olarak belirlenmiştir. TMK 161 – 165 maddelerine göre genel boşanma sebepleri ise; evlilik birlikteliğinin zedelenmesi, karı ve kocanın boşanmaya birlikte karar vermesi ve paydaş yaşamın tekrar oluşturulamamasıdır.

TMK'nun 166. maddesi evlilik ilişkisinin temelden zedelenmesiyle karşılaşılan ve evlilik ilişkisinin devam etmesine imkan tanımayan şartların, iktisadi, sosyal işlevini yerine getiremeyecek kadar beraber olma isteği bulunmayan bireyleri hukuksal olarak ayırmayı sağlamaktadır.

Evlilik beraberliği maddi / bedensel, manevi / ruhsal ve iktisadi bileşenlerden meydana gelen dayanışmadır (Yalçınkaya ve Kaleli 1988, ss. 1114-1125). Evlilik beraberliğinin tabanından zedelenmesi de kendisini bu üç yönde göstermektedir (Ayan 2002, s. 7).

Evlilik birlikteliğinin asıl gayesi evli bireylerin cinsel ahenk içinde olup cinsel tatmin ve kuşak sürekliliğini sağlamaktır. Bu nedenle, evliliğin sürmesi ve toplumların evlilik birlikteliği taleplerinin yerine getirilmesinde eşlerin cinsel tatminlerinin sağlanması gerekmektedir. Bu sebeple; eşlerin cinsel görevlerini yerine getirme başarılarından muhtaç olmaları sebebi ile aralarında meydana gelen geçimsizlikler, ortak yaşamın devamını dayanılmaz duruma getirecek ölçüde güçlü bir geçimsizliğe neden olmaktadır.

Karı ve koca arasındaki cinsel ilişki taleplerini doyuramaması, fizyolojik ve psikolojik sebeplerden ötürü meydana gelebilmektedir. Yargıtay mahkemelerine göre cinsel ilişki taleplerinin, karı veya koca tarafından karşılanamaması, ister fizyolojik isterse psikolojik sebeplerden olsun, evlilik beraberliğinin zeminden zedelenmesine işaret etmektedir. Evlilik oluşumunun ekonomik açıdan zedelenmesi ise; karı veya kocanın cinsel problemlerinin olması, eşlerin güven zedeleyici eylemler göstermeleri ve eşlerin vefasız davranışlar göstermesi olarak belirtilmektedir (Gençcan 2017, s. 399).

Boşanmaya giden süreci etkilleyen birçok faktör vardır. Aldatma, cinsel uyum sorunları ve cinsel işlev bozuklukları, iletişim sorunları, rol dağılımlarındaki dengesizlikler ve rol çatışmaları, duygusal yoğunluğun azalması, ekonomik sorunlar, ailevi ve kültürel baskılar, otorite sorunları vb. faktörler etkilemektedir.

2.4 BOŞANMA NEDENLERİ İLE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

2.4.1 Boşanma Nedenleri Konusunda Yurt Dışında Yapılan Bazı Araştırmalar

Antropolog Laura Betzig, yaklaşık 160 toplumsal yapıyı detaylandığı inceleme sonucunda, özellikle kadın bireyler tarafından gözle görülür biçimde gerçekleştirilen aldatmanın, evliliğe son vermek için iddia edilen en geniş nedenlerden birincisi olduğu ve ikinci sırada ise kısır olmanın yer aldığı belirtilmektedir. Erkeklerin uyguladığı fiziksel veya duygusal şiddet, tüm sebepler arasında üçüncü olarak değerlendirilmektedir. Diğer boşanma nedenleri ise, bir eşin kişiliği ve davranışları ile ilgili birçok itham takip etmekte ve hasetlik, kocanın evi ile ilgilenmemesi, cinsel anlamda ilgili olmama, sürekli tartışma ortamı yaratma olarak belirtilmektedir. Dikkat çeken diğer bir nokta ise boşanmanın genel olarak evliliğin ilk yıllarında, evlenmeyi takip eden 4. sene içerisinde ya da civarında meydana gelmesidir (Fisher 2004).

Gottman ve Levensan'ın (2000) yaptıkları çalışmaya göre, boşanmaların en çok evliliğin ilk 7 yılı içinde gerçekleştiği belirtilmiştir.

Jalovaara (2002) ise araştırmasında Finlandiya'da boşanma işlemi gerçekleşen eşlerin arasında ekonomik problemlerin boşanma sebebi yaptığı incelemede boşanmış karı koca arasında gelir kümelerine göre alt, orta ve üst sınıf olarak ayrılmış, ardından amaçlı örneklem yöntemi ile bireyler belirlenmiş ve gönüllü katılımcı olacağını belirten kişiler incelemenin örneklem grubunu oluşturmuştur. İnceleme sonucunda; sosyoekonomik sınıf farkına bakılmaksızın maddi problemlerin boşanmanın önemli sebeplerinden biri olmadığı, fakat kadının maddi kazanımının artması boşanma riski oluşturduğu belirlenmiştir.

Lyngstad'ın (2004) kişilerin eğitim ve öğretim seviyeleriyle boşanma arasındaki ilişkiyi belirlemeyi amaçlayan çalışmada, 1980 ve 1999 yılları arasında boşanmış 54.178 eşlerin boşanma dosyası incelemiş ve boşanmış bireyler arasındaki öğrenim düzeyi ile boşanma arasında anlamlı bir ilişkiye rastlanılmamıştır. Yani, eşlerin öğrenim düzeylerinin ayrılma kararı almalarında önemli etkisinin olmadığı belirlenmiştir.

2.4.2 Boşanma Nedenleri Konusunda Ülkemizde Yapılan Bazı Araştırmalar

Arıkan'ın, (1992) “Yoksulluk, Evlilikte Geçimsizlik ve Boşanma” başlıklı araştırmasında, evlilik yaşamında anlaşmazlıklara sebep olan nedenler şu biçimde sıralanmaktadır: erkeklerin yüzde 80'inin genellikle ya da ara sıra fiziki şiddet gerçekleştirmesi, kadınların ise evlilikleri boyunca sözlü ve fiziki şiddet altında olması, erkeklerin içki, kumar ve benzeri alışkanlıkları yüzde 48, aldatma veya akraba ile olan ilişki yüzde 44, ekonomik problemler yüzde 45, cinsel problemler yüzde 27 oranında olduğu saptanmıştır. Şiddetli geçimsizlik hakkında kadınların genelinin akrabalarından fikir aldığı belirlenmiştir.

Abalı (2006) araştırmasında, ayrılma amacı ile yasal yollara başvuran kadınların evlilik sürecindeki cinsel hayatlarını ayrılma sebebi olarak değerlendirme seviyelerini saptamayı amaçlamıştır. İnceleme çerçevesinde Sakarya 1. ve 2. Aile Mahkemeleri'nde boşanma davaları devam eden 110 kadın örneklem kümesini meydana getirmiştir. Sonuç olarak kadınların yüzde 25.3'ünün kocaları ile pek ilgili olmadığını ve kötü huylarını ayrılma sebebi olarak değerlendirdikleri, küme üyelerinin ise yüzde 4'ünün cinsel problemleri ayrılmanın başlıca sebebi olarak niteledikleri sonucuna varılmıştır.

Demir (1988) tarafından, İzmir ilinde boşanmış 55 kadın ile gerçekleştirilen çalışmada; ayrılma ile sonuçlanan evliliklerin yüzde 24'ünün 1 ile 11 ay, yüzde 27'sinin 2 ila 5 yıl arasında gerçekleştiği, kaynana-kaynatanın ayrılmalarda etkin role sahip olduğu, akrabalar içinde ayrılma oranlarının daha fazla olduğu tespit edilmiştir. Ayrılma kararı alan kadınların oranının yüzde 75 civarında olduğu ve kadınların yüzde 25'i ev geçiminin sağlanamaması, maddi eksiklik, erkeğin işsiz olması, yüzde 22'si erkeğin görevlerini gerçekleştirmemesi, yüzde 16'sı kültür ayrışması ve kişilik

uyuşmazlığını başlıca boşanma sebebi olduğu belirlenmiştir. İkinci sırada erkeğin aile sorumluluğunu taşınamaması ve ev geçimini sağlamaması bulunurken üçüncü sırada yüzde 55 oranı ile ilgili olmama ve sevgi eksikliği ayrılma sebebi olarak belirlenmiştir.

Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin (TBMM) 14.05.2016 tarihli ve 399 sıra sayılı Meclis Araştırma Komisyonu Raporunda; 2006 ve 2011 yılları arasında Türkiye'de Aile Yapısı Araştırmalarına göre "Boşanma Sebepleri" konulu araştırmaya katılan ve ayrılmış kişilerin boşanma sebeplerini saptamak adına en önemli 3 nedenin neler olduğu sorgulanmıştır.

2006 yılında ülkemizde Aile Yapısı Araştırması'nda eşlerinden ayrılmış erkeklerin yüzde 29'u, kadınlarinsa yüzde 21'i eş aldatmasını boşanmanın temel sebebi olarak ifade ettiği, boşanan kadınların yüzde 21'i, erkeklerinse yüzde 19'u sorumsuz ve ilgisiz davranmayı boşanma sebebi olarak belirttiği, kadınların yüzde 17'si kocaları tarafından dayak ve olumsuz davranışların etkisi altında kaldıklarından boşandıklarını ifade ettiği, erkeklerinse nerede ise tamamı dayak ve olumsuz davranışları kendileri için ayrılık sebebi olarak ifade etmediği tespit edilmiştir (www.tbmm.gov.tr, 2017).

Kadınların yaklaşık yüzde 12'sinin evliliklerini bitirme ile sonuçlanmasında alkol ve kumarı en önemli sorun olarak belirttiği, erkeklerde ise bu konu ile ilgili oran yüzde 4 düzeyinde belirlenmiştir. Karısıyla ayrılmasına sebep olarak ailesine saygısızlığı ileri süren erkek oranları yüzde 16 civarında iken, kadınların ailesine saygısızlık gösterme sebebi ile ayrılık kararı alma oranı yaklaşık yüzde 4 seviyesindedir. Boşanmada en düşük oranlar yüzde 1 ile yüz kızartıcı suç, yüzde 1 çocuk olmayışı-kısırlık, yüzde 1 çocuklara olumsuz davranma, yüzde 1 ekonomik geçimsizlik ve yüzde 0,4 ile anne babanın ev içi ilişkilerde taraf tutması olduğu belirlenmiştir (www.tbmm.gov.tr, 2017).

2006 ve 2011 Türkiye Aile Yapısı Araştırmasına katılan bireylerin her birine hangi sebeplerin boşanmalarına neden olduğunu saptamak adına birçok ifade okunmuş ve bu ifadelerin bireyler için kesin bir ayrılma nedeni olup olamayacağı sorgulanmıştır. Sonuçlara göre; bireyler, eş aldatmasını yüzde 89 oranı ile kesin ayrılma nedeni olarak ifade ettiği, erkeklerin eş aldatmasını kesin ayrılık sebebi olarak değerlendirme oranı ise

yüzde 60'dır. Erkek bireyinin alkol ve/veya kumar gibi kötü alışkanlıklara sahip olmasını kesin ayrılık nedeni olarak değerlendirme oranı yüzde 71, kadınların alkol ve/veya kumar gibi kötü alışkanlıklara sahip olmasını ayrılık nedeni olarak değerlendirme oranı yüzde 83'tür. Kadınların eşlerine olumsuz davranışta (dayak veya hakaret vb.) bulunmasını ayrılık nedeni olarak değerlendirenlerin oranı yüzde 77, erkeklerin eşlerine olumsuz davranışta bulunmasını ayrılık nedeni olarak ifade edenlerin oranıysa yüzde 72'dir. Ayrılma nedeni olarak genel kabul görmeyen konulara ise erkeğin kısır olma durumu yüzde 8 ve kadının kısır olması ise yüzde 12'dir (www.tbmm.gov.tr, 2017).

Türkiye'de Boşanma Nedenleri Araştırması 2014 yılında ise kişilere ayrılma sebepleri sorulmuş en fazla karşılaşılan ayrılık sebebi olarak yüzde 40 ile aileye yakın bireylerin evliliğe karışması, yüzde 38 ile tinsel ilişki biçimi ve sırayla yüzde 35 ile eşi aldatma, yüzde 34 ekonomik geçimsizlik, yüzde 34 şiddette bulunma, yüzde 31 ile bir önceki eşin ya da kendisinin huyları, yüzde 25 ile hayat tarzı şeklinde izlemektedir. Ayrılma sebebi olarak en az belirtilen sebepler ise; yüzde 7 ile eşlerin fizyolojik olarak kısır olması, yüzde 3 eğitim seviyesi farklılığı, yüzde 3 yaş farkı, inanışlar ve yüzde 2 ile akraba evliliği yapılmış olmasıdır. İncelemelerin tamamının sonuçları karşılaştırıldığında, boşanması gerçekleşen bireylerin en önemli ayrılma sebebi olarak; aldatma, sorumsuzluk, ilgisizlik, tinsel münasebet, dayak ve olumsuz davranışlar, maddi sebepler ve şiddetli geçimsizliklerdir. En az rastlanan ayrılık sebepleri ise; çocuk sahibi olamama, aile içerisinde çocuğa olumsuz davranma, psikolojik ve fizyolojik hastalıklar, aile bireylerine cinsel taciz, kültür / din, eşlerden birinin tedavisi zor bir hastalıkla mücadelesi olarak değerlendirilebilir (www.tbmm.gov.tr, 2017).

3. VERİ VE YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın yöntemi, araştırma grubu, veri toplama araçları, verilerin toplanması ve verilerin analizinde kullanılan istatistiksel teknikler ile ilgili bilgiler yer almaktadır.

3.1 ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ

Araştırma ilişkisel tarama modelinde tasarlanmıştır. İlişkisel tarama iki veya daha çok sayıdaki değişkenin arasında değişimin varlığını veya derecesini belirlemeyi amaçlamaktadır. Bu düzenlemede, aralarında ilişki aranacak değişkenler, tekil taramalardaki gibi ayrı ayrı semboller verilerek hazırlanır. Ancak bu sembolleştirme işlemi, ilişkisel çözümlene yapılabilecek şekilde hazırlanmalıdır (Karasar 2015).

3.2 ARAŞTIRMA GRUBU (EVREN ve ÖRNEKLEM)

Araştırma grubu boşanma aşamasında olan ve boşanmış erkeklerden oluşmaktadır. Çalışmanın amacı doğrultusunda verilerin İstanbul Anadolu Adalet Sarayı Aile Mahkemelerinde boşanma aşamasında olan ve boşanmış erkeklerden toplanması planlanarak etik kurul ve Adalet Bakanlığı'ndan gerekli izinler alınmış; ancak İstanbul Anadolu Adalet Sarayı'nın araştırma için gerekli onayı vermemesi üzerine, araştırma kartopu örnekleme yöntemine göre tekrar planlanmış ve etik kuruldan gerekli izin tekrar alınarak araştırma gerçekleştirilmiştir.

Araştırmanın belirli ve ulaşılabilir bir evreni olmadığından, çalışma evreni, araştırma kapsamında kartopu örnekleme yöntemi kullanılarak ulaşılabilen boşanma aşaması ve boşanmış erkeklerden oluşmaktadır. Kartopu örneklemede öncelikle evrene ait birimlerden birisi ile temas kurulur. Temas kurulan birimin yardımıyla ikinci birime, ikinci birimin yardımıyla üçüncü birime gidilir. Bu şekilde, sanki bir kartopunun büyümesi gibi örneklem büyüklüğü genişler (Yazıcıoğlu ve Erdoğan 2004, s.45).

Bu kapsamda, boşanma aşamasında ve boşanmış bir çiftin bulunması ile çalışmaya başlanarak çevre, yakın arkadaş, alandaki profesyoneller (Avukat, psikolog, aile danışmanı, sosyal hizmet uzmanı, çocuk gelişim uzmanı, öğretmen gibi) yardımı ile boşanmış ve boşanmak üzere olan erkeklere ulaşılarak veriler elde edilmiştir.

Araştırmanın amacı doğrultusunda boşanmış veya boşanma aşamasında olan yaklaşık 300 erkek katılımcı ile görüşme yapılmıştır. Yapılan görüşmelerde katılımcıların çoğu konunun özel olması nedeni ile görüşme formunu doldurmayı reddetmiş, yarım bırakılan görüşme formları elenerek veri temizliği yapılmış ve 70 katılımcı ele alınmıştır.

3.3 ARAŞTIRMANIN VERİ TOPLAMA ARACI

Araştırmanın amacı doğrultusunda, katılımcılara görüşme formu uygulanmıştır. Görüşme formu üç bölümden oluşmaktadır. Birinci ve ikinci bölüm araştırmacı tarafından hazırlanmış ve üçüncü bölümde ise standardizasyonu yapılmış ölçek kullanılmıştır. Katılımcının sosyo-demografik özelliklerini (yaş, öğrenim durumu, evlilik yılı, çocuk sayısı, ikamet yeri, çocuk sayısı, sosyal güvence, evlilik sayısı vb.) içeren birinci bölüm, katılımcının evlilikte cinsel yaşamına yönelik düşüncelerini içeren ikinci bölüm ve üçüncü bölümde Golombok-Rust Cinsel Doyum Ölçeği (GRISS) uygulanmıştır.

3.3.1 Golombok-Rust Cinsel Doyum Ölçeği (Erkek Formu)

Rust ve Golombok (1983) tarafından geliştirilen GRISS, sürekli bir eşi olan heteroseksüel birey veya eşlere cinsel ilişkinin niteliğini ve cinsel işlev bozukluklarını değerlendirme amacıyla uygulanmaktadır. Elde edilen toplam puan, cinsel işlevlerin niteliği hakkında genel bir fikir verirken, alt boyuttan alınan puanlar cinsel ilişkinin diğer yönleri hakkında daha ayrıntılı analizler yardımı ile tanı koyulmaktadır. Ayrıca ölçek, cinsel terapinin etkileri, sosyal, psikişik, medikal ve farmakolojik alanlarda cinselliğin etkisini araştırmak amacıyla da kullanılmaktadır.

GRISS erkek formu 28 maddeden oluşmaktadır. Bu form; cinsel ilişki sıklığı, iletişim, doyum, kaçınma, dokunma, erken boşalma ve empotans olmak üzere 7 alt boyuttan oluşmaktadır. Çiftin cinsel ilişki sıklığını 1. ve 17. sorular, iletişim alt boyutunu 2. ve 9. sorular, doyum alt boyutunu 5., 11., 15., 21. sorular, kaçınma alt boyutunu 7., 14., 22., 28. sorular, dokunma alt boyutunu 6., 12., 20., 25. sorular, erken boşalma boyutunu 4., 13., 24., 27. sorular ve empotans boyutunu ise 3., 10., 16. ve 23. sorular incelemektedir.

Soruların cevaplandırılması beşli likert tipi ölçek üzerinden yapılmaktadır. "Hiçbir zaman-0 puan", "nadiren-1 puan", "bazen-2 puan", "çoğunlukla-3 puan", "her zaman-4 puan" seçeneklerinden oluşmaktadır. Ölçeğin yorumlanmasında tutarlılık için olumsuz yapıdaki sorular tersine kodlanmıştır. Ölçeğin değerlendirilmesinde hem ölçek toplam puanı, hem de alt boyutlardan elde edilen puanlar kullanılabilir. Yüksek puanlar cinsel işlevlerdeki ve ilişkinin niteliğindeki bozulmanın olduğunu belirtirken, elde edilen ham puanlar daha sonra 1 ile 9 arasında değişen standart puanlara (5 kesme noktasıdır) dönüştürülebilmekte, 5 puan ve üzerinde olan puanlar cinsel ilişkinin veya işlevlerin bozulması olarak tanımlandığından 5 puan ve üzerinde puan alan katılımcılar "sorunlu grup", 5 puan altında olanlar "sorunsuz grup" olarak adlandırılmıştır.

Rust ve Golombok (1986), GRISS'in geçerli ve güvenilir bir ölçek olduğunu çeşitli analizler ile ortaya koymuşlardır. Ölçeğin iki yarım güvenirlik katsayısı kadınlar için 0.87 erkekler için 0.94 olarak belirlenmiştir. Alt boyutlar açısından elde edilen iç tutarlılık katsayıları 0.61 ile 0.83 arasında değişmektedir. Ölçek, klinik ve karşılaştırma gruplarına uygulanmış ve gruplar toplam puan üzerinden karşılaştırılmıştır. Ölçek güvenirlik katsayıları sorunlu ve sorunsuz erkeklerde -0.004 ile 0.76 arasında belirlenmiş, cinsel yönden sorunlu olan grupları anlamlı düzeyde birbirinden ayırt edilebildikleri görülmüştür. Ayrıca terapistlerin empotans, erken boşalma, vajinismus ve orgazm bozukluğu tanısı koyduğu gruplar bu alt boyutlar açısından kontrol grubuyla karşılaştırılmış ve tüm klinik grupların kontrol grubundan anlamlı derecede ayırt edilebildiği saptanmıştır.

GRISS, Türkiye Standardizasyonu Tuğrul, Öztan ve Kabakçı (1993) tarafından kültürümüze uyarlayarak kullanılabilir hale getirilmiştir. Tuğrul ve arkadaşları

araştırmada 73 sorunlu, 53 sorunsuz toplam 126 kadın ve 66 sorunlu ve 51 sorunsuz olmak üzere toplam 117 erkek üzerinde çalışmıştır. öleğin madde toplam korelasyon katsayısı sorunlu ve sorunsuz kadınlarda 0.18 ile 0.74 sorunlu ve sorunsuz erkeklerde - 0.04 ile 0.76 arasında değiştiği görülmüştür. Toplam puan açısından erkeklerde cronbach alfa katsayısı 0.92 kadınlarda 0.91 olarak saptanmıştır. Alt boyutlardan elde edilen cronbach alfa değerleri kadın formunda 0.51 ile 0.88 arasında, erkek formunda 0.63 ile 0.91 arasında değiştiği görülmüştür. Her iki grupta da en düşük değerini cinsel ilişki sıklığı alt boyutu alırken, en yüksek alfa değerini ise kadınlarda vajinismus, erkeklerde erken boşalma alt boyutunun aldığı belirlenmiştir. öleğin iki yarım güvenirlik katsayısı erkeklerde 0.90 ($p<0.001$), kadınlarda 0.91 ($p<0.01$) olarak anlamlı bulunmuş, vajinismus ve erken boşalma tanısı almış gruplar sorunsuz gruptan yüzde yüz doğrulukla ayırt edilmiştir.

Bu araştırmada kullanılan Golombok-Rust Cinsel Doyum leği Erkek Formu için standardizasyonu gerçekleştiren yazarlardan Elif Barışkın Kabakçı'dan gerekli izin alınmıştır.

3.4 VERİLERİN TOPLANMASI

Araştırmanın verileri, veri toplama aracını doldurmayı kabul eden, ülkemizdeki boşanma aşamasında olan ve boşanmış erkeklerden toplanmıştır. Katılımcılara araştırmanın amacı ve etik, mahremiyet ve gizlilik konuları ifade edilmiş ve bu doğrultuda çalışmaya katılmayı kabul eden erkeklerle gerçekleştirilmiştir. Kartopu rneklemeye yöntemi kullanılarak toplamda 70 erkek bireye ulaşılmıştır. Toplamda 300 erkekle görüşülmüştür. Ancak, çalışmaya 70 erkek katılmayı kabul etmiştir. Çalışmaya katılmayı kabul etmeyen erkekler bunun nedeni olarak, ayıp saymak, mahrem olması, başkası hakkında dedikodu yapmak, gizli bilgilerin olması, kadın bir araştırmacı ile bunun paylaşılmasının doğru olmadığı, günah olması, kimseyi ilgilendirmemesi, hatırlamak istememe, canı istememe, zamanın olmaması vb. nedenler ne sürdükleri gözlemlenmiştir. Veri toplama araçlarının bir bölümü katılımcılara elden, bir kısmı elektronik ortamda kişilere ulaştırılarak doldurtulmuştur. Verilerin toplanması altı aylık bir çalışma sonunda tamamlanabilmiştir.

3.5 VERİLERİN ANALİZİ

Araştırmada elde edilen verilerin istatistiksel değeriendirilmesi bilgisayar ortamında gerçekleştirilmiş ve verilerin analizi SPSS 21.00 kullanılmıştır. Araştırmanın amacı doğrultusunda parametrik (t testi, Annova gibi) ve nonparametrik (Ki- kare, korelasyon) test ölçümleri, korelasyon testleri, ayrıca tanımlayıcı istatistiksel analizler (frekans, yüzde dağılımları, ortalama, standart sapma) uygulanmıştır.

4. BULGULAR

Bu bölümünde, araştırmanın amacı doğrultusunda elde edilen verilerin yapılan analizinde elde edilen bulgular yer almaktadır. Buna göre, bu bölüm iki ana başlıktan oluşmaktadır. İlk bölümde çalışmaya katılan erkeklerin çeşitli değişkenlere ilişkin betimsel bulgulara, ikinci bölümünde, Golombok-Rust Cinsel Doyum Ölçeğinin çeşitli değişkenlere ilişkin bulgularının çıkarımsal analizine yer verilmiştir.

4.1 BOŞANMA SÜRECİNDEKİ ERKEKLERİN ÇEŞİTLİ DEĞİŞKENLERE GÖRE BOŞANMA KARARI VERMESİNİ ETKİLEYEN FAKTÖRLERE İLİŞKİN BULGULAR

Araştırmanın bu bölümünde boşanma sürecindeki erkeklerin boşanma kararını vermesini etkileyen demografik özelliklere, evliliklerine, boşanma kararı verme süreçlerine, boşanma nedenlerine ilişkin verilere yer verilmiştir.

4.1.1 Boşanma Sürecindeki Erkeklerin Demografik Özelliklerine Göre Boşanma Kararı Vermesini Etkileyen Faktörlere İlişkin Bulgular

Araştırmanın bu bölümünde boşanmış veya boşanma sürecinde olan erkeklerin tanıtıcı özelliklerinden yaş, öğrenim durumu, yaşamının çoğunluğunun geçtiği yer ve gelir durumlarına ilişkin verilere yer verilmiştir.

Tablo 4.1: Tanıtıcı bilgiler

	n	%
Yaş		
24 - 34 yaş arası	27	38,6
35 - 44 yaş arası	29	41,4
45 - 55 yaş arası	12	17,1
56 yaş ve üzeri	2	2,9
Eğitim Durumu		
Üniversite	30	42,9

	n	%
Lise	22	31,4
İlkokul / Ortaokul	11	15,7
Y. Lisans ve üzeri	7	10,0
Yer	n	%
Şehir	30	42,9
Büyükşehir	27	38,6
Kasaba	11	15,7
Köy	2	2,9
Gelir düzeyi	n	TL
Gelir düzeyi ortalama en az	62	1000
Gelir düzeyi ortalama en çok	62	12000
Ortalama gelir	62	4295

n=70 üzerinden alınmıştır.

Tablo 4.1'e göre, araştırmaya katılmayı kabul eden erkeklerin yüzde 38,6'sı 25-34 yaş aralığında, yüzde 41,4'ü 35-44 yaş aralığında, yüzde 17,1'i 45-55 yaş aralığında, yüzde 2,9'u 56 yaş ve üzerinde olduğu ayrıca yüzde 42,9'unun üniversite, yüzde 31,4'ünün lise, yüzde 15,7'sinin ilkokul ve ortaokul, yüzde 10'unun yüksek lisans ve üzeri eğitim seviyesinde olduğu, yüzde 42,9'unun şehirde, yüzde 38,6'sının büyükşehirde, yüzde 15,7'sinin kasabada ve yüzde 2,9'unun köyde yaşadığı belirlenmiştir.

Katılımcıların gelir durumları incelendiğinde ise 62 bireyin geliri ile ilgili soruya cevap verdiği, ortalama gelirin en az (minimum) 1000 TL, en çok (maksimum) 12000 TL ve ortalamanın 4295 TL olduğu tespit edilmiştir.

4.1.2 Erkeklerin Sonlanan veya Sonlanmakta Olan Evliliklerine İlişkin Görüşleri

Bu bölümde boşanmış veya boşanma sürecinde olan erkeklerin evlilik yaşamlarına ilişkin görüşleri ve evlenme şekli, aile türü, çocuk sayısı, akrabalık durumuna ait verilere yer verilmiştir.

Tablo 4.2: Evlilikle ilgili bazı bilgiler

Evlenme şekli	n	%
Flört / arkadaşlık etme	43	61,4
Görücü usulü (zorlama olmadan)	12	17,1
Birlikte yaşadıktan sonra	6	8,6
Akraba evliliği	3	4,3
Görücü usulü (akraba ve çevre baskısı)	3	4,3
Kaçarak	3	4,3
Toplam	70	100.0
Aile türü		
Çekirdek aile	61	87,1
Geniş aile	8	11,4
Toplam	70	100.0
Çocuk sayısı		
Yok	28	40,0
1 çocuk	20	28,6
2 çocuk	16	22,9
3 çocuk	4	5,7
4 çocuk	1	1,4
5 çocuk	1	1,4
Toplam	70	100.0
Eşin akrabalık durumu		
Hayır	62	88,6
Evet	8	11,4
Toplam	70	100.0

n=70 üzerinden alınmıştır.

Tablo 4.2 incelendiğinde; boşanmış veya boşanma sürecinde olan erkeklerin yüzde 61,4'ünün arkadaşlık ederek, yüzde 17,1'inin zorlama olmadan görücü usulü, yüzde 8,6'sının birlikte yaşayarak, yüzde 4,3'ünün akraba evliliği ve yine aynı oranla görücü usulü ve kaçarak evlendikleri belirlenmiştir. Ayrıca, çalışmaya katılan erkeklerin yüzde 87,1'inin çekirdek aile, yüzde 11,4'ünün geniş aileye sahip olduğu belirlenmiştir.

Erkelerin sahip oldukları çocuk sayılarına bakıldığında ise yüzde 40'ının çocuk sahibi olmadığı, yüzde 28,6'sının 1, yüzde 22,9'unun 2, yüzde 5,7'sinin 3, yüzde 1,4 oranlarında 4 ve 5 çocuğa sahip oldukları saptanmıştır.

Erkeklerin boşandıkları veya boşanma sürecindeki eşleri ile akrabalık durumuna baktığımızda yüzde 88,6'sının eşi ile akraba olmadığı, yüzde 11,4'ünün eşi ile akraba olduğu belirlenmiştir.

4.1.3 Erkeklerin Boşanma Kararı Verme Sürecine İlişkin Görüşleri

Bu bölümde boşanmış veya boşanma sürecinde olan erkeklerin boşanma sürecini ele alma biçimleri incelenmiş ve boşanma girişiminde bulunma, profesyonel destek alma, destek alınan meslek grubu, boşanma kararını veren kişi olma durumu, boşanma başvurusunu yapan kişi olma durumu, eşin boşanmaya verdiği tepki, kendisinin eşine verdiği tepki, boşanmayı değerlendirme şekli ve boşanma nedenlerine ilişkin bulgulara yer verilmiştir.

Tablo 4.3: Boşanma durumuna ilişkin görüşler

Daha önce boşanma girişiminde bulunma durumu	n	%
Hayır	54	77,1
Evet	16	22,9
Toplam	70	100.0
Boşanma kararından önce profesyonel destek alma durumu		
Hayır	54	77,1
Evet	16	22,9
Toplam	70	100.0
Destek alınan meslek grubu		
Aile danışmanı	8	11,4
Psikiyatrist	4	5,7
Psikolog	2	2,9
Toplam	14	100.0
	n	%
Boşanmaya ilk karar veren eş		
Kendisi	41	58,6
Eşi	28	40,0
Toplam	70	100.0
Boşanma kararını mahkemeye taşıyan kişi		
Erkek	38	54,3
Kadın	32	45,7
Toplam	70	100.0

	n	%
Boşanma kararına eşinin verdiği tepki		
Diğer (Surat asma, küsme, ağlama vb)	19	27,1
Evi terk etme	13	18,6
Tepki göstermeme	8	11,4
Ayrılmayacağını belirtme	6	8,6
Tehdit etme	3	4,3
Yanıtsız	21	30
Toplam	70	100,0
Boşanma kararını eşi veriyse kendisinin tepkisi		
Yakın akrabaları ikna için devreye koyma	7	10,0
Tepki göstermeme	5	7,1
Evi terk etme	5	7,1
Diğer	5	7,1
Ayrılmayacağını ifade etme	4	5,7
Tehdit etme	4	5,7
Şiddet uygulama	-	-
Yanıtsız	40	58,3
Toplam	70	100,0
Boşanmayı değerlendirme şekli		
	n	%
Kötü	19	27,1
Huzurlu	18	25,7
İyi	16	22,9
Olumlu	14	20,0
Fikri yok	6	8,6
Kendimi kuşlar gibi özgür hissediyorum	6	8,6
Diğer Buranın sayı ve yüzdelerini düzelt	2	2,9
Toplam	70	100,0

Yukarıdaki tablo 4.3 incelendiğinde; boşanmış veya boşanma sürecinde olan erkeklerin yüzde 77,1'inin daha önce boşanma girişiminde bulunmadığı, yüzde 22,9'unun boşanma girişiminde bulunduğu, yüzde 77,1'inin profesyonel destek almadığı, yüzde 22,9'unun profesyonel destek aldığı, destek alan çiftlerin yüzde 11,4'ünün aile danışmanını, yüzde 5,7'sinin psikiyatristi, yüzde 2,9'unun psikoloğu tercih ettiği belirlenmiştir.

Boşanmaya ilk karar veren kişi olma durumu incelendiğinde; yüzde 58,6'sının erkek, yüzde 40'ının eşi olduğu, boşanma başvurusunu yapan kişinin yüzde 50'sinin yine kendisi, yüzde 45,7'sinin eşi olduğu belirlenmiştir.

Boşanma kararına eşin verdiği tepkiler incelendiğinde; katılımcıların yüzde 27,1'inin diğer seçeneğini işaretleyerek "ikna etmeye çalıştığı, tanıdıkları devreye soktuğu" gibi cevaplar verildiği, yüzde 18,6'sının evi terk ettiği, yüzde 11,4'ünün tepki göstermediği, yüzde 8,6'sının ayrılmayacağını belirttiği, yüzde 4,3'ünün tehdit ettiği belirlenmiştir.

Boşanma kararını eş veriyse kendisinin buna verdiği tepkiler incelendiğinde; yüzde 10'unun yakın akrabaları ikna için devreye koyduğu, yüzde 7,1'inin evi terk ettiği, yine aynı oranla tepki göstermediği ve diğer seçeneğini işaretleyerek "ikna etmeye çalıştım" şeklinde cevaplar verildiği, yüzde 5,7'sinin ayrılmayacağını ifade ettiği ve yine aynı oranla tehdit ettiği belirlenmiştir.

Katılımcıların boşanmayı değerlendirme şekilleri incelendiğinde; yüzde 27,1'inin kötü, yüzde 25,7'sinin huzurlu, yüzde 22,9'unun iyi, yüzde 20'sinin olumlu, yüzde 8,6'sının kendisini kuşlar gibi özgür hissettiği ve aynı oranla fikrinin olmadığı belirlenmiştir.

Tablo 4.4: Boşanma nedenlerine ilişkin bazı bilgiler

Boşanma kararını etkileyen en önemli faktörler	%
Maddi sorunlar, işsizlik	27.1
İlgisizlik ve beklentilerin gerçekleşmemesi	25.7
Cinsel problemler	22.9
Kıskançlık / Eş baskısı	20.0
Başka birinin varlığı	8.6
Anne-baba müdahaleleri	8.6
Alkol, kumar gibi kötü alışkanlıklar	2.9

Not: Bu soru için katılımcıların birden fazla seçenek işaretlemeleri istenmiştir.

Tablo 4.4'te boşanma kararını etkileyen faktörler incelendiğinde; verilen çoklu yanıtlara göre ilk sırada yüzde 27,1' oran ile maddi sorunlar ve işsizlik, ikinci sırada yüzde 25.7 ile ilgisizlik ve beklentilerin gerçekleşmemesi, üçüncü sırada yüzde 22,9 ile cinsel sorunlar, dördüncü sırada yüzde 20 ile kıskançlık ve eş baskısı ve onları sırayla evde

başka birinin varlığı, ana-baba müdahaleleri ve alkol, kumar gibi kötü alışkanlıklar takip etmektedir.

4.1.4 Boşanma Sürecindeki Erkeklerin Evliliklerindeki Cinsel Yaşamına İlişkin Bulgular

Araştırmanın bu bölümünde boşanma sürecindeki erkeklerin evliliklerindeki cinsel yaşam ve yaşanan sorunların çözümüne, cinsel yaşam ve aldatma durumlarına, cinselliklerini boşanma nedeni olarak görme durumlarına, cinsel yaşamlarına, eşlerine ve biten/bitmekte olan evliliğine karşı duygu durumlarına ilişkin bulgulara yer verilmiştir.

Tablo 4.5: Evlilikte cinsel yaşam ve yaşanan cinsel sorunlara ilişkin girişimler

Cinsel işlev bozukluğu sorunu yaşama durumu	n	%
Hayır	55	78,6
Evet	15	21,4
Toplam	70	100,0
Yanıt evet ise tedavi desteği alma durumu		
Hayır	12	80,0
Evet	3	20,0
Toplam	15	100,0
Eşinin cinsel işlev bozukluğu sorunu yaşama durumu		
Hayır	50	72,0
Evet	20	28,0
Toplam	70	100,0
Yanıt evet ise tedavi desteği alma durumu		
Hayır	19	95,0
Evet	1	5,0
Toplam	20	100,0
Cinsellikle ilgili sorunların evliliği etkileme durumu		
Kısmen olumsuz etkisi olmuştur.	29	41,4
Hiç etkisi olmamıştır.	17	24,3
	n	%
Çok olumsuz etkisi olmuştur.	13	18,6
Toplam	70	100,0
Cinsel yaşamın doyuruculuğu		
Kısmen iyi	24	34,3

	n	%
İyi	16	22,9
Kötü	13	18,6
Kısmen kötü	6	8,6
Çok iyi	4	5,7
Çok kötü	4	5,7
Toplam	70	100,0

Tablo 4.5'te e evlilikte cinsel yaşam ve yaşanan cinsel sorunlara ilişkin girişimler yer almaktadır. Buna göre, katılımcıların yüzde 78,6'sının cinsel işlev bozukluğu sorunu yaşamadığı ve yüzde 21,4'ünün ise cinsel işlev bozukluğu sorunu yaşadığı belirlenmiştir. Ayrıca, cinsel işlev bozuklu yaşayan 15 katılımcının yüzde 80'nin profesyonel tedavi desteği almadığı ve ancak yüzde 20'sinin profesyonel tedavi desteği aldığı belirlenmiştir.

Eşinin cinsel işlev bozukluğu sorunu yaşama durumu incelendiğinde yüzde 80'nin hayır ve yüzde 20'sinin evet cevabı vermiştir. Ayrıca, evet cevabı verip tedavi desteği alma durumlarına bakıldığında ise yüzde 72'sinin hayır ve yüzde 28'nin evet yanıtı vermiştir.

Cinsellikle ilgili yaşanan sorunların evliliği etkileme durumuna katılımcıların yüzde 41,4'ünün kısmen olumsuz etkisi olduğu, yüzde 24,3'ünün hiç etkisi olmadığı, yüzde 18,6'sının çok olumsuz etkisi olduğu şeklinde cevap verildiği belirlenmiştir.

Cinsel yaşamın doyuruculuğu durumuna bakıldığında; katılımcıların yüzde 34,3'ünün kısmen iyi, yüzde 22,9'unun iyi, yüzde 18,6'sının kötü, yüzde 8,6'sının kısmen kötü, yüzde 5,7 oranlarıyla çok kötü ve çok iyi cevapları verildiği belirlenmiştir.

Tablo 4.6: Evliliklerindeki cinsel yaşama ilişkin görüşler

Eşini aldatma durumu	n	%
Hayır	51	72,9
Evet	19	27,1
Toplam	70	100,0
Aldatılma durumu		
Hayır	59	84,3
Evet	7	10,0
Bilmiyorum	4	5,7
Toplam	70	100,0
Cinsel uyum sorununun evlilik uyumunu bozma durumu		
Kısmen	31	44,3
Hayır	20	28,6
Evet	16	22,9
Toplam	70	100,0
Eşi cinsel ilişkiye zorlama durumu		
Hayır	63	90,0
Evet	7	10,0
Toplam	70	100,0
Cinsel ilişki isteğinin reddedilme durumu		
Kısmen	36	51,4
Hayır	21	30,0
Evet	13	18,6
Toplam	70	100,0
Eşinin cinsel isteğinin reddedilme durumu		
Hayır	29	41,4
Kısmen	28	40,0
Evet	13	18,6
Toplam	70	100,0

Tablo 4.6’da erkeklerin evliliklerindeki cinsel yaşama ilişkin görüşleri incelendiğinde; evlilik sürecinde erkeklerin yüzde 72,9’u eşlerini hiç aldatmamış ve yüzde 27,1’i ise eşini aldattığı saptanmıştır.

Erkeklerin yüzde 84,3ü evlilik sürecinde eşinin kendisini aldatmadığını, yüzde 10’unun eşi tarafından aldatıldığını ve yüzde 5,7 ise eşi tarafından aldatıldığını bilmediğini veya haberdar olmadığını belirtmiştir.

Cinsel uyum sorunlarının evlilik uyumunu bozma durumuna bakıldığında; yüzde 44,3'ünün kısmen, yüzde 28,6'sının hayır, yüzde 22,9'unun evet cevabı verdiği belirlenmiştir.

Eşi cinsel ilişkiye zorlama durumu incelendiğinde; yüzde 88,6'sının hayır, yüzde 10'unun evet cevabı verdiği, cinsel ilişki isteğinin reddedilme durumunda ise yüzde 51,4'ünün kısmen, yüzde 30'unun hayır, yüzde 15,7'sinin evet cevabı verdiği belirlenmiştir.

Eşin cinsel isteğinin reddedilme durumun bakıldığında; yüzde 41,4'ünün hayır, yüzde 40'ının kısmen, yüzde 12,9'unun evet cevabı verdiği görülmektedir.

Tablo 4.7: Evliliklerindeki cinsel yaşamlarını etkileyen faktörler

Evlilikteki cinsel yaşamı etkileyen faktörler	%
Tartışmalar	68,6
Sevginin bitmesi	57,1
Eşi çekici bulmama	30,0
Aldatma	25,7
Eşin bakımsız olması	25,7
Cinsel problemler (yetersizlik)	22,9
Cinsellikle ilgili bilgi eksikliği	20,0
Ten uyumsuzluğu	20,0
Ekonomik sorunlar	15,7
Eşin doğum yapması	15,7
Evin fiziksel koşullarının uygun olmaması	12,9
Kalabalık aile ortamı	11,4
Alkol ve madde bağımlılığı	10,0
Fiziksel hastalıklar	8,6
Çekici bir erkek olmama	7,1
Cinsellikle ilgili tabular	7,1
Şiddet	4,3
Fikri yok / Bilmiyor	2,9
Diğer	2,9

Not: Birden fazla seçenek işaretlenmiştir.

Tablo 4.7'de erkeklere göre evlilik sürecinde cinsel yaşamlarını etkileyen faktörleri incelendiğinde; ilk sırada yüzde 68,6 oran ile tartışmalar, ikinci sırada yüzde 57,1 ile

sevginin bitmesi, üçüncü sırada yüzde 30'unun eşinin çekici olmaması ve onu sırayla yüzde 25,7 aldatma ve aynı oranla eşin bakımsız olması, yüzde 22,9'unun cinsel problemler (yetersizlik), yüzde 20'sinin cinsellikle ilgili bilgi eksikliği ve yine aynı oranla ten uyumsuzluğu, yüzde 15,7'sinin ekonomik sorunlar ve aynı oranla eşin doğum yapması, yüzde 12,9'unun evin fiziksel koşullarının uygun olmaması, yüzde 11,4'ünün kalabalık aile ortamı, yüzde 10'unun alkol ve madde bağımlılığı ve aynı oranla çocuklara fazla ilgi gösterilmesi, yüzde 8,6'sının fiziksel hastalıklar, yüzde 7,1'inin çekici bir erkek olmama ve aynı oranla cinsellikle ilgili tabular, yüzde 4,3'ünün şiddet, yüzde 2,9'unun fikri yok / bilmiyor seçeneklerini işaretledikleri belirlenmiştir.

Tablo 4.8: Yaşanan cinsel problemleri evlilikte anlaşmazlık nedeni olarak görme

Durum	n	%
Kısmen	31	44,3
Hayır	19	28,6
Evet	10	11,4
Emin değil	10	11,4
Toplam	70	100.0

Tablo 4.8'de erkeklerin evlilik yaşamlarında karşılaştıkları cinsel problemleri evlilikleri için anlaşmazlık nedeni olarak yüzde 11.4'ü kesin olarak görmekte, yüzde 44.3'ü ise kısmen neden olarak görmekte, yüzde 28.6.'sı ise kesin neden olarak görmemektedir.

Tablo 4.9: Cinsel problemleri boşanma nedeni olarak görme durumu

Durum	n	%
Hayır	29	41,4
Kısmen	22	31,4
Evet	9	12,9
Emin değil	8	11,4
Toplam	70	100.0

Tablo 4.9'da boşanma nedeni olarak cinselliği görme durumu incelendiğinde; yüzde 41,4'ünün hayır, yüzde 31,4'ünün kısmen, yüzde 12,9'unun evet, yüzde 11,4'ünün emin değil cevabı verdiği belirlenmiştir.

Tablo 4.10: Evlilik yaşamındaki cinsel yaşamlarına ilişkin bilgiler

	n	%
Evlilik öncesi veya sürecinde cinsellikle ilgili eğitim alma durumu		
Hayır	64	91,4
Evet	6	8,6
Cinsel ilişkide fiziksel problemin olma durumu		
Hayır	67	95,7
Eşin problemi var	3	4,3
Evlenme yaşının cinselliğe etkisi		
Hayır	48	68,6
Bilmiyor	11	15,7
Kısmen	8	11,4
Evet	3	4,3

Tablo 4.10’da evlilik yaşamındaki cinsel yaşamlarına ilişkin bulgular incelenmiş ve aşağıdaki sonuçlara ulaşılmıştır.

Evlilik öncesi veya sürecinde cinsellikle ilgili eğitim alma durumuna, katılımcıların yüzde 91,4’ü hayır, yüzde 5,7’si evet cevabı verdiği belirlenmiştir.

Cinsel ilişkide fiziksel problemin olma durumuna katılımcıların yüzde 95,7’si hayır, yüzde 2,9’u eşinin problemi olduğu cevabı verirken, cinsel ilişkide psikolojik sorunların olma durumuna ise yüzde 77,1’i hayır, yüzde 5,7’si kendisinin problemi, yüzde 4,3’ü eşinin problemi olduğu şeklinde cevap verdiği görülmüştür.

Evlenme yaşının cinselliğe etkisine bakıldığında ise katılımcıların yüzde 65,7’si hayır, yüzde 15,7’si bilmiyor, yüzde 11,4’ü kısmen, yüzde 4,3’ü evet cevabını verdiği belirlenmiştir.

Tablo 4.11: Eşine ve biten/bitmekte olan evliliğine ilişkin duygularına ait bilgiler

	n	%
Eşe karşı genel duygu durumu		
Hayal kırıklığı yaşama	43	61,4
Gerginlik yaşama	25	35,7
Şaşkınlık	21	30,0

	n	%
Pişmanlık duyma	20	28,6
Öfkeli olma	19	27,1
Mutlu hissetme	10	14,3
Nefret içinde olma	10	14,3
Korku	3	4,3
Biten veya bitmekte olan evliliğe ilişkin duygular		
Hayal kırıklığı yaşama	35	50,0
Gerginlik yaşama	23	32,9
Mutlu hissetme	23	32,9
Öfkeli olma	18	25,7
Pişmanlık duyma	17	24,3
Şaşkınlık	15	21,4
Nefret içinde olma	11	15,7
Korku	4	5,7

Not: Birden fazla seçenek işaretlenmiştir.

Tablo 4.11’de eşine ve biten / bitmekte olan evliliğine ilişkin duyguları incelendiğinde, eşine karşı yüzde 61,4’ünün hayal kırıklığı yaşadığı, yüzde 35,7’sinin gerginlik yaşadığı, yüzde 30’unun şaşkın olduğu, yüzde 28,6’sının pişmanlık duyduğu, yüzde 27,1’inin öfkeli olduğu, yüzde 14,3’ünün nefret içinde olduğu ve aynı oranla mutlu hissettiği, yüzde 4,3’ünün korku yaşadığı ve diğer seçeneğini hiçbir katılımcının işaretlenmediği belirlenmiştir.

Biten veya bitmekte olan evliliğe ilişkin duygulara bakıldığında ise katılımcıların, yüzde 50’sinin hayal kırıklığı yaşadığını, yüzde 32,9’unun mutlu hissettiğini ve aynı oranla gerginlik yaşadığını, yüzde 25,7’sinin öfkeli olduğunu, yüzde 24,3’ünün pişmanlık duyduğunu, yüzde 21,4’ünün şaşkın olduğunu, yüzde 15,7’sinin nefret içinde olduğunu, yüzde 5,7’sinin korku yaşadığını, diğer seçeneğini hiçbir katılımcının işaretlenmediği belirlenmiştir.

4.2 GOLOMBOK-RUST CİNSEL DOYUM ÖLÇEĞİ ALT FAKTÖR DEĞERLERİNİN ÇEŞİTLİ DEĞİŞKENLERE GÖRE KARŞILAŞTIRMASINA İLİŞKİN BULGULAR

Bu bölümde çalışmaya katılan erkeklerin, Golombok-Rust cinsel doyum ölçeğinden aldıkları puanların demografik ve diğer bazı değişkenlere göre karşılaştırmalar yapılmıştır.

4.2.1 Golombok-Rust Cinsel Doyum Ölçeği Alt Faktör Değerlerinin Demografik Özelliklere Göre Farklılık Gösterip Göstermediğine İlişkin Bulgular

Araştırmanın bu kısmında boşanma sürecindeki erkeklerin cinsel doyum ölçeğinin alt faktör değerlerinin; öğrenim durumu, yaşanan yer, evli kalınan süre, evlenme şekli, aile türü, akrabalık durumu, boşanmaya ilk karar veren kişi olma durumu ile karşılaştırması yapılmıştır.

Tablo 4.12: Golombok-Rust cinsel doyum ölçeği alt faktör değerlerinin betimsel istatistikleri

Alt Faktör	Minimum	Maximum	Mean	Std. Deviation
Cinsel ilişki sıklığı	1	7	3,814	1,310
İletişim	0	8	4,628	2,120
Doyum	3	13	7,828	1,735
Kaçınma	0	12	3,328	2,608
Dokunma	4	15	9,914	2,178
Erken boşalma	2	10	6,214	1,743
Empotans	4	16	7,771	2,086

Golombok-Rust cinsel doyum ölçeğine (GRISS) göre alt faktörlerin minimum ve maksimum puan aralıklarına bakılmış her alt grubun minimum değerinin 5 puanın altında maksimum puanlarının ise 7 ve 16 puanları arasında değiştiği belirlenmiştir.

Cinsel ilişki sıklığı alt faktörü minimum 1, maksimum 7, ortalama ve standart sapma ise $3,814 \pm 1,310$, iletişim alt faktörü minimum 0, maksimum 8, ortalama ve standart sapma $4,628 \pm 2,120$ ve ortalamanın 5 puanın altında, doyum alt faktörü minimum 3,

maksimum 13, ortalama ve standart sapma $7,828 \pm 1,735$ ve ortalamamın 5 puanın üstünde, kaçınma alt faktörü minimum 0, maksimum 12, ortalama ve standart sapma $3,328 \pm 2,608$ olarak belirlenmiş ve ortalamamın 5 puanın altında, dokunma alt faktörü minimum 4, maksimum 15, ortalama ve standart sapma $9,914 \pm 2,178$ ve ortalamamın 5 puanın üstünde, erken boşalma alt faktörü minimum 2, maksimum ortalama ve standart sapma $10,6214 \pm 1,743$ ve ortalamamın 5 puanın üstünde ve empotans alt faktörü minimum 4, maksimum 16, ortalama ve standart sapma $7,771 \pm 2,086$ olarak ve ortalamamın 5 puanın üstünde olduğu belirlenmiştir.

Tablo 4.13: Golombok-Rust cinsel doyum ölçeği alt faktör değerleri ve öğrenim durumu karşılaştırması

Faktörler	Değişken	Mean	SS	F	p
Cinsel İlişki sıklığı	İlköğretim	3.4545	1.29334	.680	.568
	Lise	3.8636	1.16682		
	Üniversite	4.0000	1.46217		
	Yüksek Lisans	3.4286	1.13389		
İletişim	İlköğretim	3.0000	1,61245	2,901	,041
	Lise	4,7273	2,37410		
	Üniversite	5,0333	1,90251		
	Yüksek Lisans	5,1429	2,03540		
Doyum	İlköğretim	7.3636	1.96330	.652	.585
	Lise	7.6364	1.49747		
	Üniversite	8.1333	1.87052		
	Yüksek Lisans	7.8571	1.57359		
Kaçınma	İlköğretim	3,7273	2,83164	,169	,917
	Lise	3,2273	3,61125		
	Üniversite	3,3667	1,93842		
	Yüksek Lisans	2,8571	,69007		
Dokunma	İlköğretim	9,3636	2,20330	2,429	,073
	Lise	10,7727	1,63100		
	Üniversite	9,8000	2,52436		
	Yüksek Lisans	8,5714	,97590		

Faktörler	Değişken	Mean	SS	F	p
Erken boşalma	İlköğretim	5,9091	1,86840	,202	,895
	Lise	6,1364	1,39029		
	Üniversite	6,3333	1,88155		
	Yüksek Lisans	6,4286	2,22539		
Empotans	İlköğretim	6,9091	1,22103	2,057	,114
	Lise	8,5455	2,53973		
	Üniversite	7,7000	2,01973		
	Yüksek Lisans	7,0000	1,00000		

GRISS ölçek alt değerleri ile öğrenim durumu arasındaki ilişki incelenmiş ve öğrenim durumuna göre iletişim alt faktörünün grup ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur ($p = ,041 < 0,05$). Bu farklılık için yapılan Posthoc (Tukey) test sonucuna göre lisans, lisansüstü ve ilköğretim grupları arasındaki farklılıktan kaynaklandığı belirlenmiştir. Diğer alt faktörlerin grup ortalamaları arasında anlamlı bir fark bulunamamıştır.

Tablo 4.14: Golombok-Rust cinsel doyum ölçeği alt faktör değerleri ve yaşanan yere göre karşılaştırması

Faktörler	Değişken	Mean	SS	F	p
Cinsel ilişki sıklığı	Köy	5,5000	,70711	4,147	,009
	Kasaba	3,2727	1,19087		
	Şehir	3,4667	1,38298		
	Büyük şehir	4,2963	1,06752		
İletişim	Köy	5,5000	3,53553	2,713	,050
	Kasaba	3,8182	2,67650		
	Şehir	4,1333	2,08001		
	Büyük şehir	5,4444	1,60128		
Doyum	Köy	6,0000	2,82843	,904	,444
	Kasaba	8,0909	2,50817		
	Şehir	7,7333	1,59597		
	Büyük şehir	7,9630	1,45395		

Faktörler	Değişken	Mean	SS	F	p
Kaçınma	Köy	,5000	,70711	1,749	,166
	Kasaba	3,9091	2,34327		
	Şehir	3,8000	3,07829		
	Büyük şehir	2,7778	2,00640		
Dokunma	Köy	12,0000	,00000	,708	,551
	Kasaba	9,5455	1,91644		
	Şehir	9,9000	2,42615		
	Büyük şehir	9,9259	2,05550		
Erken boşalma	Köy	7,0000	1,41421	,513	,675
	Kasaba	5,8182	1,66242		
	Şehir	6,1000	1,82606		
	Büyük şehir	6,4444	1,73944		
Empotans	Köy	7,5000	4,94975	,103	,958
	Kasaba	7,5455	1,43970		
	Şehir	7,7333	2,69013		
	Büyük şehir	7,9259	1,29870		

GRISS alt ölçek değerleri yaşamının çoğunluğunun geçtiği yere göre karşılaştırmasında cinsel ilişki sıklığı ($p = ,009 < 0,05$) ve iletişim ($p = ,05 < 0,05$) alt boyutları arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Bu farklılık için yapılan Posthoc (Tukey) test sonucuna göre; ilişki sıklığı faktörü açısından köy ve büyükşehir, iletişim alt faktörü açısından ise köy, kasaba ve kasaba ile büyükşehir grupları arasındaki farklılıktan kaynaklandığı belirlenmiştir. Diğer alt faktörlerin grup ortalamaları arasında anlamlı bir fark bulunamamıştır.

Tablo 4.15: Golombok-Rust cinsel doyum ölçeği alt faktör değerleri ve evlenme şekline göre karşılaştırması

Faktörler	Değişken	Mean	SS	F	p
Cinsel ilişki sıklığı	Zorla	4,083	1,164	,188	,966
	Flört	3,790	1,319		
	Akraba evliliği	3,333	1,527		
	Çevre baskısı	3,666	1,527		
	Birlikte yaşama	3,833	1,471		
	Kaçarak	3,666	2,081		
İletişim	Zorla	3,333	1,969	2,941	,019
	Flört	5,255	1,890		
	Akraba evliliği	2,666	3,055		
	Çevre baskısı	4,000	1,000		
	Birlikte yaşama	4,833	2,483		
	Kaçarak	3,000	2,000		
Doyum	Zorla	8,166	1,403	2,453	,043
	Flört	8,000	1,799		
	Akraba evliliği	9,333	,577		
	Çevre baskısı	7,333	1,527		
	Birlikte yaşama	6,166	,752		
	Kaçarak	6,333	2,081		
Kaçınma	Zorla	3,583	3,476	,737	,598
	Flört	3,093	2,113		
	Akraba evliliği	3,333	1,154		
	Çevre baskısı	3,666	4,725		
	Birlikte yaşama	5,000	3,687		
	Kaçarak	2,000	2,000		
Dokunma	Zorla	10,166	2,405	1,006	,421
	Flört	9,790	2,188		
	Akraba evliliği	11,666	2,309		
	Çevre baskısı	9,666	2,309		
	Birlikte yaşama	8,833	1,834		
	Kaçarak	11,333	,577		

Faktörler	Değişken	Mean	SS	F	p
Erken boşalma	Zorla	5,833	1,850	,675	,644
	Flört	6,395	1,814		
	Akraba evliliği	5,666	,577		
	Çevre baskısı	7,333	1,154		
	Birlikte yaşama	5,666	1,966		
	Kaçarak	5,666	,577		
Empotans	Zorla	8,500	2,746	,846	,522
	Flört	7,372	1,759		
	Akraba evliliği	8,000	,000		
	Çevre baskısı	8,666	2,309		
	Birlikte yaşama	8,333	3,011		
	Kaçarak	8,333	2,516		

GRISS alt ölçek değerlerinin evlenme şekline göre karşılaştırmasında iletişim ($p = ,009 < 0,05$) ve doyum ($p = ,043 < 0,05$) alt boyutları arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Bu farklılıklar için iletişim alt basamağında Posthoc (Tukey) testi yapılmış ve bu farklılığın zorla evlenen erkekler ile flört ederek evlenen erkeklerden kaynaklandığı belirlenmiştir. Doyum alt basamağı için LSD testi yapılmış ve farkın birlikte yaşayarak evlenen erkekler ile zorla, flört ve akraba evliliği yapanlar, kaçarak evlenenlerin ise akraba evliliği yapanlarla ilişkisinden kaynaklandığı belirlenmiştir. Diğer alt faktörlerin grup ortalamaları arasında anlamlı bir fark bulunamamıştır.

Tablo 4.16: Golombok-Rust cinsel doyum ölçeği alt faktör değerleri ve aile türüne göre karşılaştırması

Faktörler	Değişken	Mean	SS	F	p
Cinsel ilişki sıklığı	Çekirdek aile	3,786	1,355	,031	,860
	Geniş aile	3,875	,991		
İletişim	Çekirdek aile	4,737	2,096	1,524	,221
	Geniş aile	3,750	2,375		
Doyum	Çekirdek aile	7,786	1,780	1,228	,272
	Geniş aile	8,500	,925		

Faktörler	Değişken	Mean	SS	F	p
Kaçınma	Çekirdek aile	3,065	2,358	2,043	,158
	Geniş aile	4,375	3,020		
Dokunma	Çekirdek aile	9,786	2,191	1,375	,245
	Geniş aile	10,750	2,121		
Erken boşalma	Çekirdek aile	6,147	1,759	,286	,594
	Geniş aile	6,500	1,690		
Empotans	Çekirdek aile	7,655	2,048	,207	,651
	Geniş aile	8,000	1,690		

GRISS alt ölçek değerlerinin aile türü ile karşılaştırılmasında aile tipine göre cinsel doyum ölçeği puanları herhangi bir alt faktöre göre anlamlı bir fark oluşturamamıştır.

Tablo 4.17: Golombok-Rust cinsel doyum ölçeği alt faktör değerleri ve akrabalık durumuna göre karşılaştırması

Faktörler	Değişken	Mean	SS	F	p
Cinsel ilişki sıklığı	Evet	3,875	1,642	,019	,890
	Hayır	3,806	1,278		
İletişim	Evet	2,875	2,474	6,684	,012
	Hayır	4,854	1,982		
Doyum	Evet	7,875	1,552	,006	,937
	Hayır	7,822	1,769		
Kaçınma	Evet	3,875	3,870	,393	,533
	Hayır	3,258	2,435		
Dokunma	Evet	10,250	2,121	,212	,647
	Hayır	9,871	2,198		
Erken boşalma	Evet	5,250	1,164	2,836	,097
	Hayır	6,338	1,773		
Empotans	Evet	8,625	3,067	1,523	,221
	Hayır	7,661	1,932		

GRISS alt ölçek değerlerinin akrabalık durumlarına göre karşılaştırmasında iletişim ($p=,012 < 0,05$) alt boyutunda anlamlı bir farklılık bulunmuştur.

Tablo 4.18: Golombok-Rust cinsel doyum ölçeği alt faktör değerleri ve boşanmaya ilk karar veren kişi olma durumuna göre karşılaştırması

Faktörler	Değişken	Mean	SS	F	p
Cinsel ilişki sıklığı	Ben	3,6341	1,35566	2,184	,144
	Eşim	4,1071	1,22744		
İletişim	Ben	4,4878	2,27070	,322	,572
	Eşim	4,7857	1,93136		
Doyum	Ben	7,9268	1,69396	,438	,510
	Eşim	7,6429	1,83008		
Kaçınma	Ben	3,2683	2,19117	,019	,891
	Eşim	3,3571	3,18811		
Dokunma	Ben	9,5610	2,15695	2,905	,093
	Eşim	10,4643	2,16850		
Erken boşalma	Ben	6,1707	1,84259	,034	,855
	Eşim	6,2500	1,64711		
Empotans	Ben	7,5366	1,84523	1,231	,271
	Eşim	8,1071	2,42425		

GRISS alt ölçek değerlerinin boşanmaya ilk karar veren kişi olma durumu ile karşılaştırılmasında p değerinin alt boyutlarda anlamlılık oluşturmadığı belirlenmiştir.

4.2.2 Golombok-Rust Cinsel Doyum Ölçeği Alt Faktör Değerlerinin Evliliklerindeki Cinsel Yaşamlarına Göre Farklılık Gösterip Göstermediğine İlişkin Bulgular

Araştırmanın bu bölümünde boşanma sürecindeki erkeklerin cinsel doyum ölçeğinin alt faktör değerlerinin; cinsel işlev sorunu yaşama, cinsellikle ilgili eşlerden kaynaklanan sorunun evliliğe etkisi, cinsel yaşamın doyuruculuğu, eşi aldatma durumu, cinsel uyum sorunlarının evlilik uyumunu bozma, eşin cinsel istekleri reddetme, cinsel problemlerin evlilikte anlaşmazlık nedeni olma, evlilik öncesinde veya sürecinde cinsellikle ilgili eğitim alma, boşanma nedeni olarak cinselliği görme, eşlerin cinsel şiddet uygulama ve evlenme yaşının cinselliği etkileme durumları ile karşılaştırmaları yapılmıştır.

Tablo 4.19: Golombok-Rust cinsel doyum ölçeği alt faktör değerleri ve cinsel işlev sorunu yaşama durumu ile karşılaştırması

Faktörler	Değişken	Mean	SS	F	p
Cinsel ilişki sıklığı	Evet	3,4667	1,40746	1,349	,249
	Hayır	3,9091	1,28052		
İletişim	Evet	4,1333	2,53170	1,042	,311
	Hayır	4,7636	1,99966		
Doyum	Evet	7,4667	1,88478	,828	,366
	Hayır	7,9273	1,69809		
Kaçınma	Evet	3,6000	2,19740	,204	,653
	Hayır	3,2545	2,72314		
Dokunma	Evet	9,5333	1,99523	,580	,449
	Hayır	10,0182	2,23185		
Erken boşalma	Evet	5,9333	1,62422	,492	,485
	Hayır	6,2909	1,78131		
Empotans	Evet	7,3333	1,95180	,840	,363
	Hayır	7,8909	2,12283		

GRISS alt ölçek değerlerinin cinsel işlev sorunu yaşama durumu ile karşılaştırılmasında p değerinin alt boyutlarda anlamlılık oluşturmadığı belirlenmiştir.

Tablo 4.20: Golombok-Rust cinsel doyum ölçeği alt faktör değerleri ve cinsellikle ilgili eşlerden kaynaklanan sorunun evliliğe etkisinin karşılaştırması

Faktörler	Değişken	Mean	SS	F	p
Cinsel ilişki sıklığı	Çok olumsuz etkisi olmuştur	4,0000	1,47196	1,592	,213
	Kısmen olumsuz etkisi olmuştur	3,4138	1,23974		
	Hiç etkisi olmamıştır	4,0588	1,39062		
İletişim	Çok olumsuz etkisi olmuştur	4,7692	1,83275	,802	,454
	Kısmen olumsuz etkisi olmuştur	4,0000	2,18763		
	Hiç etkisi olmamıştır	4,6471	2,26222		
Doyum	Çok olumsuz etkisi olmuştur	7,9231	1,93484	,062	,940
	Kısmen olumsuz etkisi olmuştur	7,7241	1,94379		
	Hiç etkisi olmamıştır	7,7059	1,64942		

Faktörler	Değişken	Mean	SS	F	p
Kaçınma	Çok olumsuz etkisi olmuştur	3,5385	1,98391	7,713	,001
	Kısmen olumsuz etkisi olmuştur	4,6897	2,82973		
	Hiç etkisi olmamıştır	1,8235	1,74052		
Dokunma	Çok olumsuz etkisi olmuştur	9,4615	3,01705	3,380	,041
	Kısmen olumsuz etkisi olmuştur	9,3448	2,00492		
	Hiç etkisi olmamıştır	11,0000	1,62019		
Erken boşalma	Çok olumsuz etkisi olmuştur	6,0000	1,73205	2,499	,091
	Kısmen olumsuz etkisi olmuştur	5,7586	1,84498		
	Hiç etkisi olmamıştır	6,9412	1,59963		
Empotans	Çok olumsuz etkisi olmuştur	7,8462	2,26738	,247	,782
	Kısmen olumsuz etkisi olmuştur	8,0690	2,29800		
	Hiç etkisi olmamıştır	7,5882	2,15229		

GRISS alt ölçek değerlerinin cinsellikle ilgili eşlerden kaynaklanan sorunun evliliğe etkisinin karşılaştırmasında kaçınma ($p = ,001 < 0,05$) ve dokunma ($p = ,041 < 0,05$) alt boyutları arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Bu farklılık için yapılan Posthoc (Tukey) test sonucuna göre; kaçınma alt faktörü açısından kısmen olumsuz etkisi olduğu cevabını veren erkekler ile hiç etkisi olmadığı cevabını veren erkekler arasında bir farklılık bulunmuştur ($p = ,001 < ,05$). Dokunma alt boyutunda hiç etkisi olmadığı cevabı veren erkekler ile kısmen olumsuz etkisi olduğu cevabı veren erkekler arasında bir farklılık bulunmuştur ($p = ,040 < ,05$). Diğer alt faktörlerin grup ortalamaları arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır.

Tablo 4.21: Golombok-Rust cinsel doyum ölçeği alt faktör değerleri ve cinsel yaşamın doyuruculuğu ile karşılaştırması

Faktörler	Değişken	Mean	SS	F	p
Cinsel ilişki sıklığı	Çok iyi	2,7500	,95743	1,549	,188
	Kötü	3,8462	1,46322		
	İyi	4,3125	1,13835		
	Kısmen kötü	3,0000	1,41421		
	Kısmen iyi	3,7500	1,32698		
	Çok kötü	4,2500	1,50000		
İletişim	Çok iyi	6,0000	2,30940	1,550	,188
	Kötü	3,6154	2,39925		
	İyi	5,4375	1,59034		
	Kısmen kötü	4,8333	2,31661		
	Kısmen iyi	4,7500	2,11105		
	Çok kötü	4,0000	1,41421		
Doyum	Çok iyi	8,2500	,95743	,844	,524
	Kötü	8,5385	1,26592		
	İyi	7,8750	1,36015		
	Kısmen kötü	7,8333	1,72240		
	Kısmen iyi	7,5833	2,22470		
	Çok kötü	6,7500	2,21736		
Kaçınma	Çok iyi	,2500	,50000	3,710	,005
	Kötü	4,6154	1,75777		
	İyi	1,9375	1,65202		
	Kısmen kötü	3,3333	2,50333		
	Kısmen iyi	3,5000	2,70266		
	Çok kötü	3,7500	2,36291		
Dokunma	Çok iyi	11,7500	,50000	1,727	,142
	Kötü	8,6154	2,02231		
	İyi	10,2500	1,69312		
	Kısmen kötü	9,8333	2,31661		
	Kısmen iyi	10,0417	1,98865		
	Çok kötü	10,5000	4,65475		

Faktörler	Değişken	Mean	SS	F	p
Erken boşalma	Çok iyi	7,0000	2,00000	,731	,603
	Kötü	5,6154	1,80455		
	İyi	6,5000	1,31656		
	Kısmen kötü	6,5000	1,97484		
	Kısmen iyi	6,1667	1,76109		
	Çok kötü	7,0000	2,58199		
Empotans	Çok iyi	7,2500	,95743	,771	,574
	Kötü	7,7692	1,42325		
	İyi	7,4375	1,50416		
	Kısmen kötü	7,1667	1,72240		
	Kısmen iyi	7,7500	2,00543		
	Çok kötü	9,2500	3,77492		

GRISS alt ölçek değerlerinin cinsel yaşamın doyuruculuğu karşılaştırmasında kaçınma ($p = ,005 < 0,05$) alt boyutunda anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Bu farklılık için yapılan Posthoc (Tukey) test sonucuna göre; kaçınma faktöründe cinsel yaşamını kötü olarak cevaplayan erkekler ile çok iyi şeklinde cevaplayanlar ve cinsel yaşamını iyi olarak cevaplayan erkekler ile kötü olarak cevaplayan erkekler arasındaki farklılıktan kaynaklandığı belirlenmiştir. Diğer alt faktörlerin grup ortalamaları arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır.

Tablo 4.22: Golombok-Rust cinsel doyum ölçeği alt faktör değerleri ve eşi aldatma karşılaştırması

Faktörler	Değişken	Mean	SS	F	p
Cinsel ilişki sıklığı	Evet	3,6842	1,20428	,254	,616
	Hayır	3,8627	1,35676		
İletişim	Evet	4,8421	2,06191	,262	,611
	Hayır	4,5490	2,15698		
Doyum	Evet	7,7895	1,58391	,013	,909
	Hayır	7,8431	1,80413		

Faktörler	Değişken	Mean	SS	F	p
Kaçınma	Evet	4,3158	2,70909	3,892	,053
	Hayır	2,9608	2,49769		
Dokunma	Evet	9,2632	2,46852	2,376	,128
	Hayır	10,1569	2,03345		
Erken boşalma	Evet	6,3684	1,49854	,201	,655
	Hayır	6,1569	1,83709		
Empotans	Evet	7,7368	2,20711	,007	,933
	Hayır	7,7843	2,06217		

GRİSS alt ölçek değerlerinin eşi aldatma durumu ile karşılaştırmasında kaçınma ($p = ,053 > 0,05$) alt boyutunda anlamlı bir fark bulunmuştur. Diğer alt faktörlerin grup ortalamaları arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır.

Tablo 4.23: Golombok-Rust cinsel doyum ölçeği alt faktör değerleri ve cinsel uyum sorunlarının evlilik uyumunu bozma durumu ile karşılaştırması

Faktörler	Değişken	Mean	SS	F	p
Cinsel ilişki sıklığı	Evet	4,3750	1,20416	3,880	,026
	Kısmen	3,3548	1,27928		
	Hayır	4,0000	1,25656		
İletişim	Evet	5,1250	1,62788	6,735	,002
	Kısmen	3,7419	2,25045		
	Hayır	5,7500	1,80278		
Doyum	Evet	8,3125	1,81544	1,130	,330
	Kısmen	7,5161	1,67075		
	Hayır	7,9500	1,87715		
Kaçınma	Evet	3,3125	1,77834	11,508	,000
	Kısmen	4,6129	2,83640		
	Hayır	1,5000	1,43270		
Dokunma	Evet	9,6875	3,04891	1,323	,274
	Kısmen	9,5161	1,84157		
	Hayır	10,5000	1,73205		

Faktörler	Değişken	Mean	SS	F	p
Erken boşalma	Evet	6,1875	1,86971	,044	,957
	Kısmen	6,2258	1,89226		
	Hayır	6,3500	1,53125		
Empotans	Evet	8,1875	1,86971	2,783	,069
	Kısmen	8,1935	2,37233		
	Hayır	6,9000	1,58612		

GRİSS alt ölçek değerlerinin cinsel uyum sorunlarının evlilik uyumunu bozma durumu ile karşılaştırmasında cinsel ilişki sıklığı ($p= ,026 < 0,05$), iletişim ($p= ,002 < 0,05$) ve kaçınma ($p= ,000 < 0,05$) alt boyutları arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Bu farklılıklar için yapılan Posthoc (Tukey) test sonucuna göre; cinsel ilişki sıklığı alt basamağında evet cevabı veren erkekler ile kısmen cevabı veren erkekler, iletişim alt basamağında hayır cevabı veren erkekler ile kısmen cevabı veren erkekler, kaçınma alt basamağında ise hayır cevabı veren erkekler ile kısmen cevabı veren erkekler arasındaki farklılıktan kaynaklandığı belirlenmiştir. Diğer alt faktörlerin grup ortalamaları arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır.

Tablo 4.24: Golombok-Rust cinsel doyum ölçeği alt faktör değerleri ve cinsel ilişki isteğinin eş tarafından reddedilme durumunun karşılaştırması

Faktörler	Değişken	Mean	SS	F	p
Cinsel ilişki sıklığı	Evet	4,8182	,87386	4,354	,017
	Kısmen	3,6944	1,47007		
	Hayır	3,4762	1,03049		
İletişim	Evet	3,8182	1,60114	2,815	,067
	Kısmen	4,3889	2,22040		
	Hayır	5,4762	2,04007		
Doyum	Evet	7,7273	1,84883	,049	,952
	Kısmen	7,9167	1,62788		
	Hayır	7,8571	1,95667		

Faktörler	Değişken	Mean	SS	F	p
Kaçınma	Evet	2,7273	3,06891	2,855	,065
	Kısmen	4,0000	2,36643		
	Hayır	2,4286	2,58014		
Dokunma	Evet	10,0909	2,07145	,027	,974
	Kısmen	9,9444	2,25445		
	Hayır	9,9048	2,21144		
Erken boşalma	Evet	6,4545	2,20743	,391	,678
	Kısmen	6,0556	1,70620		
	Hayır	6,4286	1,66046		
Empotans	Evet	8,1818	2,22792	,719	,491
	Kısmen	7,9722	2,06309		
	Hayır	7,3810	2,08509		

GRISS alt ölçek değerlerinin cinsel ilişki isteğinin eş tarafından reddedilme durumu ile karşılaştırmasında cinsel ilişki sıklığı ($p = ,017 < 0,05$) alt boyutunda anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Bu farklılık için yapılan Posthoc (Tukey) test sonucuna göre; cinsel ilişki sıklığı faktörü açısından cinsel ilişki isteğinin eşi tarafından reddedilmesi sorusuna kısmen ve evet cevabı veren gruplar ile hayır ve evet cevabı veren gruplar arasındaki farklılıktan kaynaklandığı belirlenmiştir. Diğer alt faktörlerin grup ortalamaları arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır.

Tablo 4.25: Golombok-Rust cinsel doyum ölçeği alt faktör değerleri ve evlilik öncesinde veya sürecinde cinsellikle ilgili eğitim alma durumunun karşılaştırması

Faktörler	Değişken	Mean	SS	F	p
Cinsel ilişki sıklığı	Evet	3,7500	,50000	,005	,945
	Hayır	3,7969	1,33547		
İletişim	Evet	6,5000	1,00000	3,237	,077
	Hayır	4,5469	2,14498		
Doyum	Evet	7,5000	1,29099	,171	,680
	Hayır	7,8750	1,77728		

Faktörler	Değişken	Mean	SS	F	p
Kaçınma	Evet	2,5000	2,08167	,464	,498
	Hayır	3,4219	2,64758		
Dokunma	Evet	9,2500	2,06155	,395	,532
	Hayır	9,9688	2,22517		
Erken boşalma	Evet	6,2500	1,50000	,000	1,000
	Hayır	6,2500	1,77281		
Empotans	Evet	7,2500	,50000	,236	,629
	Hayır	7,7813	2,17101		

GRISS alt ölçek değerlerinin evlilik öncesinde veya sürecinde cinsellikle ilgili eğitim alma durumunun karşılaştırmasında $p = 1,0 > ,05$ olarak saptanmış ve istatistiksel olarak anlamlılık saptanmamıştır.

Tablo 4.26: Golombok-Rust cinsel doyum ölçeği alt faktör değerleri ve yaşanan cinsel problemlerin evlilikte anlaşmazlık nedeni olarak görme durumunun karşılaştırması

Faktörler	Değişken	Mean	SS	F	p
Cinsel ilişki sıklığı	Evet	4,1250	1,45774	,151	,928
	Hayır	3,8000	1,19649		
	Kısmen	3,7742	1,45395		
	Emin değilim	3,8750	1,12599		
İletişim	Evet	5,2500	1,98206	2,954	,039
	Hayır	5,5500	1,90498		
	Kısmen	4,2258	1,92717		
	Emin değilim	3,3750	2,92465		
Doyum	Evet	7,8750	1,95941	,084	,969
	Hayır	8,0000	1,89181		
	Kısmen	7,7419	1,75058		
	Emin değilim	7,8750	1,64208		

Faktörler	Değişken	Mean	SS	F	p
Kaçınma	Evet	3,2500	3,19598	3,782	,015
	Hayır	1,8500	2,30046		
	Kısmen	4,0968	2,53449		
	Emin değilim	4,2500	1,58114		
Dokunma	Evet	11,0000	1,41421	1,716	,173
	Hayır	10,3500	1,81442		
	Kısmen	9,3226	2,41367		
	Emin değilim	10,0000	2,50713		
Erken boşalma	Evet	7,2500	1,58114	2,420	,074
	Hayır	6,5000	1,57280		
	Kısmen	5,6452	1,78042		
	Emin değilim	6,6250	1,99553		
Empotans	Evet	10,2500	2,12132	5,149	,003
	Hayır	7,1500	1,72520		
	Kısmen	7,6774	2,15077		
	Emin değilim	7,8750	,83452		

GRISS alt ölçek değerlerinin yaşanan cinsel problemlerin evlilikte anlaşmazlık nedeni olarak görme durumunun karşılaştırmasında iletişim ($p = ,039 < 0,05$), kaçınma ($p = ,015 < 0,05$) ve empotans ($p = ,003 < 0,05$) alt boyutlarında anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Bu farklılıklar için LSD ve Posthoc (Tukey) testleri uygulanmıştır. İletişim alt faktörü için LSD testi uygulanmış ve sonuçta kısmen ve hayır cevabı veren gruplar ile hayır ve emin değilim cevabı veren gruplar arasındaki farklılıktan kaynaklandığı belirlenmiştir. Kaçınma ve empotans alt faktörleri için Tukey testi uygulanmış ve sonuçlar şu şekilde belirlenmiştir. Kaçınma boyutunda kısmen ve hayır cevabı veren gruplar arasında farklılık olduğu belirlenirken, empotans boyutunda evet cevabı verenlerin kısmen ve hayır cevabı verenlerle, hayır cevabı verenlerle evet ve kısmen cevabı verenler arasındaki farklılıktan kaynaklandığı belirlenmiştir. Diğer alt faktörlerin grup ortalamaları arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır.

Tablo 4.27: Golombok-Rust cinsel doyum ölçeği alt faktör değerleri ve boşanma nedeni olarak cinselliği görme durumunun karşılaştırması

Faktörler	Değişken	Mean	SS	F	p
Cinsel ilişki sıklığı	Evet	4,0000	1,32288	,102	,958
	Hayır	3,8276	1,25553		
	Kısmen	3,7727	1,23179		
	Emin değilim	4,0000	1,69031		
İletişim	Evet	4,8889	1,96497	6,162	,001
	Hayır	5,6897	1,73418		
	Kısmen	3,8182	1,99132		
	Emin değilim	3,0000	2,39046		
Doyum	Evet	7,3333	1,73205	1,667	,183
	Hayır	8,3793	1,61276		
	Kısmen	7,5000	1,84520		
	Emin değilim	7,3750	1,84681		
Kaçınma	Evet	3,4444	3,20590	5,536	,002
	Hayır	2,1724	2,07139		
	Kısmen	4,9091	2,56179		
	Emin değilim	3,2500	1,75255		
Dokunma	Evet	10,4444	1,23603	1,668	,183
	Hayır	10,2069	1,87806		
	Kısmen	9,1364	2,73070		
	Emin değilim	10,6250	1,59799		
Erken boşalma	Evet	7,1111	1,53659	1,998	,123
	Hayır	6,4483	1,74410		
	Kısmen	5,8182	1,91824		
	Emin değilim	5,3750	1,18773		
Empotans	Evet	9,4444	2,87711	3,932	,012
	Hayır	7,0000	1,30931		
	Kısmen	8,1818	2,40310		
	Emin değilim	7,8750	1,45774		

GRISS alt ölçek değerlerinin boşanma nedeni olarak cinselliği görme durumunun karşılaştırmasında iletişim ($p = ,001 < 0,05$), kaçınma ($p = ,002 < 0,05$) ve empotans ($p = ,012 < 0,05$) alt boyutlarında anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Bu farklılıkları belirlemek için Posthoc (Tukey) testi uygulanmıştır. İletişim alt faktöründe kısmen cevabı veren gruplar ile hayır cevabı veren gruplar arasında, emin değilim cevabı veren gruplar ile hayır cevabı veren gruplar arasındaki farklılıktan kaynaklandığı belirlenirken, kaçınma alt boyutunda ise kısmen cevabı veren gruplar ile hayır cevabı veren gruplar arasında, empotans boyutunda hayır cevabı verenler ile evet cevabı verenler arasındaki farklılıktan kaynaklandığı belirlenmiştir. Diğer alt faktörlerin grup ortalamaları arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır.

Tablo 4.28: Golombok-Rust cinsel doyum ölçeği alt faktör değerleri ve cinsel yaşamda eşine karşı cinsel şiddet uygulama durumunun karşılaştırması

Faktörler	Değişken	Mean	SS	F	p
Cinsel ilişki sıklığı	Evet	4,0000	.	,275	,761
	Kısmen	4,2000	1,48324		
	Hayır	3,7541	1,31220		
İletişim	Evet	6,0000	.	2,286	,110
	Kısmen	2,8000	1,30384		
	Hayır	4,7869	2,13787		
Doyum	Evet	6,0000	.	1,841	,167
	Kısmen	6,6000	2,19089		
	Hayır	7,8852	1,67430		
Kaçınma	Evet	2,0000	.	7,626	,001
	Kısmen	7,4000	3,36155		
	Hayır	3,0820	2,32591		
Dokunma	Evet	7,0000	.	2,087	,132
	Kısmen	11,4000	2,30217		
	Hayır	9,8525	2,16669		
Erken boşalma	Evet	5,0000	.	,569	,569
	Kısmen	5,8000	2,16795		
	Hayır	6,3770	1,66497		

Faktörler	Değişken	Mean	SS	F	p
Empotans	Evet	7,0000	.	1,622	,205
	Kısmen	9,4000	4,15933		
	Hayır	7,6721	1,89492		

GRISS alt ölçek değerlerinin cinsel yaşamda eşe karşı veya eşin size karşı cinsel şiddet uygulama durumunun karşılaştırmasında kaçınma ($p = ,001 < 0,05$) alt boyutunda anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Diğer alt faktörlerin grup ortalamaları arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır.

Tablo 4.29: Golombok-Rust cinsel doyum ölçeği alt faktör değerleri ve evlenme yaşının cinselliği etkileme durumunun karşılaştırılması

Faktörler	Değişken	Mean	SS	F	p
Cinsel ilişki sıklığı	Evet	3,3333	1,52753	1,355	,265
	Kısmen	3,2500	1,28174		
	Hayır	3,8696	1,22218		
	Bilmiyorum	4,3636	1,43337		
İletişim	Evet	5,3333	,57735	2,333	,082
	Kısmen	4,1250	2,10017		
	Hayır	5,0652	2,05915		
	Bilmiyorum	3,3636	2,20330		
Doyum	Evet	6,6667	1,52753	1,520	,218
	Kısmen	7,0000	2,00000		
	Hayır	8,0870	1,61694		
	Bilmiyorum	7,5455	1,96792		
Kaçınma	Evet	5,3333	4,93288	1,120	,348
	Kısmen	4,1250	2,69590		
	Hayır	2,9783	2,61185		
	Bilmiyorum	3,5455	1,91644		
Dokunma	Evet	10,0000	1,73205	3,490	,021
	Kısmen	9,1250	1,45774		
	Hayır	9,6739	2,21163		
	Bilmiyorum	11,7273	1,61808		

Faktörler	Değişken	Mean	SS	F	p
Erken boşalma	Evet	6,3333	1,52753	,359	,783
	Kısmen	6,3750	2,06588		
	Hayır	6,1304	1,72058		
	Bilmiyorum	6,7273	1,67874		
Empotans	Evet	9,0000	3,60555	1,665	,183
	Kısmen	8,0000	2,44949		
	Hayır	7,4565	2,04077		
	Bilmiyorum	8,8182	1,40130		

GRISS alt ölçek değerlerinin evlenme yaşının cinselliği etkileme durumunun karşılaştırmasında dokunma ($p = ,021 < 0,05$) alt boyutunda anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Bu farklılık için yapılan Posthoc (Tukey) test sonucuna göre; dokunma faktöründe bilmiyorum cevabı veren gruplar ile kısmen ve hayır cevabı veren gruplar, hayır cevabı veren gruplar ile bilmiyorum cevabı veren gruplar arasındaki farklılıktan kaynaklandığı belirlenmiştir. Diğer alt faktörlerin grup ortalamaları arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır.

5. ARAŞTIRMANIN GENEL BULGULARI

Araştırmanın amacı doğrultusunda çalışmaya katılan boşanmış veya boşanma sürecinde olan erkekleri tanıtıcı sonuçlar, evlilik ve boşanma sürecine ilişkin görüşleri ve Golombok-Rust cinsel doyum ölçeğine ilişkin tüm bulgular aşağıda yer almaktadır. Buna göre;

Çalışma çerçevesinde boşanmış veya boşanma sürecindeki erkeklerin yüzde 42,9'unun lisans ve yüzde 10'unun yüksek lisans düzeyinde eğitim aldığı ve yüzde 42,9'unun kentsel alanda yaşadığı belirlenmiştir.

Katılımcıların yüzde 61,4'ünün flört/arkadaşlık ederek evlendiği, bunu yüzde 17,1 oranıyla görücü usulü (zorlama olmadan), yüzde 4,3'ünün ise akraba evliliği yapmayı tercih ettiği ayrıca kaçarak evlenme oranının da yüzde 4,3 olduğu ve en düşük düzeyde tercih edilen evlenme şekli olduğu tespit edilmiştir.

Çalışma kapsamındaki erkeklerin yüzde 87,1'inin çekirdek aile şeklinde yaşadığı, gelirlerinin en az 1.000 TL, en çok 12.000 TL, ortalama 4.295 TL olduğu belirlenmiştir.

Çalışma çerçevesinde boşanmış veya boşanma sürecindeki erkeklerin evliliklerinden sahip oldukları çocuk sayıları incelenmiş; yüzde 40'ının çocuk sahibi olmadığı, yüzde 28,6'sının 1 çocuğa, yüzde 22,9'unun 2 çocuğa sahip olduğu ayrıca, evlilik sürelerinin en az 1, en çok 35, ortalama 8 yıl arasında olduğu belirlenmiştir.

Araştırmaya katılan erkeklerin yüzde 88,6'sının eşleri ile akrabalık durumunun olmadığı, erkeklerin yüzde 77,1'inin daha önce boşanma girişiminde bulunmadığı, yüzde 22,9'unun ise boşanma girişiminde bulunduğu, ayrıca yüzde 77,1'inin profesyonel destek almadığı ve destek alınan meslek grubunun ise yüzde 11,4'ünün aile danışmanına başvurmayı tercih ettiği belirlenmiştir.

Çalışmaya katılan erkeklere göre, yüzde 58,6'sı boşanmaya ilk kendisinin karar verdiğini belirtirken bu oranın eşlerin oranları ile yakın olduğu belirlenmiştir. Ayrıca

boşanma başvurusunu gerçekleştiren kişinin yüzde 50 oranıyla yine erkek katılımcıların olduğu ve eşlerinin başvuru oranının ise yüzde 45,7 olduğu saptanmıştır.

Boşanma kararını eşi verdiyse bu karara kendisinin verdiği tepkiler incelenmiş ve erkeklerin yüzde 10'unun tanıdık ve yakın akrabaları ikna için devreye soktukları, yüzde 7,1'inin evi terk ettiği ve aynı oranla tepki göstermediği, yüzde 5,7'sinin ise ayrılmayacağını belirttiği tespit edilmiştir.

Çalışmaya katılan erkeklerin yüzde 27,1'i boşanma olgusunun kötü, yüzde 22,9'u iyi, yüzde 25,7'sinin huzurlu, yüzde 20'sinin olumlu hissettiği tespit edilmiştir.

Katılımcıların boşanma kararı vermesini etkileyen en önemli sorunların neler olduğu incelendiğinde; yüzde 67,1'i ilgisizlik ve beklentilerin gerçekleşmemesi, yüzde 40'ı kıskançlık/eş baskısı, yüzde 37,1'i cinsel problemler ve yüzde 35,7'si başka birisinin varlığı, yüzde 32,9'unun maddi sorunlar / işsizlik, yüzde 27,1'i anne-baba müdahalesi, yüzde 11,4'ü alkol, kumar gibi kötü alışkanlıklar seçeneklerini işaretledikleri belirlenmiştir.

Erkeklerin yüzde 78,6'sının evliliklerinde cinsel işlev bozukluğu sorunu yaşamadığı, yüzde 4,3'ünün cinsel işlev bozukluğu tedavisi için profesyonel destek aldığı belirlenirken, eşlerinin yüzde 62,9'unun cinsel işlev bozukluğu sorunu yaşamadığı ve yüzde 1,4'ünün tedavi için profesyonel destek aldığı tespit edilmiştir.

Katılımcıların yüzde 41,4'üne göre cinsellikle ilgili sorunların evliliği kısmen etkilediğini belirtirken, yüzde 24,3'ü hiç etkilemediğini, yüzde 18,6'sı ise çok olumsuz etkilediğini belirtmiştir.

Ayrıca çalışmaya katılan erkekler evliliklerindeki cinsel yaşamı yüzde 34,3'ü kısmen doyurucu, yüzde 22,9'u iyi, yüzde 18,6'sı kötü düzeyde doyurucu bulduğu belirlenmiştir.

Çalışma çerçevesindeki boşanmış veya boşanma sürecindeki erkeklerin yüzde 27,1'i eşini aldatmış, yüzde 72,9'ü ise eşini aldatmamıştır. Ayrıca, erkeklerin yüzde 10'unun eşleri tarafından aldatıldığı belirlenmiştir.

Erkeklerin yüzde 88,6'sı evlilik süresince eşini cinsel ilişkiye zorlamadığı ancak, yüzde 51,4'ünün cinsel ilişki isteğinin eşi tarafından reddedildiği belirlenirken, erkeklerin de yüzde 81,4'ü eşinin cinsel ilişki isteğini reddettiği belirlenmiştir.

Erkeklerin yüzde 44,3'ü evliliklerindeki cinsel uyum problemlerinin evlilik uyumunu bozduğunu belirtirken, cinsel uyum sorununun evlilik uyumunu bozma durumu ile cinsellikle ilgili sorunların evliliği etkileme durumu arasında da anlamlı bir ilişki bulunmuştur (Pearson Chi-Square $p = ,000 < 0,05$).

Katılımcıların evlilik ilişkisindeki cinsel yaşamlarını etkileyen faktörler incelendiğinde; yüzde 68,6'sını tartışmalar, yüzde 57,1'i sevginin bitmesi, yüzde 30'u eşin çekici olmaması, yüzde 22,9'u cinsel yetersizlikler, yüzde 25,7'si aldatma, yine aynı oranla eşin bakımsız olması, yüzde 20'si ten uyumsuzluğu ve cinsellikle ilgili bilgi eksikliği seçeneklerini işaretlerken ve yüzde 4,3'ünün şiddet seçeneğinin işaretlendiği belirlenmiştir.

Çalışmaya katılan erkeklerin yüzde 91,4'ü evlilik öncesi ve evlilik süresince cinsellikle ilgili herhangi bir eğitim almadığını ayrıca, yüzde 65,7'sine göre evlenme yaşının cinselliği etkilemediği belirlenmiştir.

Erkeklerin eşlerine karşı genel duyguları; yüzde 61,4'ünün hayal kırıklığı yaşadığı, yüzde 35,7'sinin gerginlik hissettiği, yüzde 30'unun şaşkınlık yaşadığı, yüzde 28,6'sının pişmanlık, yüzde 27,1'inin öfkeli, yüzde 14,3'ünün nefret içinde olduğunu ve aynı oranla mutlu hissetmenin işaretlendiği belirlenirken, en az yüzde 4,3 oranıyla korku hissetme seçeneğinin işaretlendiği belirlenmiştir.

Çalışma çerçevesinde erkeklerin boşanmaya ilk karar veren kişinin boşanma nedeni olarak cinselliği görme durumu arasında anlamlı bir ilişki olmadığı belirlenirken,

erkeklerin eşinin cinsel işlev sorunu yaşaması ile cinsel problemleri evlilikte anlaşmazlık nedeni olarak görme durumu arasında ise anlamlı bir ilişki olduğu belirlenmiştir.

Araştırmaya katılan erkeklere göre eşlerinin cinsel ilişki isteğini reddetmesinin evlilik süresince eşi aldatma durumu arasında ilişki olmadığı saptanmıştır.

Araştırma kapsamındaki erkeklerin GRISS alt faktör değerleri incelendiğinde; cinsel ilişki sıklığı faktör ortalamaları ($3.814 < 5$)'na göre cinsel ilişki sıklığı konusunda sorun yaşamadığı, iletişim alt faktör ortalaması ($4.628 < 5$)'na göre iletişim sorunu olmadığı, doyum alt faktör ortalaması ($7.828 > 5$)'nin yüksek olması sonucu cinsel doyum düzeylerinin düşük olduğu, kaçınma alt faktörü ortalaması ($3.328 < 5$)'na göre erkeklerin cinsel yaşamlarında kaçınma düzeylerinin düşük olduğu, dokunma alt faktör ortalaması ($9.914 > 5$)'sının yüksek olması sonucu cinsel yaşamlarında dokunma düzeylerinin düşük olduğu, erken boşalma alt faktör ortalaması ($6.214 > 5$)'na göre erkeklerin evliliklerindeki cinsel ilişkilerinde erken boşalma sorunu yaşadığı, empotans alt faktör ortalaması ($7.771 > 5$)'nin yüksek olması sonucu empotans sorunu yaşadığı belirlenmiştir.

Evlenme yaşının ölçek alt faktörleriyle ilişkisini belirlemek için yapılan analizde evlenme yaşı ile dokunma alt faktör arasında anlamlı ($p = ,021 < 0,05$) bir ilişki olduğu, evlilik sürecinde yaşanan şiddet olgusunun ölçek alt faktörleriyle ilişkisini belirleyen analizde ise şiddetin varlığı ile kaçınma alt faktör arasında anlamlı ($p = ,001 < 0,05$) bir ilişki olduğu belirlenmiştir.

Evlilik sürecinde boşanma nedeni olarak cinselliği görme durumu ile ölçek alt faktörleriyle ilişkisini belirlemek için yapılan analizde iletişim ($p = ,001 < 0,05$), kaçınma ($p = ,002 < 0,05$) ve empotans ($p = ,012 < 0,05$) alt faktörleri arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur.

Evlilik sürecinde yaşanan cinsel sorunların evlilikte anlaşmazlık nedeni olarak görme durumu ile ölçek alt faktörleriyle ilişkisini ortaya koymaya yönelik yapılan analizde

iletişim ($p= ,039 < 0,05$), kaçınma ($p= ,002 < 0.015$) ve empotans ($p= ,003 < 0.05$) alt faktörleri arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur.

Evlilik sürecinde yaşanan cinsel uyum sorunlarının evlilik uyumunu bozma nedeni olarak görme ile ölçek alt faktörleriyle ilişkisini ortaya koymaya yönelik yapılan analizde iletişim ($p= ,002 < 0,05$), kaçınma ($p= ,000 < 0.015$) ve cinsel ilişki sıklığı ($p= ,026 < 0.05$) alt faktörleri arasında anlamlı bir ilişki belirlenmiştir.

Evlilik sürecindeki aldatma durumu ile ölçek alt faktörleriyle ilişkisinin ortaya koyan analizde aldatma durumu ile ölçek alt faktörleri arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur.

Evlilik sürecinde cinsel yaşamını doyurucu bulma ile ölçek alt faktörleriyle ilişkisini belirleyen analizde kaçınma ($p= ,005 < 0.015$) alt faktöründe anlamlı bir ilişki bulunmuştur.

Evlilik sürecinde eşlerin akraba olması ile ölçek alt faktörleriyle ilişkisinin ortaya belirlemeye yönelik yapılan analizde iletişim ($p= ,012 < 0.015$) alt faktöründe anlamlı bir ilişki bulunmuştur.

Evlilik sürecindeki aile türü ile ölçek alt faktörleriyle ilişkisini ortaya koymaya yönelik yapılan analizde aile türü ile alt faktörler arasında anlamlı bir ilişki bulunmamıştır.

Katılımcıların tercih ettiği evlenme şekli ile ölçek alt faktörleriyle ilişkisinin ortaya koymaya yönelik yapılan analizde iletişim ($p= ,019 < 0.015$) alt faktöründe anlamlı bir ilişki bulunmuştur.

Araştırmaya katılan erkek bireylerin yaşamının çoğunluğun geçtiği yer ile ölçek alt faktörleriyle ilişkisini belirlemek için yapılan analizde cinsel ilişki sıklığı ($p = ,009 < 0,05$) ve iletişim ($p = ,05 < 0,05$) alt boyutlarında anlamlı bir farklılık bulunmuştur.

Ayrıca katılımcıların eğitim durumları ile ölçek alt faktörleriyle ilişkisini belirlemeye yönelik yapılan analizde iletişim ($p = ,05 < 0,05$) alt boyutunda anlamlı bir farklılık bulunmuştur.

6. TARTIŞMA ve SONUÇ

6.1 BOŞANMA SÜRECİNDEKİ ERKEKLERİN DEMOGRAFİK ÖZELLİKLERİNE GÖRE BOŞANMA KARARI VERMESİNİ ETKİLEYEN FAKTÖRLERE İLİŞKİN SONUÇLAR

Çalışmaya katılan erkeklerin öğrenim durumunu dağılımına bakıldığında yarısından fazlasının lisans ve yüksek lisans düzeyinde olduğu ve yaşamlarının çoğunluğunun kentsel alanda geçtiği belirlenmiştir.

Boşanmış ve boşanma sürecindeki erkeklerin çoğunluğu flört/arkadaşlık ederek evlendiği, bunu ikinci sırada görücü usulü ve zorlama olmadan, akraba evliliği ve kaçarak evlenme şekillerinin çok düşük düzeyde tercih edildiği belirlenmiştir. Araştırmaya katılan erkeklerin çoğunluğunun kentsel alanda yaşaması ve kent kültürünün yansması olarak flört/arkadaşlık ederek evlenme şeklini seçmiş olması; geleneksel aile, çevre ve kültürel baskının kentsel alanda az olmasından kaynaklandığı düşünülmektedir.

Arslan ve arkadaşları (2000)'nin yaptıkları çalışmada, çiftlerin yüzde 19.6'sı görücü usulü ile yüzde 80.4'ü flört/arkadaşlık ederek evlendiğini belirlemiştir. Fışiloğlu (2001), akraba evliliği ile evlilik uyumu arasındaki ilişkiyi araştırmış ve Türkiye'de akraba evliliğinin halen tercih edilen bir evlilik biçimi olduğunu saptamıştır. Aynı araştırmasında evli 150 çift ile çalışmış, bu çalışmada akraba evliliğini temsil eden 68 çift, akraba olmayan evliliği temsil eden 82 çift bulmuştur. Araştırma, akraba evliliği yapan çiftlerde daha düşük evlilik uyumu gösterdiğini saptamıştır.

Çalışma kapsamındaki erkeklerin aile türüne baktığımızda, büyük çoğunluğu çekirdek aileye tipine sahiptir. Bu durum erkeklerin çoğunun kentsel alanda yaşamasından ve kentsel alanda çekirdek aile yapısının ağırlıkta olmasından kaynaklandığı düşünülmektedir. Ayrıca sahip oldukları çocuk sayıları incelendiğinde çekirdek aile

yapısı ile paralellik gösteren sayıda çocuk sahibi (minimum 1, maksimum 5, ortalama 1) oldukları belirlenmiştir.

Çalışmaya katılan erkeklerin gelir durumlarına bakıldığında ise, minimum 1.000 TL, maksimum 12.000 TL ve ortalama 4.295 TL olarak belirlenmiştir.

Araştırma kapsamındaki erkeklerin evliliklerinden sahip oldukları çocuk sayıları incelendiğinde katılımcıların beşte ikisinin çocuk sahibi olmadığı, en fazla 1 veya 2 çocuğa sahip olmayı tercih ettikleri görülmektedir. Günümüzde gerçekleştirilen evliliklerde, eşlerin çocuk sahibi olmayı tercih etmedikleri veya az sayıda çocuğa sahip olmak istediği anlaşılmaktadır. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı tarafından 2006 yılında yapılan bir çalışmaya göre, boşanmış bireylerin yüzde 43,85'inin çocuk sahibi olmadığı, yüzde 56'sının ise çocuk sahibi olduğu belirlenmiştir. Taşköprü (2013) yapmış olduğu çalışmada, çocuk sahibi olan kişilerin olmayanlara nazaran evlilik tatminlerinin daha az olduğunu ifade etmiştir.

Çalışmaya katılan erkeklerin evlilik sürelerine bakıldığında, minimum 1, maksimum 35 ve ortalama 8 yıl arasında olduğu, erkeklerin eşleri ile akrabalık durumları incelendiğinde ise büyük oranla eşler arasında akrabalık durumunun olmadığı belirlenmiştir. Eşler arasında akrabalık durumunun olmaması eşlerin evlenme şekli olarak flört/arkadaşlık etmeyi tercih etmelerinden kaynaklandığı düşünülmektedir. Akraba evliliklerinin az olması, geleneksel geniş aile tipinin azalması ve bunun yerine kentsel alanların temel özelliğini oluşturan çekirdek aile yapısının yer aldığını ve çekirdek aile bireylerinin akraba evliliklerini tercih etmedikleri şeklinde yorumlanabilir.

6.2 BOŞANMA SÜRECİNDEKİ ERKEKLERİN BOŞANMA KARARI VERMELERİNİ ETKİLEYEN FAKTÖRLERE İLİŞKİN SONUÇLAR

Erkeklerin yaklaşık beşte dördünün daha önce boşanma girişiminde bulunmadığı, ancak beşte birinin boşanma girişiminde bulunduğu belirlenmiştir. Araştırma kapsamında boşanmalara ilişkin bulguların incelenmesi sonucunda katılımcıların çoğunun daha önceden boşanma girişiminde bulunmadığı, profesyonel destek alan eş oranının düşük düzeyde olduğu, destek alınan meslek grubunun daha çok aile danışmanı olduğu

saptanmıştır. Baltacı (2010) tarafından gerçekleştirilen çalışmada, evli kadınlara devlet kanalı ile ücretsiz servis verilen aile danışmanlığı hizmetini bilip bilmedikleri sorgulanmış ve evli kadınların yüzde 72,7'sinin bu hizmetten haberdar olmadığı, yüzde 27,3'ünün ise haberinin olduğu belirlenmiştir. Diğer taraftan evli kadınların yüzde 54'ünde aile danışmanlığına danışma yatkınlığının var olduğu belirlenmiştir. Göç (2006) ise çalışmasına katılanların çok büyük bir çoğunluğunun aile danışmanlığı yardımı almak istediklerini saptamıştır.

Çalışmaya katılan erkeklere göre, boşanmaya ilk hangi eşin karar verdiği sorgulanmış ve boşanma kararını veren kişinin çoğunlukla erkeklerin olduğu ancak bu oranın kadınlara ait oran ile yakın olduğu ve ayrıca boşanma başvurusunu gerçekleştiren eşlerin oranları birbirine yakın olduğu belirlenmiştir. Ülkemizde ataerkil ve toplumsal cinsiyet eşitsizliğine dayalı bir kültürel yapının olmasından dolayı erkeklerin daha önce boşanma kararı vermesi ve bunun için adli makamlara başvurması beklenen bir durumdur. Ancak, kentsel yapının beraberinde kültürel değişimleri de etkilediği düşünüldüğünde, kadınların da erkeklerle aynı oranda boşanma kararı vermesi toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin etkilerinin azalmaya başladığını gösteren önemli bir durum olarak düşünülebilir. İşsever ve ark. (2000) tarafından gerçekleştirilen araştırmada ise, 3060 boşanma vakasının yüzde 67.21'i kadın, yüzde 32.9'u erkekler tarafından açıldığı tespit edilmiştir. Çalışmanın sonucuna göre; erkeklerin daha önce boşanma kararı alması ve ilk boşanma başvurusunda bulunmasının çalışmanın tamamını erkeklerin oluşmasından kaynaklandığı düşünülmektedir.

“Boşanma kararını eşiniz verdiyse buna sizin tepkileriniz nelerdir?” şeklindeki sorgulamaya bakıldığında, erkeklerin çoğunluğunun tanıdık ve yakın akrabaları ikna için devreye koydukları seçeneği ilk sırada ve bunu evi terk etme, tepki göstermeme ve ayrılmayacağını belirtme seçenekleri takip etmiştir. Andersson (1995), İsviçre’de boşanma risk yatkınlıklarını değerlendirdiği incelemede; boşanmayı talep eden kadınların eşleri çoğunlukla (yüzde 40,9) boşanmayı istemediği, vakaların yarısının (yüzde 49,8) boşandığı için pişmanlık duyduğu saptanmıştır. Morokoff ve Ruth araştırmalarında 165 boşanmış kadın ve erkeğin örneklem grubu ile gerçekleştirdiği çalışmasında; kadınların boşanma kararına eşleri genelde (yüzde 43,7) tepki

göstermediği, yüzde 18,7'sinin ise ayrılmayı istemediği ve kadınların yüzde 63,3'ünün boşanma sebebiyle pişmanlık duymadığı saptanmıştır. Olguların nerede ise tamamı (yüzde 98,7) boşanma kararını kendisinin aldığını ve eşlerinin bu karara yüzde 51,3 oranıyla 'ayrılmamakta direnme' şeklinde tepki gösterdiği belirlenmiştir (Gilliland-Morokoff 1993).

Çalışmaya katılan erkekler boşanma olgusunu; dörtte biri oranıyla kötü, dörtte bir oranıyla iyi, dörtte bir oranıyla huzurlu, yine dörtte bir oranıyla olumlu şekilde değerlendirdiği saptanmıştır. Erkeklerin boşanma olgusunu değerlendirme şekilleri arasında kötü bir olgu olarak algılaması ilk sırada yer almıştır.

“Size göre, aşağıda yer alana boşanma kararınızı etkileyen en önemli sorunları önem sırasına göre sıralayınız” şeklindeki sorgulamada birinci sırada ilgisizlik ve beklentilerin gerçekleşmemesi, ikinci sırada kıskançlık/eş baskısı, üçüncü sırada cinsel problemler ve bunları sırasıyla başka birinin varlığı, maddi sorunlar / işsizlik, anne-baba müdahalesi, alkol, kumar gibi kötü alışkanlıklar olduğu saptanmıştır. Çalışmaya katılan erkeklere göre, cinselliği boşanma nedeni olarak görme üçüncü sırada yer almış ve kişilerin evliliklerinden, eşlerinden beklentilerini daha yoğun hissetmesi ile cinsel yaşamı daha arkada sıralamalarına neden olduğu şeklinde yorumlanabilir. Boşanma nedeni olarak büyük çoğunlukla eşin ilgisiz davranması ve evlilikten beklentilerin gerçekleşmemesi durumu ise, eşlerin ilişkilerinde iletişim sorunu yaşadığını göstermektedir. Eşlerin birbirlerinden beklenti, istek ve duygularını açık bir iletişim kullanarak aktaramamaları nedeniyle genelde hayal kırıklığı yaşanmasına ve evliliğin boşanma ile sonuçlanmasına neden olduğu düşünülmektedir. O halde eş ilişkisinde ilgi gereksiniminin karşılanması ve beklentilerin neler olduğu, kıskançlık, cinsel sorunlar, anne baba müdahaleleri ve ailede başka birilerinin varlığına ilişkin durumların eş ve evlilik terapisi sürecinde daha fazla ele alınarak ve tartışılması gereğini ortaya koymaktadır. Bu amaçla, aile danışmanlığı/terapisi yapan ilgili profesyonellerin bu konulara dikkat etmesi önerilmektedir.

TBMM (2016) araştırma komisyon raporunda ayrılık sebepleri sıralamasında; yakın çevrenin evlilik yaşamına etkide bulunması ile duygusal ilişkinin bitmesi, aldatma,

maddi problemler, kötü muamele, cinsel yaşam sorunları ve işsizlik şeklinde belirlendiği görülmüş ve bu araştırmada da olduğu gibi cinselliğin ilk sırada yer almamasını desteklemektedir.

6.3 BOŞANMIŞ VEYA BOŞANMA SÜRECİNDEKİ ERKEKLERE GÖRE EVLİLİKLERİNDEKİ CİNSEL YAŞAMLARINA İLİŞKİN SONUÇLAR

Erkeklerin evliliklerindeki cinsel işlev bozukluğu sorunu yaşama durumlarına verdiği cevaplar incelendiğinde; çoğunlukla cinsel işlev bozukluğu sorunu yaşamadığı, sorun yaşayanların tedavi için profesyonel destek alma durumlarına bakıldığında ise tedavi olanların oranının oldukça az olduğu saptanmıştır. Eşlerinin cinsel işlev bozukluğu yaşama durumlarına bakıldığında ise büyük çoğunluğu bu sorunu yaşamadığı ve yaşayanların ise yaklaşık dörtte biri (yüzde 1,4) tedavi için profesyonel destek aldığı belirlenmiştir. CETAD (2008) tarafından cinsel yaşam ve sorunları başlıklı çalışmasında, erkeklerin yaklaşık yüzde 40'ının yaşamları boyunca en az 1 kez cinsel işlev bozukluğu yaşadığı, bunun yaklaşık 3 veya 4 erkekten birine denk geldiği, kadınlarda ise yüzde 30-60'ının hayatları süresince en az bir kez cinsel işlev bozukluğu yaşadığı saptanmıştır.

Cinsellikle ilgili sorunların evliliği etkileme durumu için yapılan sorgulamada erkeklere göre ilk sırada kısmen etkilediği, ikinci sırada hiç etkilemediği ve üçüncü sırada çok olumsuz etkisinin olduğu belirlenmiştir. Bu sonuca göre evlilik sürecinde yaşanan cinsel sorunlar evlilik ilişkisini kısmen etkileyen bir faktör olarak ilk sırada yer aldığı görülmektedir. Ancak cinselliğin sorun olarak görüldüğü her evlilik boşanma ile sonuçlanmamakta ve cinsel sorunların çözümlenmesi ile evlilik devam etmektedir. Ayrıca, sorunların çözülememesi veya boşanmaya götürecek kadar etkili olması durumunda boşanmanın nedeni olabilmektedir. Frank (1976), cinsel problemler ve evlilik sorunları sebebi ile doktor tedavisine müracaat eden eşleri incelediği araştırmasında; evlilik yaşamlarını kötü olarak değerlendiren çiftlerin cinsel problemleri sık yaşadıklarını (yüzde 81.5) ve cinsel hayatlarını genelde kötü olarak (yüzde 60) tanımladıklarını saptamıştır. Bu bulgular araştırma verilerini desteklemektedir.

Cinsel işlev bozukluğu yaşama durumu ile cinselliğin evliliğe etkisi arasındaki korelasyona bakıldığında zayıf düzeyde pozitif yönde ($r= ,438$) bir ilişki (korelasyon) olduğu belirlenmiştir. Yani eş ilişkisinde cinsel işlev bozukluğuna sahip olma düzeyi arttıkça bunun evliliği zayıf düzeyde de olsa olumsuz etkilediğini söylemek mümkündür.

Çalışmaya katılan erkeklerin evliliklerindeki cinsel yaşamlarının doyuruculuğuna ilişkin görüşleri incelendiğinde ilk sırada kısmen doyurucu, ikinci sırada iyi düzeyde doyurucu ve üçüncü sırada ise kötü olduğu belirlenmiştir. Dolayısıyla katılımcıların yaklaşık yarısı evliliğindeki cinsel yaşamı doyurucu bulurken diğer yarısı ise doyurucu bulmamıştır. Evlilikte cinsel yaşamın doyurucu olmaması cinsel sorunların ortaya çıkmasına ve evliliğin olumsuz etkilenmesine ve çözülemediği durumda boşanma sürecini başlatabileceği göz önünde bulundurulmalıdır.

Çalışmaya katılan erkeklerin dörtte biri eşini aldatmış ve dörtte üçü ise eşini aldatmamıştır. Ayrıca, erkeklerin yaklaşık onda biri eşi tarafından aldatılırken, onda dokuzunun aldatılmaması belirlenen önemli bir diğer sonuçtur.

Amerika Birleşik Devletlerinde 2012 yılında yapılan bir araştırmaya göre, evli erkeklerin yüzde 22'sinin evlilik süresince eşini en az bir kere aldattığı ve kadınların ise yüzde 14'nün eşini en az bir kez aldattığı saptanmıştır. Ayrıca, Türkiye'de 2011 yılında 1004 kişinin katılımıyla gerçekleştirilen bir araştırma sonucuna göre Türk erkeklerinin dörtte birinden fazlası ve Türk kadınlarının yüzde 11'i partnerlerine sadık olmadığı belirlenmiştir. Dolayısıyla bu çalışmanın sonuçları da her dört erkekten birinin en az bir kere eşini aldattığı ortaya çıkan önemli bir sonuç olup Amerika'daki ve ülkemizdeki çalışma ile benzerlik göstermektedir (www.dbe.com.tr/, 2017).

Erkeklerin yarıya yakını evlilik ilişkilerinde cinsel uyum problemlerinin evlilik uyumlarını bozduğunu belirtmiştir. Cinsel uyum sorununun evlilik uyumunu bozma durumu ile cinsellikle ilgili sorunların evliliği etkileme durumu arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur (Pearson Chi-Square $p= ,000 < 0,05$).

Erkeklerin çoğunluğunun evlilik sürecinde eşini cinsel ilişkiye zorlamadığı saptanmış ancak, üçte ikisinin cinsel ilişki isteğinin eşleri tarafından reddedildiği belirlenmiştir. Yani araştırmaya katılan her üç erkekte ikisinin cinsel ilişki isteğinin eşleri tarafından reddedildiği ortaya çıkan en önemli sonuçlardır. Aynı şekilde erkeklerin yarısından fazlası da eşlerinin cinsel ilişki isteğini reddettiğini belirtmiştir. Cinsel ilişki isteği reddedilen eş, diğer eşin bu isteğini karşılıklı olarak reddettiği görülmektedir. Cinsel yaşam evlilik ilişkisinin en önemli bileşenidir. Dolayısıyla eşler arasında bu gereksinimin karşılanmaması, ilişkide şiddet uygulama, kaçınma, iletişim kurmama, aldatma ve hayal kırıklıklarına neden olabileceği bilinen bir gerçektir. Çalışmanın bu sonuçları ile evlilikte cinsel ilişki sorunlarının varlığı evliliği olumsuz etkilediği ve boşanmaya giden bu süreçte cinsel sorunların etkisinin yadsınamayacak düzeyde olduğu görülmektedir.

Evlilik ilişkisinde cinsel yaşamı etkileyen faktörlerin dağılımına bakıldığında, ilk sırada tartışmalar, ikinci sırada sevginin bitmesi onu sırayla, eşin çekici olmaması, cinsel yetersizlikler, aldatma, eşin bakımsız olması, ten uyumsuzluğu ve cinsellikle ilgili bilgi eksikliği olduğu görülmektedir. Şiddet uygulanma, en az uygulanan faktördür. Eşlerin cinsel yaşamını etkileyen önemli faktörlerin başında eşler arasında yaşanan tartışmalar ve sevginin bitmesi saptanan önemli ikinci faktördür. Yani tartışmalar ve sevginin bitmesiyle cinsel sorunların oluştuğunu ve cinsel ilişkinin bu durumdan olumsuz etkilendiğini söylemek mümkündür.

Çalışmaya katılan erkeklerin büyük çoğunluğunun evlilik öncesi ve evlilik süresince cinsellikle ilgili herhangi bir eğitim almadığı belirlenmiştir. Ayrıca, erkeklerin üçte ikisine göre evlenme yaşının cinselliği etkilemediği ve üçte birine göre ise etkilediği belirlenmiştir. Evlenme şekli ile evlenme yaşının cinselliği etkileme durumu arasındaki ilişkiye bakıldığında ters yönde (negatif) ve zayıf bir ilişki ($r = -.129$) olduğu belirlenmiştir. Ayrıca, aile tipi ile evlenme yaşının cinselliği etkileme durumu arasında ise anlamlı bir ilişkinin olmadığı ($p = .636 > 0,05$) belirlenmiştir.

Erkeklerin, eşlerine karşı hissettiği duyguların dağılımında, ilk sırada hayal kırıklığı içinde olma, ikinci sırada gerginlik ve sırayla şaşkınlık, pişmanlık, öfke, nefret ve mutlu hissetme yer alırken ve en az hissedilen duygunun korku olduğu saptanmıştır.

Çalışma çerçevesinde boşanmaya ilk karar veren kişinin, boşanma nedeni olarak cinselliği görme durumu arasında anlamlı bir ilişkinin olmadığı, eşin cinsel işlev sorunu yaşaması ile cinsel problemlerin evlilikte anlaşmazlık nedeni olarak görme durumu arasında anlamlı bir ilişkinin olduğu saptanmıştır.

Donely-Denise (1993) cinsellik ve evlilik mutluluğunu değerlendirdiği incelemesinde cinselliğin evliliğe etki etme oranını yüzde 85,9, evlilik mutluluğunun cinselliğe olan etkisini ise yüzde 74,9 olduğunu saptamıştır. Yapılan incelemelere göre cinsel problemlerin ana sebebi gündelik yaşamdaki tartışma, maddi sorunlar gibi problemlerdir.

Çalışma çerçevesinde eşin cinsel ilişki isteğini reddetmesi ile evlilik süresince eşin aldatma durumu arasında ilişkinin olmadığı saptanmıştır.

Ayrıca boşanmaya ilk karar veren kişinin boşanma nedeni olarak cinselliği görme durumu arasında ise anlamlı bir ilişki (Pearson Chi-Square $p = ,043 < 0.05$) olduğu belirlenmiştir. Youn, (2009) evlilik yaşamında cinsellik açısından eşlerin birbirlerinin gereksinimlerine cevap verip vermemelerinin yanında, bu gereksinimlere ne biçimde cevap verdiklerinin de kişilerin cinsel hayatlarında önemli olduğunu belirtmiştir.

Ayrıca erkeklerin evlilik süresi ile eşini aldatma durumu arasında bir ilişki olmadığı belirlenmiştir. Yani buna göre, evlilik süresi arttıkça aldatma durumunun arttığını söylemek mümkün değildir. Çağ ve Yıldırım'ın (2013) incelemesinde evlilik süresinin evlilik tatminine istatistiksel bakımdan anlamlı seviyede etki etmediğini raporlamış ve bunun çalışmamızı destekler nitelikte olduğu görülmüştür.

6.4 GOLOMBOK-RUST CİNSEL DOYUM ÖLÇEĞİ SONUÇLARI

“Cinsellik; temas, mahremiyet, duygusal yakınlık, zevk, şefkat ve aşk gibi temel insan ihtiyaçlarının karşılanmasına bağlıdır. Cinsellik, birey ile sosyal yapılar arasındaki etkileşim aracılığıyla oluşur. Bu nedenle cinsellik bireysel, kişilerarası ve toplumsal mutluluk/iyilik için gerekli yapı taşlarından biridir” (Özdemir 2014, s. 6).

Araştırmanın elde edilen sonuçları doğrultusunda katılımcıların demografik özellikleri esas alınarak Golombok-Rust Cinsel Doyum Ölçeğinin alt faktörlerine göre karşılaştırmalar yapılmış ve sonuçlar arasında anlamlı farklılıklar olup olmadığına ilişkin hipotez testleri yapılmıştır. Elde edilen hipotez testlerinin sonuçları aşağıda yer almış ve tartışılmıştır.

Ölçeğin değerlendirilmesinde hem ölçek toplam puanı, hem de alt boyutlardan elde edilen puanlar kullanılabilir. Yüksek puanlar cinsel işlevde ve ilişkinin niteliğinde bozulma olduğunu belirtirken, elde edilen ham puanlar daha sonra 1 ile 9 arasında değişen standart puanlara (5 kesme noktasıdır) dönüştürülebilmekte, 5 puan ve üzerinde olan puanlar cinsel ilişkinin veya cinsel işlevin bozulması olarak tanımlanmaktadır.

Buna göre; cinsel ilişki sıklığı faktör ortalaması ($3.814 < 5$)’nin sonucuna göre bu araştırma kapsamındaki erkeklerin cinsel ilişki sıklığı konusunda sorun yaşamadığı belirlenmiştir. Cinsel ilişki sıklığı (az veya çok olması), evlilik uyumunu etkilemektedir.

İletişim alt faktör ortalaması ($4.628 < 5$)’na göre erkeklerin cinsel yaşamı ile ilgili iletişim sorunu yaşamadığı sonucu ortaya çıkmıştır. Yani araştırma kapsamındaki erkeklerin cinsel yaşamları ile ilgili olarak eski eşleri ile iletişim sorunu yaşamadığı anlamına gelmektedir. Arslan (1996) erkeklerin eşlerine göre cinselliği daha rahat konuştuğunu ve kadınların yüzde 62’sinin eşleriyle cinsel konuları açıkça konuşabildiğini ortaya koyan çalışmasında; cinsel konuları eşleriyle rahatça konuşabilen evli bireyler, eşleriyle cinsel konuları konuşamayan çiftlere göre daha çok cinsel doyum yaşadığını saptamıştır.

Doyum alt faktör ortalaması ($7.828 > 5$)'na göre çalışmaya katılan erkeklerin cinsel yaşamında cinsel doyum düzeylerini düşük olarak gördüğünü ortaya koymaktadır. Yani çalışma kapsamındaki erkeklerin cinsel yaşamlarını doyurucu olmadığını söylemek mümkündür. Cinsel Sağlık Enstitüsü Derneği (CISED) Evli Bireylerin Cinsel Özgüven ve Cinsel Doyumlarına Etki Eden Durumlar konulu yazısında belirtildiği gibi; evli kişilerin cinsel özgüven, cinsel öz yeterlilik, evlilik hayat tatmin seviyeleri şahısların cinsel yaşantılarına olumlu katkı sağlayabilmektedir. Bu tanımlar kişilik, cinsel bilgi noksanlığı, travmatik yaşamlar, yetiştirilme biçimleri, kültür vs. ile direk ilişkilidir. Erkek bireyin cinsel tatmini ve cinsel özgüveninin kadınlardan daha çok olduğu varsayımına erişilmektedir. Evlenmiş erkeklerin eşlerinin cinsel özgüvenlerini ne şekilde arttırabilecekleri ve kendilerinin hangi davranış ve yaklaşımların bunun üzerinde etkin olacağı konusunda bilinçlenmeleri gerekmektedir.

Türkiye'nin içerisinde yer aldığı 12 ülkede gerçekleştirilen çalışmalara göre, erkeklerin yüzde 84'ü, kadınların yüzde 74'ü erkeklerin cinsel özgüveninin en önemli ögesinin eşini cinsel bakımdan tatmin edebilmesi olduğunu düşünmektedir. Genel anlamda kişilerin ilişkilerinde yaşadığı tatminle cinsel hayatlarındaki tatmin birbirinden ayrı olarak düşünülmemelidir. Cinsel tatmin hem ilişkinin farklı boyutlarındaki doyumdan etkilenmekte olup hem de farklı boyutlardaki doyumları etkilemektedir. Bu nedenle evlilik problemleri veya cinsel problemler için terapistlere başvuran evli bireylerin problemleri bütüncül bir şekilde ele alınması gerekmektedir (www.cised.org.tr/, 2017).

Kaçınma alt faktörü ortalaması ($3.328 < 5$)'na göre erkeklerin cinsel yaşamında kaçınma düzeyleri düşük çıkmıştır. Yani, çalışmaya katılan erkeklerin cinsel yaşamının kaçınma alt boyutunda sorun yaşamadıklarını ortaya koymaktadır.

Dokunma alt faktör ortalama ($9.914 > 5$)'na göre erkeklerin cinsel yaşamında dokunma düzeyi yüksek çıkmıştır. Yani araştırmaya katılan erkeklerin cinsel yaşamlarında dokunma ile ilgili önemli sorun yaşadıkları sonucu saptanmıştır. Ayrıca bu alt faktör, ölçek alt faktörleri arasında ortalaması en yüksek çıkan değerdir. Cinsel ilişkide dokunma fiziksel temasın en önemli ögesidir. Keçe'ye (2016) göre kadın ve erkek bakımından son derece keyifli olan bu birleşmede eşlerin deneyimledikleri cinsel

tiksinme sonucunda birbirlerine dokunmaktan kaçınma düşüncesine sevk ederek eşin ruh dünyasını, evliliklerini ve cinsel hayatlarını negatif yönde etkileyerek bu durumun devam ettirilemez biçime dönüşmesine sebep verebilir.

Erken boşalma alt faktör ortalaması ($6.214 > 5$)'na göre erkeklerin evlilik sürecindeki cinsel ilişkilerinde erken boşalma sorunu yaşadıklarını ortaya koymaktadır. Cinsel ilişkide erken boşalma, cinsel uyum ve doyum sorunlarına neden olabileceği gibi erkekler için de bu bir iktidarsızlık nedeni olarak algılanabilir ve dolayısıyla yetersizlik algısına neden olabilir. Keçe'ye (2016) göre erken boşalma, cinsel yaşam konusunda bilgi eksikliği ve yanlış düşünce kalıplarının, cinselliği sınırlayan negatif fikirlerin, cinsellikten korkma ve bu konu hakkında uyuşukluk, bireyin cinsel kişisel gelişiminin önündeki problemler arasındadır. Bu problemler çözülmeden kişinin kişisel cinsel gelişim konusunda veya kişisel olgunlaşma konusunda kendini geliştirmesi beklenmemektedir.

CETAD, erken boşalmayı hem erkeğin hem de eşinin zaman içinde cinsel yaşamını ve olağan hayatına negatif biçimde etki ederek başka cinsel problemlere sebep olduğunu belirtmiştir. Bu erkeklerde en fazla cinsel isteksizlik ve sertleşme problemlerine sebep olmakta ve erkeklerin erken boşalma problemlerini eşlerine hissettirmemeye çabalamaları ile eşler arasında iletişim problemlerine ve buna bağlı olarak cinsel problemlere sebep olacağı ifade edilmektedir.

Empotans alt faktör ortalaması ($7.771 > 5$)'na göre çalışma kapsamındaki erkeklerin cinsel ilişkilerinde empotans sorunu yaşadıklarını ortaya koyan diğer önemli bir sonuçtur. Empotans sorunu, erkekler için çok ciddi kaygı nedeni olabilir. Performans kaygısı, suçluluk hissinin eşlik ettiği evlilik dışı ilişkiler, kişinin partnerindeki cinsel fonksiyon bozuklukları, türlü cinsel mitler, abartılmış beklentiler ve karı-koca arasındaki problemler de empotans durumunun meydana gelmesine sebep olabilmektedir (Ekmekçioğlu ve Demirtaş 2006, ss. 220-225).

Evlenme yaşının ölçek alt faktörleriyle ilişkisinin ortaya konulmasına yönelik yapılan analizde evlenme yaşı ile dokunma alt faktör arasında anlamlı ($p = ,021 < 0,05$) bir ilişki

bulunmuştur. Bu sonuca göre, evlilik yaşının erken olması partnerle kurulan cinsel ilişkide fiziksel temasın az olması birbirlerini yetersiz düzeyde tanımalarından, kültürel öğeler, gelenekler, mitler, yanlış yönlendirmeler nedeniyle bu durumun ortaya çıktığı düşünülmektedir.

Evlilik sürecinde yaşanan şiddet olgusunun ölçek alt faktörleriyle ilişkisinin ortaya konulmasına yönelik yapılan analizde şiddetin varlığı ile kaçınma alt faktör arasında anlamlı ($p = ,001 < 0,05$) bir ilişki bulunmuştur. Bu sonuca göre, evlilik ilişkisinde ortaya çıkan şiddet olgusu eşlerin cinsel ilişkiden kaçınma davranışı sergilemesine neden olduğu söylenebilir. Doğal olarak şiddete maruz kalan eşin cinsel ilişkiden kaçınması kendini koruma amaçlı olabileceği gibi, partnerini cezalandırma amaçlı da olabilir. Dolayısıyla araştırmanın sonucuna göre, eşler arasında şiddetin ortaya çıkma durumu, cinsel ilişkiden eşlerin kaçınma davranışı sergileyebileceklerini ortaya koymaktadır.

Evlilik sürecinde boşanma nedeni olarak cinselliği görme ile ölçek alt faktörleriyle ilişkisinin ortaya konulmasına yönelik yapılan analizde cinsel sorunları boşanma nedeni olarak görme ile iletişim ($p = ,001 < 0,05$), kaçınma ($p = ,002 < 0,05$) ve empotans ($p = ,012 < 0,05$) alt faktörleri arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Bu sonuca göre, evlilik ilişkisinde cinsel sorunları boşanma nedeni olarak görme ile empotans, kaçınma ve iletişim boyutlarında sorun yaşandığı ve bu sorunların boşanma nedeni olduğunu söylemek mümkündür.

Evlilik sürecinde yaşanan cinsel sorunların evlilikte anlaşmazlık nedeni olarak görme ile ölçek alt faktörleriyle ilişkisinin ortaya konulmasına yönelik yapılan analizde cinsel sorunları anlaşmazlık nedeni olarak görme ile iletişim ($p = ,039 < 0,05$), kaçınma ($p = ,002 < 0,015$) ve empotans ($p = ,003 < 0,05$) alt faktörleri arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Bu sonuca göre, evlilik ilişkisinde cinsel sorunları anlaşmazlık nedeni olarak görme ile empotans, kaçınma ve iletişim boyutlarında sorun yaşandığı ve bu sorunların evlilikte anlaşmazlık nedeni olduğunu belirtmek mümkündür.

Evlilik sürecinde yaşanan cinsel uyum sorunlarının, evlilik uyumunu bozma nedeni olarak görme ile ölçek alt faktörleriyle ilişkisinin ortaya konulmasına yönelik yapılan

analizde iletişim ($p= ,002 < 0,05$), kaçınma ($p= ,000 < 0.015$) ve cinsel ilişki sıklığı ($p= ,026 < 0.05$) alt faktörleri arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Bu sonuca göre, evlilik ilişkisinde cinsel uyum sorunlarını anlaşmazlık nedeni olarak görme ile cinsel ilişki sıklığı, kaçınma ve iletişim alt boyutlarında sorun yaşandığını ve bu sorunların evlilik uyumunu bozma nedeni olarak görüldüğünü söylemek mümkündür. Cinsel yaşamda eşlerin iletişim sorunu yaşamaması, cinsel ilişki sıklığının çok veya az olması beraberinde kaçınma davranışının sergilenmesine neden olmasının yanı sıra bunların evlilik uyumunu bozabilecek özellikler olduğunu söylemek mümkündür.

Evlilik sürecinde yaşanan aldatma durumu ile ölçek alt faktörleriyle ilişkisinin ortaya konulmasına yönelik yapılan analizde aldatma durumu ile ölçek alt faktörleri arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Bunun nedeni olarak eşlerin partnerlerini aldattıklarını kabullenememeleri veya bunu itiraf etmeye cesaret edememelerinden kaynaklandığı düşünülmektedir. Ayrıca çalışmaya katılan erkeklerin büyük çoğunluğu eşini aldatmadığını veya eşinin kendisini aldatmadığını belirtmiştir.

Evlilik sürecinde cinsel yaşamını doyurucu bulma ile ölçek alt faktörleriyle ilişkisinin ortaya konulmasına yönelik yapılan analizde cinsel yaşamını doyurucu bulma ile kaçınma ($p= ,005 < 0.015$) alt faktörü arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Evlilik yaşantısı boyunca eşlerin cinsel ihtiyaçlarını ne şekilde yorumladıkları, ihtiyaçlarına karşılık alıp alamadıklarının ve alınan karşılığın niteliğinin önemli olduğu görülmektedir.

Evlilik sürecinde eşlerin akraba olması ile ölçek alt faktörleriyle ilişkisinin ortaya konulmasına yönelik yapılan analizde eşlerin akraba olması ile iletişim ($p= ,012 < 0.015$) alt faktörü arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Gerçekleştirilen incelemelerde akraba evliliği yapan çiftlerde evlilik uyumunun daha düşük seviyede olduğu ve evlilik yaşamını negatif yönde etkilendiği saptanmıştır.

Evlilik sürecindeki aile türü ile ölçek alt faktörleriyle ilişkisinin ortaya konulmasına yönelik yapılan analizde aile türü ile alt faktörler arasında anlamlı bir ilişki bulunmamıştır.

Eşlerin evlenme şekli ile ölçek alt faktörleriyle ilişkisinin ortaya konulmasına yönelik yapılan analizde eşlerin evlenme şekli ile iletişim ($p = ,019 < 0.015$) alt faktörü arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Seçilen evlilik biçiminin eşlerdeki tatmini, eşlerine karşı sevgi ve beraberlikleri hakkındaki düşüncelerini ifade ediş ve evlilik uyumunu etkilediği şeklinde yorumlanabilir.

Yaşamının çoğunluğunun geçtiği yer ile ölçek alt faktörleriyle ilişkisinin ortaya konulmasına yönelik yapılan analizde cinsel ilişki sıklığı ($p = ,009 < 0,05$) ve iletişim ($p = ,05 < 0,05$) alt boyutları arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Yaşanılan yerdeki kültürel formun etkisi bireylerin cinsel ilişki sıklığını etkileyerek cinsellikle ilgili sorunları ifade etmeyi etkilediği şeklinde yorumlanabilir.

Öğrenim durumu ile ölçek alt faktörleriyle ilişkisinin ortaya konulmasına yönelik yapılan analizde iletişim ($p = ,05 < 0,05$) alt boyutu arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Bulunan bu anlamlı fark yükseköğrenim eğitimi almış erkeklerin cinsellikle ilgili konuları eşleriyle daha rahat biçimde konuşabildikleri, kişilerin evlilikleri ve cinsellikleri ile ilgili sorunlarla baş edebilme yeteneklerinin daha fazla olduğu şeklinde yorumlanabilir.

6.5 ÖNERİLER

Araştırmanın amaçları doğrultusunda elde edilen sonuçlara ilişkin ortaya konulan önemli öneriler şu şekilde sıralanabilir;

Cinsel sorun yaşayan eşlerin önemli bir kısmı cinsellik ve cinsel problemlerle ilgili eğitim almadığı ve aynı şekilde boşanma sürecinde de bir profesyonelden yardım almadığı belirlenen önemli bir sonuçtur. Çiftlerin, aile ve evlilik terapistlerine başvurma farkındalıklarının geliştirilmesi için sivil toplum kuruluşları, belediyeler, Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı ortak çalışmalı ve kamu spotları oluşturulmalıdır.

Evlenmek üzere belediyelere başvuran çiftlere belediyelerin aile danışmalığı hizmeti veren bölümler tarafından, cinsellik ve cinsel eğitim konuları sistemli, düzenli biçimde

işlenmeli. Evliliğe ve cinselliğe karşı tabulaşmış görüşlerin, inanışların ve yaklaşımların, eksik veya yanlış bilgilerin üzerine çalışmalar yapılmalıdır. Gerçekleştirilecek bu çalışmalar zorunlu ve ücretsiz şekilde gerçekleştirilmelidir.

Cinsel yaşam, bireylerin temel gereksinimlerinin arasında yer alması, yaşamını, evlilik sürecini, diğer eşle olan iletişim ve etkileşimini çok önemli bir düzeyde etkilemektedir. Aynı şekilde evlilik sürecinde eşlerin ilişkisini ve boşanmayı da etkileyen önemli bir faktördür. Bu amaçla eşlerin cinsellik konusunda doğru bilgiye sahip olması ilişkisinin sağlıklı olmasını pozitif yönde etkilemektedir. Dolayısıyla çocukluktan itibaren, çocuklara ebeveynleri tarafından sağlık cinsel eğitim verilmeli, aynı şekilde okul sürecinde devam ettirilmeli ve verilen eğitimin kurumsallaştırılarak çocukların cinsel yaşama pozitif bakış açısı geliştirmesi sağlanmalıdır.

Erkeklerin görüşleri alınarak, cinsel sorunlar evlilik sürecini etkileyen faktörler arasında üçüncü sırada yer almıştır. Ancak, cinsel doyum ölçeği sonuçlarına göre ise doyum, kaçınma alt boyutlarında sorunlar yaşadıkları belirlenmiştir. Dolayısıyla bu konuda yapılacak çalışmalarda standardizasyonu yapılmış ölçeklerin kullanılması sonuçların daha sağlıklı olarak ortaya konulmasını sağlamaktadır. Bu amaçla, cinsellikle ilgili görüşme yerine ölçeklerin kullanılarak sorgulamaların yapılması önerilmektedir.

Çalışmaya katılan erkeklere göre, erken boşalma ve empotans alt boyutlarında sorun yaşadıkları belirlenmiştir. Konuyla ilgili aile ve evlilik terapisi sürecinde çiftlerin cinsel sorunları göz ardı edilmeden evlilik sorunları ile bir bütün olarak ele alınıp cinsel yaşamda pozitif bakış açısının gelişmesi sağlanmalıdır. Erkeklerde erken boşalma ve empotans çok yaygın olduğu bilenen bir sorundur. Bu durum erkeklerin evlilik yaşamında eşlerin cinsel doyum düzeylerini olumsuz etkilemektedir. Ayrıca, konunun tabu olarak görülmesi nedeniyle genelde bu konu örtbas edilir. Bu konuda evlilik öncesi aile danışmanlığı programları vasıtasıyla eşlerin bilgilendirilmesi çalışmalarının yapılması ve yaygınlaştırılması önerilmektedir.

Erkeklere göre, evlilik sürecinde yaşanan şiddet olgusunu ölçek alt faktörleriyle ilişkisi olduğu ve cinsel birleşmeden kaçınma alt boyutunu da etkilediğini göstermiştir.

Evlilikte şiddet olgusunun toplumsal bir sorun olarak devamını önlemek amacıyla Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı ve Adalet Bakanlığı güçlü politikalarına devam etmeli ve yeni projeler geliştirmelidir.

Katılımcıların evlilik sürecinde cinsel yaşamını doyurucu bulma ile ölçek alt faktörleri ilişkisinde kaçınma boyutunda sorun yaşandığı belirlenmiştir. Böylece evlilik sürecinde hem kadının hem erkeğin sorun yaşadığı gerçeği ortaya konmuştur. Milli Eğitim Bakanlığı, Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı ve belediyeler toplumun sağlıklı gelişimi için bireylerin cinsel anlamda yaşadığı özgüven eksikliğini gidermeye yönelik bireysel ve grup terapilerinden yararlanma seviyelerini arttırmak için politikalar geliştirmelidir.

Bu araştırma erkeklerle yapılmış öncü bir çalışma olması nedeniyle, ilgili profesyonellerin bundan sonra bu çalışmaya destek olacak nitelikte konuyu daha derinlemesine araştıran çalışmalara ihtiyaç duyulmaktadır. Bu amaçla bu konu hakkında daha fazla araştırma yapma doğmuştur.

KAYNAKÇA

Kitaplar

Abadan, N., 1982. *Toplumsal değişme ve Türk kadını*. İstanbul: Ekin Yayınları.

Ardıç, O., 2002. *Medeni hukuk*. Ankara: Seçkin Yayınevi.

Arıkan, Ç., 1992. *Yoksulluk, evlilikte geçimsizlik ve boşanma*. Ankara: Şafak Matbaacılık.

Arslan, H., ve Engin, F., ve Ekşi, Z., ve Can, Ö., 2000. *I. Uluslararası VIII. ulusal hemşirelik kongresi kongre kitabı*. Antalya.

Ayan, S., 2004. *Evlilik birliğinin korunması*. Ankara: Türkiye Barolar Birliği Yayınları.

Aydın, H., 1998. *Cinsellik ve cinsel işlev*. Ankara: Hekimler Yayın Birliği.

Canatan, K., ve Yıldırım, E., 2011. *Aile sosyolojisi*. 2.Baskı. İstanbul: Açılım Kitap.

Clarke-Stewart, A., ve Brentano, C., 2006. *Divorce causes and consequences*. New Haven and London: Yale University Pres.

Collins, R., ve Coltrane, S., 1991. *Sociology of marriage and the family: gender, love, and property*. 5.Baskı. Chicago: Nelson-Hall.

Danışoğlu, E., 1990. *Aile Politikası (Aile Yapısı ve Aile Politikaları)*. Ankara: DPT Yayını.

Eker, E., 1993. *Evlilik sorunları*. İstanbul: Say Yayınları.

- Fisher, H.E., 2004. *Cinsel aşkın anatomisi*. M.Gaspıralı (Çev.), İstanbul: Varlık Yayınları (orijinal basım tarihi 1992).
- Francouer, R.T., ve Noonan, R.J., 2001. *The international encyclopedia of sexuality*. New York-London: Continuum International Publishing Group.
- Gençcan, Ö.U., 2017. *Boşanma tazminat ve nafaka hukuku*. 7.Baskı Ankara: Yetkin Yayınevi.
- Gladding, S.T., 2015. *Aile terapisi tarihi, kuram ve uygulamaları*. 5.Baskı. İ.Keklik, İ.Yıldırım (Çev.), Ankara: PDR Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Derneği Yayınları (1994).
- Karasar, N., 2015. *Bilimsel araştırma yöntemi*. 28.Baskı. Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık Eğitim Danışmanlık Tic. Ltd. Şti.
- Kayser, K., 1993. *When love dies: the process of marital disaffection*. New York: Guilford Press.
- Klemer, R., 1970. *Marriage-Family*. New York: Harper & Row.
- Laumann, E.O., Gagnon, J.H., Michael, R.T., ve Michaels, S., 1994. *The social organization of sexuality*. Chicago: University of Chicago Press.
- Lauer, R.H., ve Lauer, J.C., 1997. *Marriage & family: the quest for intimacy*. New York: Mc Graw Hill.
- McCarthy, B., ve McCarthy, E., 2012. *Sexual awareness*. 5.Baskı. Londra: Routledge Taylor and Francis Group.
- Miller, P.H., 1983. *Theories of developmental psychology*. New York: Freeman and Company.

- Parrinder, G., 2003. *Dünya dinlerinde cinsel ahlak*. N, Elçi (Çev.), İstanbul: Say Yayınları (orijinal basım tarihi 1995).
- Segrin, C., ve Flora, J., 2011. *Family communication*. 2.Baskı New Jersey: Lawrence Erlbaum Associates Inc.
- Sunar, D., ve Fişekçi, G., 2005. *Contemporary Turkish families: families in global perspective*, New York: Allyn and Bacon.
- Van der Akker, OBA., 2012. *Reproductive health psychology*. Oxford: Wiley-Blackwell.
- Yalçinkaya, N., ve Kaleli, Ş., 1988. *Boşanma hukuku*. Ankara: Türk Hava Kurumu Basımevi.
- Yazıcıoğlu, Y., ve Erdoğan, S., 2004. *Spss uygulamalı bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Detay Yayıncılık.

Sürekli Yayınlar

- Althof, S., 2006. The psychology of premature ejaculation: the rapies and consequences. *J Sex Med.* **3**, ss. 324-331.
- Andersson, G., 1995. Divorce-risk trends in Sweden. *Eur J Popul.* **11** (4), ss.293-311.
- Bozkurt, T., 1988. Endüstrileşmiş toplumlarda aile yapısına sosyo-psikolojik açıdan genel bir bakış. *Sosyal Hizmet Dergisi.* **6** (1-2-3), s. 15.
- Brody, S., ve Costa, RM., 2009. Satisfaction (sexual, life, relationship, and mental health) is associated directly with penile-vaginal intercourse, but inversely with other sexual behavior frequencies. *J Sex Med.* **6**, ss.1947-1954.
- Bulut, A., ve Ortaylı, N., 2004. Bir araştırmanın düşündürdükleri: Cinsel sağlık ama nasıl? *Sürekli Tıp Eğitim Dergisi.* **13**, ss. 60-63.
- Byers, ES., 2005. Relationship satisfaction and sexual satisfaction: a longitudinal study of individual in longterm relationships. *The Journal of Sex Research.* **42** (2), ss. 113-118.
- Çağ, P., ve Yıldırım, Ğ., 2013. Evlilik doyumunu yordayan ilişkisel ve kişisel değişkenler. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi,* **39** (4), ss. 13-23.
- Çelik, E., 2013. Cinsel öz-yeterlilik ölçeğinin Türk kültürüne uyarlanması: geçerlilik ve güvenilirlik çalışması. *Journal of European Education,* **3** (2), ss. 1-10.
- Danacı, A.E., ve Oruç, S., ve Adıgüzel, H., ve Yıldırım, Y., ve Aydemir, O., 2003. Relationship of sexuality with psychological and hormonal features in the menopausal period. *West Indian Medical Journal,* **52**, ss. 27-30.

- Donely-Denise, A., 1993. Sexuality inactive marriages. *The Journal of Sex Research*, **30** (2), ss. 171-179.
- Ekmekçioğlu, O., ve Demirtaş, A., 2006. Erkeklerde erektil işlev bozukluğu tanı ve tedavisi. *Erciyes Tıp Dergisi*. **28**, ss. 220-225.
- Fenell, DL., 1993. Characteristics of long-term first marriages. *Journal of Mental Health counseling*. **15**, ss. 446-460.
- Fışiloğlu, H., 2001. Consanguineous marriage and marital adjustment in Turkey. *The Family Journal*. **9**, ss. 215-222.
- Frank, E., 1976. Profiles of couples seeking sex therapy and marital therapy. *American Journal of Psychiatry*. **133** (5), ss. 559-562.
- Gilford, R., ve Bengtson, V., 1979. Measuring marital satisfaction in three generations: positive and negative dimensions. *Journal of Marriage and Family*. **41**, ss. 387-398.
- Gottman, J.M., 1998. Psychology and the study of marital processes. *Annual Review of Psychology*. **49**, ss. 169-197.
- Gottman, J.M., ve Levenson, R.W., 2000. The timing of divorce: predicting when a couple will divorce over a 14-year period. *Journal of Marriage and the Family*. **62**, ss. 737-745.
- Greenstein, N.T., ve Davis, S., 2006. Cross national variations in divorce: effects of womens' power, prestige and dependence. *Journal of Comparative Family Studies*. **37** (2), ss. 53-279.
- Gülsün, M., ve Ak, M., ve Bozkurt, A., 2009. Psikiyatrik açıdan evlilik ve cinsellik. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*. **1**, ss. 68-79.

- Hortaçsu, N., 1999. The first year of family- and couple-initiated marriages of a Turkish sample: a longitudinal investigation. *International Journal of Psychology*. **34**, ss. 29-41.
- İşsever, H., ve Disçi, R., 1999. İstanbul'da yılında sonuçlanmış boşanma davalarında boşanma nedenlerinin incelenmesi. *Adli Tıp Bülteni*. **5** (3), ss. 151-156.
- Jalovaara, M., 2002. Socieconomic differentials in divorce risk by duration of marriage. *Demographic Research Article*. **7** (16), ss. 537-564.
- Kağıtçıbaşı, C., ve Ataca, B., 2005. Value of children and family change: a three decade portrait from Turkey. *Applied Psychology*. **54**, ss. 317-337.
- Kayır, A., 1998. Cinsellik kavramı ve cinsel mitler. *Cinsel İşlev Bozuklukları Monograf Serisi*. (1), ss. 30-35.
- Kersten, KK., 1990. The process of marital disaffection: interventions at various stages. *Family Relations*. **39** (3), ss. 257-265.
- Lauer, RH., Lauer, JC., ve Kerr, ST., 1990. The long term marriage: perception of stability and satisfaction. *Int J Aging Hum Dev*. **31**, ss. 189-195.
- Lawrance, K., ve Byers, ES., 1995. Sexual satisfaction in longterm heterosexual relationships: the interpersonal exchange model of sexual satisfaction. *Personal Relationships*. **2**, ss. 267-285.
- Lazarides, A., ve Belanger, C., ve Sabourin, S., 2010. Personality as moderator of the reallationship between communication and couple stability. *Europe's Journal of Psychology*. **2**, ss. 11-31.
- Litzinger, S., ve Gordon, KC., 2005. Exploring relationship among communciation, sexual satisfaction, and marital satisfaction. *J Sex Marital Ther*. **31**, ss. 409-424.

- Lyngstad, T.H., 2004. The impact of parents' and spouses education on divorce rates in Norway. *Demographic Research Article*. **10** (5), ss. 121-142.
- McCarthy, B., 1997. Strategies and techniques for revitalizing a nonsexual marriage. *Journal of Sex & Therapy*. **23** (3), ss. 231-240.
- Morokoff, P.J., ve Gilliland, R., 1993. Stress, sexual functioning, and marital satisfaction. *The Journal of Sex Research*. **30** (1), ss. 43-53.
- Öztürk, C., ve Arkar, H., 2014. Evli çiftlerde evlilik uyumu ve cinsel doyum arasındaki ilişkiler. *Literatür Sempozyum*. **1** (3), s. 17.
- Rust, J., ve Golombok, S., 1983. The Golombok Rust inventory of sexual satisfaction. *Brit. J. Clin. Psychol.* **24**, ss. 63-64.
- Rust, J., ve Golombok, S., 1986. The GRISS: A psychometric instruments for the assesment of sexual dysfunction. *Archives of Sexual Behaviour*. **15** (2), ss. 157-165.
- Sevim, Y., ve Güldeste, A., ve Öner, C., 2016. Boşanan erkeklerin sorunları üzerine sosyolojik bir araştırma (Elazığ ili örneği). *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*. **26** (2), ss. 293-312.
- Sokolski, MD., ve Hendrick, SS., 1999. Fostering marital satisfaction. *Family Therapy*. **26** (1), ss. 39-49.
- Spanier, GB., ve Lewis, RA., 1980. Marital quality: a review of the seventies. *Journal of Marriage and the Family*. **42**, ss. 825-839.
- Sungur, MZ., 1999. Cultural factors in sex therapy: the Turkish experience. *Sex Marital Ther.* **14**, ss. 165-171.

- Sungur, MZ., 1999. Erkek cinsel işlev bozuklukları. *Psikiyatri Dünyası*. **3** (2), ss. 60-64.
- Süleymanov, A., 2009. Çağdaş Türk toplumlarında aile ve evlilik ilişkileri. *Aile ve Toplum*. **5** (17), ss. 7-17.
- Torun, F., ve Torun, SD., ve Özaydın, AN., 2011. Erkeklerde cinsel mitlere inanma oranları ve mitlere inanmayı etkileyen faktörler. *Düşünen Adam Psikiyatri ve Nörolojik Bilimler Dergisi*. **24**, ss. 24-31.
- Tuğrul, C., ve Öztan, N., ve Kabakçı, E., 1993. The standardization of Golombok-Rust inventory of sexual satisfaction. *J Turk Psychiatry*. **4** (2), ss. 83-88.
- Ünal, V., 2013. Geleneksel geniş aileden çekirdek aileye geçiş sürecinde boşanma sorunu ve din. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*. **6** (26), s. 589.
- Yetkin, N., 1998. Cinsel öykü alma ve cinsel işlevin değerlendirilmesi. *Cinsel İşlev Bozuklukları Monograf Serisi*. **1**, ss. 27-29.
- Yetkin, N., ve İncesu, C., 1999. Erkeklerde boşalma bozuklukları ve cinsel tedaviler. *Monograf Serisi*. **4**, ss. 39-42.
- Youn, G., 2009. Marital and sexual conflicts in elderly Korean people. *Journal of Sex & Marital Therapy*. **35** (3), ss. 220-238.

Diğer Yayınlar

Abalı, S., (2006). Boşanmak için başvuran kadınların evlilikteki cinsel yaşamlarını boşanma nedeni olarak görme durumları. *Yüksek Lisans Tezi*. İstanbul: Marmara Üniversitesi.

Akar, H., (2005). Psikiyatrik yardım talebi olanlar ile yardım talebi olmayan ve boşanma aşamasında olan çiftlerde çift uyumu ve kişilik özellikleri arasındaki ilişkinin karşılaştırılması. *Yayınlanmamış Uzmanlık Tezi*, İstanbul: Bakırköy Prof. Dr. Mazhar Osman Ruh Sağlığı ve Sinir Hastalıkları Hastanesi.

Arslan, A., (1996). Evli bireylerin cinsel doyumlarının bireysel, ailesel, cinsellik ile ilgili tutum ve davranışları açısından incelenmesi. *Doktora Tezi*. Ankara: Hacettepe Üniversitesi SBE.

Baltacı, G., (2010). Aile danışmanlığı hizmetinden yararlanmak isteyen evli kadınların nitelikleri. *Yüksek Lisans Tezi*. Ankara: Hacettepe Üniversitesi SBE.

Cinsel Eğitim Tedavi ve Araştırma Derneği. 2008. *Cinsel Yaşam ve Sorunları*. İstanbul.

Cinsel Eğitim Tedavi ve Araştırma Derneği. 2006. *Cinsel Sağlık ve Üreme Sağlığı Araştırması*. İstanbul.

Çakın, A., (1998). Evlilik birliğinin temelinden sarsılması ile boşanma. *Yüksek Lisans Tezi*. Konya: Selçuk Üniversitesi SBE.

Demir, G., (1988). Boşanma yoluyla parçalanmış ailede kadının rol ve statüsündeki değişimler. *Yüksek Lisans Tezi*. İzmir: Ege Üniversitesi.

Devlet Planlama Teşkilatı, Sekizinci Beş Yıllık Kalkınma Planı “Aile”. Özel İhtisas Komisyon Raporu, 2001, [www.bilgitoplumu.gov.tr/wp-content/uploads/2015/01/Sekizinci Kalkınma Planii/](http://www.bilgitoplumu.gov.tr/wp-content/uploads/2015/01/Sekizinci_Kalkinma_Planii/) [erişim tarihi: 07.11.2017]

Göç, M., (2006). Ailelerin psiko-sosyal sorunları ve aile danışma merkezlerinden yararlanma eğilimleri. *Yüksek Lisans Tezi*, Ankara: Hacettepe Üniversitesi SBE.

Kudiaki, Ç., (2002). Cinsel doyum ile evlilik uyumu arasındaki ilişki. *Yüksek Lisans Tezi*. Ankara: Ankara Üniversitesi SBE.

Kürşad, N., (1975). Nörotik evliliklerde duygu iletişimi ve baskı üzerine karşılaştırmalı bir çalışma. *Tıp Fakültesi Bilim Uzmanlığı Tezi*. Ankara: Ankara Üniversitesi.

Özdemir, H., (2014). Erkeğin kullandığı aile planlaması yöntemlerinin kadın cinsel yaşamına etkisi. *Yüksek Lisans Tezi*. Aydın: Adnan Menderes Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü.

Taşköprü, M., (2013). Evlilik doyumu ile problem çözme becerileri, stresle başa çıkma ve evlilik süresi arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Yüksek Lisans Tezi*, İstanbul: İstanbul Bilim Üniversitesi SBE.

Turan, A., (2013). Evli bireylerin cinsel mit inançları, cinsel bilgi düzeyleri, ilişkilerindeki mutluluk düzeyleri ve cinsel doyumları arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi*, İstanbul: Haliç Üniversitesi SBE.

Türkiye Büyük Millet Meclisi, Aile Bütünlüğünü Olumsuz Etkileyen Unsurlar ile Boşanma Olaylarının Araştırılması ve Aile Kurumunun Güçlendirilmesi İçin Alınması Gereken Önlemlerin Belirlenmesi Amacı ile Kurulan Meclis Araştırma Komisyonu Raporu, 2016, <https://www.tbmm.gov.tr/sirasayi/donem26/yil01> [erişim tarihi 13.07.2017].

Türkiye İstatistik Kurumu, Evlenme ve Boşanma İstatistikleri, 2016, <http://www.tuik.gov.tr/PdfGetir.do?id=24642> [erişim tarihi 14.05.2017].

Türkiye İstatistik Kurumu, Nüfus ve Konut Araştırması, 2011, http://www.tuik.gov.tr/PreTablo.do?alt_id=1047 [erişim tarihi 10.09.2017].

T.C. Sağlık Bakanlığı Ana Çocuk Sağlığı ve Aile Planlaması Genel Müdürlüğü. 2005. *Cinsellik ve Üreme Sağlığı*. Ankara.

Uyar, S., (1999). Boşanmış bireylerin evlilik süreci ve bugüne ilişkin psikolojik sorunları üzerine bir araştırma cinsel doyum ile evlilik uyumu arasındaki ilişki. *Yüksek Lisans Tezi*. Ankara: Gülhane Askeri Tıp Akademisi SBE.

World Health Organization, Developing Sexual Health Programmes, 2010, http://apps.who.int/iris/bitstream/10665/70501/1/WHO_RHR_HRP_10.22_eng.pdf [erişim tarihi 08.06.2017], s.1-23.

<https://www.barandogan.av.tr/>

www.cemkece.com.tr/m-cinsellikten-tiksinmek.html

www.cemkece.com.tr/m-sertlesme-sorunlari.html

<http://www.cetad.org.tr/page.aspx?menu=168>

www.cised.org.tr/m-3a993a6.html

www.dbe.com.tr/

www.dbe.com.tr/Yetiskinveaile/tr/news/cinsiyetlere-gore-aldatma-ve-trendler/

www.who.int